

**ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

ΤΟΜΕΑΣ : Εγκληματολογίας Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

Τίτλος Μεταπτυχιακού Προγράμματος :

“Η Σύγχρονη Εγκληματικότητα και η

Αντιμετώπισή της ”

**ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : Πρόληψη ενδοοικογενειακής
βίας : Ανδρική θυματοποίηση.**

ΜΕΛΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ :

**Φαρσεδάκης Ιάκωβος
Μαγγανάς Αντώνης
Αρτινοπούλου Βασιλική**

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φατούρου Ιωάννα

A.M. 3000M217

Ακαδημαϊκό Έτος : 2006

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Αντώνη Μαγγανά καθώς και τον κύριο Ιάκωβο Φαρσεδάκη και την κυρία Αρτινοπούλου Βασιλική για την βοήθεια και τις κατευθυντήριες γραμμές , που μου έδωσαν , ώστε να ολοκληρώσω την διπλωματική μου εργασία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....σ.5-6

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σ.7-13

Α' ΜΕΡΟΣ : ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΝΔΟΣΥΓΓΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: Εννοιολογική οριοθέτηση.....σ.15-19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: Μορφές Ενδοσυζυγικής Κακοποίησης...σ.20-30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III: Αίτια ενδοσυζυγικής κακοποίησης....σ.31-33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: Συνέπειες ενδοσυζυγικής κακοποίησης..σ.34-39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: Βία σε ομοφυλόφιλα ζευγάρια.....σ.40-44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI: Σημάδια ανησυχίας.....σ.45-47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII: Λόγοι παραμονής στη σχέση.....σ.48-53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII: Αντιμετώπιση από τους επίσημους φορείς
κοινωνικού ελέγχου.....σ.54-59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IX: Εμπειρίες.....σ.60-64

Β' ΜΕΡΟΣ : ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΝΔΟΣΥΓΓΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: Έρευνες.....σ.66-103

1. Στατιστική έρευνα του Καναδά.....σ. 66-81

2. Έρευνες ενδοσυζυγικής κακοποίησης.....σ. 82-103

Γ' ΜΕΡΟΣ : ΜΕΤΡΑ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: Νομοθεσία.....σ.105-111

1. Ελλάδα.....σ.105-108

2. Αγγλία – Ουαλία.....σ. 108-110

3. Καναδάς.....σ.110-111

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ: Πρόληψη - Αντιμετώπιση.....σ.112-128

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....σ.129-131

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στις μέρες μας η βία μέσα στην οικογένεια , αποτελεί σοβαρό παγκόσμιο κοινωνικό πρόβλημα , που δυστυχώς λαμβάνει επικίνδυνες και απροσδιόριστες διαστάσεις.

Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί κατάφωρη παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων , του δικαιώματος της ζωής , της σωματικής ακεραιότητας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. που καλύπτεται από μια σιωπή , η οποία πρέπει να σπάσει. Η βία στην οικογένεια υπερβαίνει τα ιδιωτικά πλαίσια , αφορά στο σύνολό της μια κοινωνία που οφείλει , μέσα από τη συντεταγμένη πολιτεία της , να αντιδράσει.

Κυμαίνεται ευρέως όσον αφορά τη φύση , την κλίμακα , τις συνέπειες και ξεφεύγει από τα γεωγραφικά σύνορα , το φύλο , τα όρια ηλικίας , τις ταξικές διακρίσεις , το μορφωτικό και βιοτικό επίπεδο , τη φυλή ή τις πολιτισμικές διαφορές. Τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι η κακοποίηση διαπερνά τις τάξεις και τις εθνικότητες και δεν αφορά μόνο τον αναπτυσσόμενο κόσμο αλλά είναι ένα σαρωτικό φαινόμενο.

Τα στατιστικά στοιχεία στην περίπτωση της ενδοοικογενειακής βίας είναι μόνο ενδεικτικά του φαινομένου , δείχνοντας απλά την κορυφή του παγόβουνου μιας και οι διαμορφωμένες στατιστικές προέρχονται από θύματα που έχουν καταγγείλει την κακοποίησή τους.

Ειδικότερα το θέμα που θα διαπραγματευτούμε στη εργασία που έπεται , τη ενδοσυζυγική βία με θύμα τον άντρα , είναι ένα θέμα που σπάνια αναφέρεται πόσο μάλλον καταγγέλλεται. Αυτό οφείλεται στα

πολιτισμικά στερεότυπα που θέλει τον άντρα να' ναι το "δυνατό" φύλο που σε καμιά περίπτωση δεν θα μπορούσε να θυματοποιηθεί από μια γυναίκα. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος είναι εξαιρετικά σπάνιες και οι καταγγελίες τέτοιων περιστατικών. Σ' αυτό συντελεί και η αντιμετώπιση από τις διωκτικές αρχές οι οποίες αντιμετωπίζουν τα θύματα της ενδοοικογενειακής βίας με ιδιαίτερο σκεπτικισμό. Η δε αντιμετώπιση των ανδρών – θυμάτων συνοδεύονται όχι μόνο από σκεπτικισμό αλλά και από χλευασμό.

Ο πραγματικός πολιτισμός , σε μια σύγχρονη χώρα , προϋποθέτει σχέσεις αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ των μελών του κοινωνικού συνόλου , σχέσεις βασισμένες στην ατομική αξιοπρέπεια και την αυτοεκτίμηση. Ένας τέτοιος , όμως , δημοκρατικός πολιτισμός δεν μπορεί να χτισθεί στην κοινωνία αν δεν θεμελιωθεί πρώτα στην οικογένεια.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία 25χρόνια έχει αυξηθεί το ενδιαφέρον για το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας με θύματα , κυρίως , τις γυναίκες. Πριν σαράντα με πενήντα χρόνια , λίγοι ήταν αυτοί που άρχισαν να το συζητούν ενώ οι αστυνομικές αρχές απέφευγαν συλλήψεις που αφορούσαν σε τέτοιου είδους περιπτώσεις.

Στις αρχές του 1970 κάποιες θαρραλέες γυναίκες , που είχαν κακοποιηθεί από τους συζύγους τους , άρχισαν την γνωστοποίηση του τραγικού αυτού μυστικού. Τα φεμινιστικά κινήματα στάθηκαν στο πλευρό τους , τις υποστήριξαν και τους έδωσαν φωνή κι πολιτική δύναμη για να ακουστούν και να αφυπνιστούν οι αρμόδιοι φορείς.

Ως αποτέλεσμα αυτών των κινητοποιήσεων θεσπίστηκαν νόμοι , δημιουργήθηκαν οργανώσεις που υποστήριζαν ενθέρμως τις κακοποιημένες γυναίκες και τις βοήθησαν να φτιάξουν την ζωή τους. Εντούτοις το κοινωνικό σύνολο θα πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι υπάρχει και η άλλη πλευρά του προβλήματος και ότι η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα ανθρώπινο πρόβλημα και όχι ένα πρόβλημα φύλων.

Η κοινωνία μας έχει μάθει ότι τα θύματα έχουν γυναικείο πρόσωπο με αποτέλεσμα να αγνοούμε την πραγματικότητα και να υπονομεύουμε τη σοβαρότητα των συνεπειών που έχει η ανδρική θυματοποίηση μέσα στο ζευγάρι..

Ακόμα και όταν θυματοποιούνται οι άνδρες υποστηρίζεται ότι οι δράστες είναι άνδρες και σε καμιά περίπτωση γυναίκες. Οι άνδρες βρίσκονται πλέον εκεί που ήταν οι γυναίκες πριν 25χρόνια. Εντούτοις , δεν υπάρχει ένα οργανωμένο δίκτυο υποστήριξης των ανδρών που θα

μπορούσε να υποστηρίξει τα δικαιώματά τους. Σ' αυτό , βέβαια , ευθύνονται και τα ίδια τα θύματα που δεν ομολογούν το τι έχουν βιώσει μιας και αυτό θα ερχόταν σε σύγκρουση με τα κοινωνικά στερεότυπα που τους θέλει "σκληρούς" και "αρρενωπούς" με αποτέλεσμα να νιώθουν ανεπαρκείς ως αρσενικά.

Στην πλειονότητα των περιπτώσεων τα θύματα της ενδοοικογενειακής βίας δεν υφίστανται μία μόνο μορφή κακοποίησης. Πριν ή κατά τη διάρκεια της σωματικής κακοποίησης ή της σεξουαλικής παραβίασης ασκείται ψυχολογική βία και συχνά λεκτική επίθεση με τη μορφή ύβρεων , απειλών , καθώς και περιορισμών , απομόνωσης και άλλων μορφών κακομεταχείρισης.

Εντούτοις , θα πρέπει να διευκρινίσουμε , ότι η άσκηση της βίας δεν είναι καινούριο φαινόμενο , υπήρχε πάντοτε και συνεχίζει να υπάρχει και σήμερα. Η διαφορά έγκειται στο ότι σήμερα η βία είναι λιγότερο ανεκτή και από τα θύματα , αλλά και από την κοινωνία. Γι' αυτό και ακούμε να γίνεται σήμερα περισσότερος λόγος για βία κυρίως μέσα στην οικογένεια.

Η αντίληψη που υπήρχε στο παρελθόν ήταν ότι η βία μέσα στην οικογένεια ήταν μια ιδιωτική υπόθεση που αφορούσε μόνο την ίδια την οικογένεια και κανέναν άλλο. Όμως σήμερα καμιά μορφή βίας δεν πρέπει να γίνεται ανεκτή και θα πρέπει η κοινωνία και οι διάφορες υπηρεσίες του κράτους να επεμβαίνουν , τόσο για να προλαμβάνουν την άσκηση βίας όσο και για να προστατεύουν τα θύματα , αλλά και να

τιμωρούν το θύτη και να τον βοηθούν στη θεραπεία του , όταν αυτό επιβάλλεται.¹

Το έναυσμα για να επιλέξω το θέμα της " ανδρικής θυματοποίησης μέσα στην οικογένεια" , ως θέμα της διπλωματικής μου εργασίας ήταν το σχόλιο ενός ατόμου από το φιλικό μου περιβάλλον όταν του είχα ζητήσει να συμπληρώσει ένα ερωτηματολόγιο με θέμα την "ενδοοικογενειακή βία" , στο πρώτο χρόνο της σχολής. Με ρώτησε , λοιπόν , γιατί δεν ερευνάτε και η βία που βιώνουν οι άντρες μέσα στην οικογένεια απ' τις συζύγους τους. Το συγκεκριμενοποίησε λέγοντας ότι πολλοί είναι οι άντρες που καθημερινά βιώνουν υποτιμητικά και εξευτελιστικά σχόλια απ' τις γυναίκες τους που εκμηδενίζουν την αξιοπρέπειά τους.

Τότε προβληματίστηκα μιας και αν και ήξερα ότι αυτά που υποστήριζε ήταν μια πραγματικότητα δεν το θεώρησα ως μια σημαντική μορφή βίας. Ωστόσο , θεωρώ πρέπον να μην γίνεται τίποτα αποδεκτό ως δεδομένο αλλά να τίθεται υπό αμφισβήτηση ακόμα και τα προφανή , όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι τα μόνο θύματα είναι οι γυναίκες. Έχω ασχοληθεί ήδη με το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας και ειδικότερα με θύμα το παιδί και το θεωρώ ως ένα απ' τα πλέον σοβαρά προβλήματα μιας και μια υγιής οικογένεια είναι ο ακρογωνιαίος λίθος μιας υγιούς κοινωνίας.

Σκοπός της εργασίας που θα ακολουθήσει δεν είναι να κατηγορηθούν οι γυναίκες ως δράστες τέτοιων εγκλημάτων και να

¹ Βλ. Πρακτικά της Βουλής των Αντιπροσώπων , Η' Βουλευτική Περίοδος – Σύνοδος Β'(2003) σ.σ.91-92

αμφισβητηθεί ή να ελαχιστοποιηθεί η σοβαρότητα της θυματοποίησής τους. Το ζήτημα είναι να τονίσουμε ότι και οι άντρες μπορεί να πέσουν θύματα μέσα στη προσωπική σχέση τους από τον σύντροφό τους , ανεξαρτήτως φύλου. Γι' αυτό και παρουσιάζουμε και την βία σε ομοφυλόφιλα ζευγάρια , από άντρα προς άντρα.

Αναλυτικότερα στο πρώτο μέρος θα οριοθετήσουμε το φαινόμενο της ενδοσυζυγικής κακοποίησης , θα αναπτύξουμε τις μορφές της , θα αναφέρουμε τις αιτίες του φαινομένου και θα παραθέσουμε και μαρτυρίες θυμάτων και θυτών.

Συνοπτικά , μιλώντας για την **ενδοοικογενειακή βία** , αναφερόμαστε στο φαινόμενο εκείνο κατά το οποίο κάποιος ή κάποια μέλη της οικογένειας ασκούν βία , όλων των μορφών , σε κάποιο άλλο ή άλλα μέλη της.

Οι κύριες μορφές ενδοοικογενειακής βίας είναι η σωματική κακοποίηση , η ψυχολογική βία και η σεξουαλική παραβίαση. Ακολουθούν η σωματική και η συναισθηματική παραμέληση ως μορφές παθητικής βίας.²

Αναφορικά με τα θύματα , οι βασικές κατηγορίες περιλαμβάνουν την κακοποίηση των παιδιών , την κακοποίηση των γυναικών και την κακοποίηση των ηλικιωμένων. Πρόσφατα , σε επίπεδο έρευνας γίνεται αναφορά και σε άλλες κατηγορίες , όπως στην κακοποίηση μεταξύ αδελφών και την κακοποίηση των γονιών από τα έφηβα παιδιά τους. Βεβαίως , υπάρχουν και περιπτώσεις άσκησης βίας από την σύζυγο

² Βλ. Οπ. π. (2003) σ.75

προς τον άντρα της , που σπάνια αναφέρεται , χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι δεν υφίσταται και δεν θα πρέπει να καταδικάζεται.³

Στο συνέχεια , θα αναφέρουμε τους παράγοντες που οδηγούν ένα άτομο , συγκεκριμένα τη σύζυγο , να ασκήσει βία στον σύζυγό της. Η πιο συχνά αναφερόμενη αιτία είναι μια ταραγμένη παιδική ηλικία που καθορίζει την μετέπειτα συμπεριφορά του ατόμου και τον τρόπο επικοινωνίας με το κοινωνικό και οικογενειακό περίγυρο. Θα αναφερθούμε επίσης και στην περίπτωση της βίας στα ομοφυλόφιλα ζευγάρια , μια περίπτωση που χρήζει ιδιαίτερου χειρισμού και αντιμετώπισης. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει , σκοπός μας δεν είναι να υπονομεύσουμε την γυναίκα ως θύμα και να την παρουσιάσουμε ως θύτης αλλά να τονίσουμε ότι μπορεί και ο άντρας να θυματοποιηθεί.

Το πρώτο μέρος θα ολοκληρωθεί με εμπειρίες προσώπων που βίωσαν μια κατάσταση ενδοσυζυγικής κακοποίησης είτε ως θύτες είτε ως θύματα.

Θα προσπαθήσουμε , στο δεύτερο μέρος , να υποστηρίξουμε την θέση μας , την ανδρική θυματοποίηση μέσα στην οικογένεια , με ερευνητικά πορίσματα. Οι περισσότερες έρευνες , υποστηρίζουν ότι η βία που βιώνουν οι άντρες από την σύζυγό /σύντροφό τους είναι στα ίδια επίπεδα της βίας με θύματα τις γυναίκες.

Οι στατιστικές εγκληματικότητας δείχνουν ότι οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να υποφέρουν από σοβαρούς τραυματισμούς , ως θύματα ενδοοικογενειακής βίας , σε σχέση με τους άντρες. Εντούτοις , τα στοιχεία αυτά δεν θα πρέπει να μας παρασύρουν μιας και θα πρέπει να

³ Βλ. Οπ.π. (2003) σ.σ. 72-73

λάβουμε υπ' όψιν ότι σύμφωνα με έρευνες οι γυναίκες είναι εννιά φορές πιο πιθανό να καταγγείλουν την εμπειρία τους αυτή στην αστυνομία. Πολλοί άντρες διστάζουν να καλέσουν τις διωκτικές αρχές γιατί υποθέτουν , συχνά ορθά , ότι η αστυνομία θα τους συμπεριφερθεί ως δράστες , με καχυποψία.

Επιπλέον , οι φεμινιστικές οργανώσεις υποστηρίζουν ενθέρμως ότι οι γυναίκες είναι μόνο θύματα και σε καμιά περίπτωση δράστες κάποιας βίαιης πράξης εναντίον του άντρα τους. Με το να αρνούνται την ύπαρξη αυτού του γεγονότος , τις αφήνουν ατιμώρητες και τις ενθαρρύνουν να πιστεύουν ότι μπορούν να διαφεύγουν επ' αόριστον. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την κλιμάκωση της βίας των ανδρών και μερικές φορές καταλήγει στην κακοποίηση των γυναικών όταν τελικά οι άντρες – θύματα αποφασίσουν να αντεπιτεθούν.⁴

Στο τρίτο και τελευταίο μέρος θα αναφερθούμε στο νομοθετικό πλαίσιο γύρω από την ενδοοικογενειακή βία καθώς και τα μέσα πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου.

Θα αναφέρουμε ενδεικτικά τις περιπτώσεις της Ελλάδας , της Αγγλίας – Ουαλίας και του Καναδά όπου αν και δεν γίνεται διάκριση φύλου στο νόμο ταυτόχρονα δεν γίνεται και ρητή αναφορά στην ανδρική θυματοποίηση.

Τα μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης θα πρέπει να ληφθούν από τους φορείς του επίσημου κοινωνικού ελέγχου , από δημόσιες και ιδιωτικές οργανώσεις ή από τα ίδια τα θύματα , συλλογικά και ατομικά.

⁴ Βλ. Sacks Glenn (2001) "*Domestic Violence : A two- way street*", διευθ.ιστοσελίδας : www.batteredmen.org, (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).

Βασική προϋπόθεση για να υπάρχει η ελπίδα ότι το εκάστοτε θύμα μπορεί να δραπετεύσει από τον εφιάλτη που ζει είναι η προσωπική συνειδητοποίηση και αναγνώριση ότι κακοποιείται από την σύντροφό του. Οποιαδήποτε ψευδαίσθηση μπορεί να αποβεί μοιραία για τη ζωή του.

**ΜΕΡΟΣ Α΄: Θεωρητικό Πλαίσιο της
Ενδοσυζικής Κακοποίησης.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι : Εννοιολογική Οριοθέτηση

Προτού περάσουμε στην ανάλυση του θέματος μας , θεωρείται απαραίτητο να το ορίσουμε. Θα αναφερθούμε αρχικά στην έννοια της πρόληψης , ειδικής και γενικής και έπειτα στην έννοια της ενδοοικογενειακής βίας.

Κατά την ιδέα της **γενικής πρόληψης** , οι επαπειλούμενες αρνητικές συνέπειες της ποινής θα αποτρέψουν το κοινωνικό σύνολο , που δεν έχει εγκληματίσει , από την τέλεση εγκλημάτων με την εκφόβισή του (αρνητική γενική πρόληψη). Δεύτερον , η επιβολή της ποινής θα παραδειγματίσει το κοινωνικό σύνολο και θα ενισχύσει την εμπιστοσύνη του στην απονομή της δικαιοσύνης. Εφόσον η παράνομη πράξη αποδοκιμάζεται και ο δράστης τιμωρείται , εμποδίζεται η νομιμοποίηση του εγκλήματος στη συνείδηση του κοινωνικού συνόλου και καταπολεμείται η διάβρωση των κοινωνικών συνόλων (θετική γενική πρόληψη: έμμεση διαπαιδαγώγηση)⁵

Ο κυριότερος εκπρόσωπος της θεωρίας της γενικής πρόληψης με τον εκφοβισμό των μελών της κοινωνίας είναι ο Γερμανός ποινικολόγος Anselm v. Feuerbach , ο οποίος θεωρείται πατέρας του σύγχρονου ποινικού δόγματος.

Το κυριότερο σημείο της θεωρίας του για την ποινή είναι ότι η αποτροπή των κοινωνών από την τέλεση εγκλημάτων επιτυγχάνεται όχι με την εκτέλεσή της , όπως πίστευαν πολλοί πριν απ' αυτόν , αλλά

⁵ Βλ. Λαμπροπούλου Ε. (1994) *Κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος* , Παπαζήση , Αθήνα , σ.125

κυρίως με την απειλή της ποινής στο νόμο που ισοφαρίζει την αναμενόμενη ευχαρίστηση από το έγκλημα.

Στη σύγχρονη εποχή , ως γενική πρόληψη , θεωρείται και μια άλλη μορφή επίδρασης της ποινής στους πολλούς : η έμμεση πρόληψη που επιτυγχάνεται είτε με την δημιουργία αναστολών απέναντι στις αξιόποινες πράξεις(συνειδητές αναστολές) , είτε με τη δημιουργία συνηθειών που ευνοούν ορισμένα είδη συμπεριφοράς και όχι άλλα(ασυνειδητες). Την επίδραση αυτή της ποινής ονομάζουμε ηθικοκοινωνική διαπαιδαγώγηση.⁶

Η **ειδική πρόληψη** επικεντρώνεται στον εκάστοτε παραβάτη. Επιδιώκει , μέσω του εκφοβισμού , της βελτίωσης και της αποκατάστασης της βλάβης , τη μελλοντική σύννομη συμπεριφορά του δράστη ενώ με την αχρήστευσή του αποσκοπεί στην προστασία της κοινωνίας. ⁷Βασική απαίτηση είναι η προσαρμογή της ποινής , κατ' είδος και μέτρο , προς την προσωπικότητα του δράστη.⁸

Την προσοχή τους στην ειδική πρόληψη έστρεψαν οι οπαδοί των λεγόμενων θετικών σχολών του ποινικού δικαίου , της "ιταλικής ανθρωπολογικής σχολής" και της "γερμανικής κοινωνιολογικής θετικής σχολής". Κοινό σημείο τους είναι ότι συγκέντρωσαν το ενδιαφέρον τους στο δράστη ως αντικείμενο της ποινικής κύρωσης. Η πρώτη υποστηρίζει την άρνηση του χαρακτήρα της ποινής και προτείνει την αντικατάστασή

⁶ Βλ. Σπινέλλης Δ. (1990) *Βασικά Στοιχεία Ποινικού Δικαίου και Ποινικής Δικονομίας* , Αντ. Ν. Σάκκουλα , Αθήνα – Κομοτηνή σ. 60.

⁷ Βλ. οπ.π. (1994) σ.146

⁸ Βλ.Φαρσεδάκη Ι. (1996) *Στοιχεία Εγκληματολογίας* , Νομική Βιβλιοθήκη , Αθήνα , σ.62

της από άλλου είδους κύρωση. Η δεύτερη συνιστούσε μια εξατομίκευση της ποινής με βάση την κατάταξη των εγκληματιών σε κατηγορίες.

Κυριότερος εκπρόσωπος της τελευταίας ήταν ο Franz v. Liszt , ο οποίος γράφει : *"Η ποινή δίνει στον εγκληματία τα κίνητρα που του λείπουν , τα οποία είναι κατάλληλα για να εμποδίσουν την τέλεση εγκλημάτων , πολλαπλασιάζει και ενισχύει τα κίνητρα που υπάρχουν"*⁹

Όσον αφορά την **ενδοοικογενειακή βία** : *"Με τον όρο αυτό εννοούμε τη χρήση από ένα μέλος της οικογένειας (δράστης) δύναμη ή εξουσίας προς ένα μέλος της (θύμα), προκαλώντας έτσι επιβλαβείς συνέπειες "*.¹⁰ Ο όρος "βία" περιλαμβάνει την σωματική , σεξουαλική , ψυχολογική και μπορεί να έχει μορφή ενεργητικής (χτύπημα) ή παθητικής (παραμέληση).

Σύμφωνα με τον ορισμό που δόθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1985 ορίζεται ως εξής : *" Βία υπάρχει σε κάθε πράξη ή παράλειψη η οποία βλάπτει τη ζωή , τη φυσική ή ψυχολογική ακεραιότητα ή την ελευθερία ενός προσώπου η οποία βλάπτει σοβαρά την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του "*¹¹

Η ενδοοικογενειακή βία προσδιορίζεται ως κάθε σωματική κακοποίηση , απειλή για κακοποίηση μεταξύ συντρόφων , συγκατοίκων ή μέλη οικογένειας. Αυτό που διαφοροποιεί αυτού του είδους τη βία είναι η σχέση μεταξύ του θύτη και του θύματος. Η πιο συχνά αναφερόμενη βία είναι αυτή που διαπράττεται από τον σύζυγο στην γυναίκα του αλλά και

⁹ Βλ. οπ.π. (1990) σ.σ.

¹⁰ Βλ. Σπινέλλη Δ. Κ. (1992) *"Ελληνικό Δίκαιο ανήλικου δράστη & θύματος – ένας κλάδος υπό διαμόρφωση"* , Αντ. Ν. Σακκούλα , Αθήνα – Κομοτηνή , σ.238 .

¹¹ Βλ. Αρτινοπούλου Β. - Μαγγανάς Α. (1996) *Θυματολογία & Όψεις Θυματοποίησης* , Νομική Βιβλιοθήκη , Αθήνα σ. 127

από την γυναίκα στον άντρα , από τους γονείς στα παιδιά , από τα παιδιά στους γονείς , μεταξύ συγγενών , μεταξύ του πρώην και του νυν συντρόφου καθώς και στις ομοφυλόφιλες σχέσεις.¹²

Η βία μεταξύ συζύγων ή συντρόφων προϋποθέτει τον πλήρη έλεγχο του ενός προσώπου απ' το άλλο. Ο δράστης χρησιμοποιεί το φόβο και απειλεί να ασκήσει βία , που τις περισσότερες φορές γίνεται πράξη , αν δεν ικανοποιηθούν οι επιθυμίες του. Ο θύτης μπορεί να είναι είτε άνδρας είτε γυναίκα ενώ συμβαίνει τόσο στις ομοφυλόφιλες σχέσεις όσο και στις ετερόφυλες. Η βία μπορεί να ασκηθεί κατά τη διάρκεια της σχέσης , κατά τον χωρισμό αλλά ακόμα και όταν έχει τελειώσει η σχέση. Κλιμακώνεται από απειλές και λεκτική βία σε σωματική ενώ κάποιες φορές μπορεί να καταλήξει και σε φόνο.¹³ Θα πρέπει , ωστόσο , να διευκρινίσουμε ότι ο δράστης δεν είναι απαραίτητα το πιο μυώδες άτομο στην σχέση. Εξάλλου , πολλές μορφές κακοποίησης , όπως η ψυχολογική , δεν προϋποθέτουν την χρήση σωματικής βίας.

Το Ποινικό Δίκαιο χρησιμοποιεί τον όρο "ενδοοικογενειακή βία" ως ομπρέλα που περιλαμβάνει μια ποικιλία συνδυασμών εγκληματικών πράξεων. Τα περισσότερα συμβάντα ενδοοικογενειακής βίας περιλαμβάνουν ενέργειες πρόσωπο με πρόσωπο , όπως επιθέσεις , απειλές για την σωματική ακεραιότητα , απόπειρες , απαγωγή , βανδαλισμός είτε στο σπίτι είτε στα προσωπικά αντικείμενα του θύματος , διάρρηξη στο αυτοκίνητο , οικονομικό έλεγχο , ψυχολογική βία ή

¹² Βλ. "What is domestic violence?" , διευθ.ιστοσελίδας: www.aardvarc.org , (Ημερ. Δικτ.: 16/4/06).

¹³ Βλ. "Domestic Violence and abuse: Types , Signs , Symptoms , Causes and Effects " , Helpguide , Mental Health Issues.

παρακολούθηση (stalking).¹⁴ Θα πρέπει , βέβαια , να τονίσουμε ότι οι αστυνομικές αρχές δεν διώκουν τους δράστες όλων των μορφών της βίας , όπως της ψυχολογικής , παρ' όλο που οι συνέπειες τους είναι ιδιαίτερα σοβαρές για την ψυχική υγεία και την ζωή του θύματος.

¹⁴ Βλ. "What is domestic violence?" , διευθ.ιστοσελίδας: www.aardvarc.org , (Ημερ. Δικτ.: 16/4/06).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: Μορφές Ενδοσυζυγικής Κακοποίησης

Η ενδοσυζυγική βία είναι ένα σοβαρό σημαντικό κοινωνικό θέμα που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής μιας και αφορά τον πιο σημαντικό θεσμό, την οικογένεια. Στη συνέχεια θα αναλύσουμε τις διάφορες μορφές ενδοσυζυγικής βίας, την σωματική, την σεξουαλική, την ψυχολογική, την οικονομική, τη θρησκευτική και το stalking.

A) Σωματική κακοποίηση

Η **σωματική κακοποίηση** είναι μια σκόπιμη ενέργεια που καταλήγει σε σωματικό τραυματισμό. Περιλαμβάνει συμπεριφορές που ποικίλλουν από σπρώξιμο, χαστούκια, γρονθοκοπήματα, πνίξιμο, κλωτσιές, δάγκωμα, καψίματα και χρήση όπλου μέχρι κλείδωμα του θύματος εκτός σπιτιού και εγκατάλειψή του σε κάποιο επικίνδυνο μέρος.¹⁵

Η σωματική αδυναμία του θύματος μπορεί να ενισχύσει την υπεροχή του θύτη όπως στη περίπτωση που κάποιος είναι ανάπηρος με αποτέλεσμα να βρίσκεται σε μεγαλύτερο κίνδυνο να υπερασπίσει τον εαυτό του. Η σύντροφός του μπορεί να τον κακοποιεί, να του ελέγχει την προμήθεια σε φάρμακα και να του απαγορεύει την πρόσβαση σε κάποιους χώρους του σπιτιού.¹⁶

¹⁵ Βλ. Lehnman M. (2003) "*At the end of the rainbow: A report on gay male domestic violence and abuse*", διευθ. ιστοσελίδας: [www.lgbt - dv.org / copy final/ end rainbow.pdf](http://www.lgbt-dv.org/copy%20final/end%20rainbow.pdf), (Ημερ. Δικτ.: 15/7/06).

¹⁶ Βλ. Salber P.R. & Taliaferro E. (1995) *The physician's guide to domestic violence: How to ask the right questions and recognize abuse*, Volcano, CA: Volcano Press, p. 28.

Πολλοί ερευνητές διακρίνουν δύο μορφές σωματικής κακοποίησης , της μικρής και μεγάλης σοβαρότητας. Η πρώτη αναφέρεται σε πράξεις όπως σπρώξιμο , άρπαγμα , σφαλιάρες , πράξεις που έχουν μια σχετικά χαμηλή πιθανότητα να προκαλέσουν σοβαρό σωματικό πόνο. Η μεγάλης σοβαρότητας σωματική κακοποίηση περιλαμβάνει επιθέσεις με σχετικά μεγάλη πιθανότητα να προκαλέσουν σοβαρές σωματικές βλάβες , πνίξιμο , κλωτσιές , χτύπημα με κάποιο αντικείμενο , χρήση μαχαιριού ή όπλου.¹⁷

β) Σεξουαλική κακοποίηση

Η **σεξουαλική κακοποίηση** είναι η σεξουαλική συμπεριφορά μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων με ενδεχόμενη ανισορροπία δύναμης που ο ένας αναγκάζει τον άλλο σε μια ανεπιθύμητη σεξουαλική επαφή. Συμβαίνει με την εκμετάλλευση της σωματικής υπεροχής , της εξαπάτησης , του εκβιασμού και άλλων μεθόδων που δίνει στο δράστη το δικαίωμα της υπεροχής.

Περιλαμβάνει εξαναγκασμό του θύματος να συμμετάσχει σε σεξουαλικές επαφές είτε με τον ίδιο το θύτη είτε και με τρίτα πρόσωπα καθώς και σεξουαλική επίθεση. Αφορά επίσης περιπτώσεις βιασμού , αιμομιξίας , βιασμό έπειτα από ερωτικό ραντεβού , βιασμό από άγνωστο , συζυγικό βιασμό και σεξουαλική εκμετάλλευση. Ενδεχομένως η δράστης να αρνηθεί να κάνει ασφαλές σεξ και να εκθέσει τοιουτοτρόπως τον σύντροφό του σε επικίνδυνα μεταδιδόμενα νοσήματα. Επίσης , πολλές είναι οι περιπτώσεις που η δράστης αναγκάζει τον σύντροφό του να κοιτάει ή να συμμετάσχει σε πορνογραφικά βίντεο.

¹⁷ Βλ. Retzinger S.M (1991) *Violent Emotions : Shame and Rage in Marital Quarrels* , Newbury Park , CA : Sage : 38

Αν και οι περισσότερες σεξουαλικές επιθέσεις κατά ανδρών διαπράττονται από άντρες δεν θα πρέπει να παραγνωρίζονται και αυτές που διαπράττονται από γυναίκες. Εντούτοις, ο ανδρικός βιασμός δεν έχει να κάνει με την σεξουαλική οριοθέτηση είτε του θύματος είτε του δράστη. Ο βιασμός δεν είναι έκφραση της σεξουαλικότητας, είναι εγκληματική πράξη που κίνητρο έχει την ανάγκη για έλεγχο, εξευτελισμό και πρόκληση βλάβης.¹⁸

Ένας απ' τους μύθους που διατηρείται επί πολλά χρόνια για την σεξουαλική κακοποίηση είναι ότι οι άντρες σπάνια πέφτουν θύματα, ιδιαίτερα όταν οι δράστες είναι γυναίκες μιας και θεωρείται αδιανόητο μια γυναίκα να εξαναγκάσει ένα άντρα να κάνει έρωτα μαζί της. Τα στερεότυπα για την σωματική αδυναμία των γυναικών και την "ευγενική" φύση οδηγεί πολλά άτομα να θεωρούν ότι οι γυναίκες δεν είναι ικανές για κάτι τέτοιο.

Είναι αναμενόμενο το μεγαλύτερο ποσοστό να δυσπιστεί ως προς την σεξουαλική θυματοποίηση των ανδρών μιας και θεωρούν ότι όταν ένας άντρας έρχεται αντιμέτωπος με μια σεξουαλικά επιθετική γυναίκα, το βλέπει ως μια ευκαιρία να κάνει σεξ και όχι ως προϊόν εκβιασμού. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι περίπου το 50% των ανδρών – θυμάτων νιώθουν "τυχεροί" ενώ τουλάχιστον 1 στους 5 νιώθουν πραγματικά θύματα. Ο γυναικείος σεξουαλικός εξαναγκασμός ενδεχομένως και να

¹⁸ Βλ. "How does sexual violence affect me?", διευθ. ιστοσελίδας: www.masv.gr, (Ημερ. Δικτ.: 16/4/06).

"προσθέτει πόντους" στην φήμη ενός άντρα , μειώνοντας ταυτόχρονα την αξιοπιστία της ανδρικής θυματοποίησης.¹⁹

Μια άλλη άποψη που αφορά στη σεξουαλική επιθετικότητα των γυναικών υποστηρίζει ότι οι γυναίκες εκμεταλλεύονται την κατάσταση μέθης ή την επήρεια ναρκωτικών υπό την οποία βρίσκονται οι άντρες.

Ένα χαρακτηριστικό σενάριο περιλαμβάνει , μια γυναίκα δράστη που αντιμετωπίζει ένα μεθυσμένο άντρα και τον παρακολουθεί μέχρι να αποκοιμηθεί ή να λιποθυμήσει και να του επιτεθεί μιας και έχει μηδενισθεί η σωματική υπεροχή του. Σ' άλλες περιπτώσεις πρωταγωνιστεί μια γυναίκα που κλειδώνει τον σύζυγο ή σύντροφό της στ' αμάξι , στο δωμάτιό του , τον ρίχνει στο πάτωμα και τον δένει. Οι άντρες αυτοί ανέφεραν ότι οι γυναίκες τους εκβιάζουν για να έρθουν σε ερωτική επαφή με το να απειλούν ότι θα αποκαλύψουν λεπτομέρειες σε γονείς , συναδέλφους και φίλους του συζύγου.²⁰

"Το αλκοόλ παίζει σημαντικό ρόλο αλλά όχι καταλυτικό στο πέρασμα στη βία " τονίζει ο Larimer και προσθέτει "το αλκοόλ όχι μόνο ενισχύει τα ανησυχητικά σημάδια για την βίαιη κατάσταση αλλά μειώνει την ικανότητα του ατόμου να αντισταθεί σε μια ανεπιθύμητη σεξουαλική επαφή". Τόσο οι άντρες όσο και οι γυναίκες ανέφεραν σκόπιμη χρήση αλκοόλ και ουσιών για να αναγκάσουν κάποιον σε σεξουαλική επαφή.²¹

Οι άντρες που έχουν σεξουαλικά θυματοποιηθεί είτε από άντρα είτε από γυναίκα είναι απίθανο να καταγγείλουν το περιστατικό στην

¹⁹ Βλ. Hoff H. B. (2001) "Men's Reaction's to female Sexual Coercion" , Review of Cindi Struckman – Johnson , Ph.D. & David Struckman – Johnson *Men's Reactions to Female Sexual Coercion* , Psychiatric Times , Vol. XVII Issue 3.

²⁰ Βλ. Οπ.π. (1991)

²¹ Βλ. Hoff H. B. (1999) *Dating violence against men , new study shows: college men nearly as likely as women to report they are victims of unwanted sexual coercion* , University of Washington.

αστυνομία ή να ζητήσουν ψυχολογική υποστήριξη από κάποιο ειδικό. Οι επιστήμονες θεωρούν ότι οι ψυχολόγοι πρέπει να ενθαρρύνουν στην αποκάλυψη αυτής της εμπειρίας και να του παράσχουν την ανάλογη θεραπεία.²²

γ) Ψυχολογική ή συναισθηματική κακοποίηση

Η **ψυχολογική ή συναισθηματική κακοποίηση** μπορεί να πάρει ποικίλες μορφές εκμετάλλευσης. Περιλαμβάνει την κατάχρηση δύναμης και ελέγχου πάνω στο θύμα όπως και της κακοποίησης με προφορικό λόγο.

Η δράστης συνήθως υιοθετεί μια επικριτική, κυνική στάση απέναντι στον σύντροφό της, τον απειλεί ή συμπεριφέρεται με τρόπο που να τον εξευτελίζει και ενδεχομένως να τον απειλεί με αυτοκτονία στο ενδεχόμενο του χωρισμού

Στις ομοφυλοφιλικές σχέσεις, μπορεί να πάρει την μορφή απειλών δημοσιοποίησης των σεξουαλικών προτιμήσεων του θύματος. Μπορεί να πάρει, επίσης, την μορφή εξευτελισμού της σεξουαλικής ταυτότητας του θύματος, της εμφάνισής του, του στιλ ντυσίματος.²³

Η ψυχολογική κακοποίηση μπορεί να επεκταθεί και στην επιβολή κοινωνικού αποκλεισμού, μια κατάσταση που μπορεί να ενισχύσει όλες τις μορφές κακοποίησης. Η δράστης μπορεί να απαγορεύσει οποιαδήποτε επαφή, είτε με το οικογενειακό είτε με το κοινωνικό περιβάλλον, μιας και θεωρείται ότι απειλούν την σχέση. Οι επαφές

²² Βλ.οπ.π. (2001)

²³ Βλ. Crossley T. (2000) *Sexuality abuse : Paper written for the World Children's Forum*" presented at the International Forum for Child Welfare Annual World Conference , Sydney Australia.

αυτές αυξάνουν την πιθανότητα της δημόσιας αποκάλυψης της κακοποίησης εξαιτίας του κλίματος εμπιστοσύνης που δημιουργείται γύρω από το θύμα. Υπάρχει, επίσης, η περίπτωση η σύζυγος να κάνει "δημόσια σκηνή" στο θύμα με αποτέλεσμα οι κοινωνικές συναντήσεις να αποφεύγονται εσκεμμένα.

Η ψυχολογική κακοποίηση περιλαμβάνει, επίσης, και παρακολούθηση των δραστηριοτήτων του συντρόφου, των επισκεπτών του, τις συζητήσεις του, τα τηλεφωνήματα και τα γράμματα του. Ένα θύμα αυτών των μορφών αναγκάζεται να μάθει να βασίζεται και να εξαρτάται απόλυτα από την σύντροφό του.

Ενώ η σωματική και η σεξουαλική βία είναι πιο εύκολο στο να αναγνωριστούν και να αξιολογηθούν, η ψυχολογική είναι πιο δύσκολη να ανιχνευθεί.

Ο Struckman – Johnson σημειώνει: *"...οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιήσουν ψυχολογική πίεση, λεκτική βία, συναισθηματικό εκβιασμό και εξαπάτηση."*²⁴

δ) Οικονομική κακοποίηση

Η **οικονομική κακοποίηση** περιλαμβάνει απαγόρευση της πρόσβασης του θύματος σε περιουσιακά στοιχεία ώστε να είναι οικονομικά εξαρτημένοι από την σύζυγό τους. Αντιθέτως, η δράστης μπορεί να κατασπαταλάει την περιουσία του ζευγαριού και να

²⁴ Βλ. το ίδιο(2000)

δημιουργεί χρέη ώστε να προκαλεί οικονομικά προβλήματα στον σύντροφό της.²⁵

Ενδεχομένως και να απαιτήσει πλήρη ενημέρωση από τον σύντροφό της για τα έξοδά του ή για τους τραπεζικούς του λογαριασμούς. Πολλές φορές δεν του παρέχει φαγητό , ρούχα και ιατρική περίθαλψη. Τέλος μπορεί να του απαγορεύσει να δουλέψει ή να τον παρενοχλεί στη εργασία του θέτοντας σε κίνδυνο την παραμονή του στη δουλειά.²⁶

ε) Stalking

Το **stalking** ορίζεται σαν εγκληματική παρενόχληση , σε επαναλαμβανόμενη επαφή με το θύμα που του προκαλεί φόβο για την ασφάλειά του. Ποινικοποιήθηκε , στον Καναδά , τον Απρίλιο του 1993 εξαιτίας πολλαπλών επιθέσεων που καταγγέλλθηκαν.²⁷

Η δράστης μπορεί να προσπαθήσει να ξανακερδίσει τον σύντροφό της ή να τον βλάψει ως τιμωρία για την φυγή του. Περιπτώσεις stalking περιλαμβάνουν επαναλαμβανόμενη παρακολούθηση του σπιτιού ή του εργασιακού χώρου του θύματος , άμεσες απειλές για σωματική βλάβη ή πρόκληση φόβου για την ζωή είτε του ίδιου είτε κοντινών του προσώπων , αποστολή ανεπιθύμητων δώρων , γραμμάτων , παρακολούθηση τηλεφωνημάτων , φθορές στο σπίτι ή στ' αυτοκίνητο του

²⁵ Βλ. Lehnman M. (2002) "*Are you being abused ?* " , Toronto: *Gay Partner Abuse Project* , διευθ.ιστοσελίδας: www.gaypartnerabuseproject.org , (Ημερ. Δικτ.: 15/7/06).

²⁶ Βλ. Kirkland K. "*Abuse in gay male relationships : A Discussion Paper* " , Government of Canada , National Clearinghouse on Family Violence.

²⁷ Βλ. "*Domestic Violence and abuse: Types , Signs , Symptoms , Causes and Effects* " , Helpguide , Mental Health Issues.

θύματος , εκφοβισμό και προσπάθειες να ελέγξει την ζωή του τόσο κατά την διάρκεια της σχέσης όσο και κατά τον χωρισμό. Τα θύματα stalking υποφέρουν από ψυχολογικό άγχος που μπορεί να εκδηλωθεί σε έλλειψη ύπνου , παράνοια και κατάθλιψη²⁸

Σκοπός των ενεργειών αυτών είναι η πρόκληση φόβου για την ασφάλεια του ίδιου και των αγαπημένων του προσώπων. Κάποιοι ερευνητές σημείωσαν ότι η απειλή είναι η πρώτη ένδειξη της εν λόγω μορφή βίας. Αυτές οι συμπεριφορές μπορεί να καταλήξουν σε άσκηση σωματικής βίας που μπορεί να είναι πρόδρομος μελλοντικής σοβαρότερης βίας.²⁹

στ) Θρησκευτική εκμετάλλευση

Στην περίπτωση της **θρησκευτικής εκμετάλλευσης** ο δράστης χρησιμοποιεί τις θρησκευτικές πεποιθήσεις του συντρόφου για να τον ελέγξει και να τον γελοιοποιήσει. Τον εμποδίζει να συμμετάσχει σε θρησκευτικές εκδηλώσεις , χλευάζει τα πιστεύω του και ανατρέφει τα παιδιά τους με αξίες και πεποιθήσεις που ο πατέρας δεν έχει συμφωνήσει.³⁰

Οι Stets & Straus ανέφεραν στην έρευνα τους του 1985 ότι "όταν η βία αναφέρεται σε πράξεις , οι γυναίκες είναι τόσο βίαιοι όσο οι άντρες ενώ όταν οι η βία μετριέται με ατυχή κατάληξη όπως τραυματισμοί , οι άντρες είναι πιο βίαιοι".

²⁸ Βλ. Το ίδιο.

²⁹ Βλ. Department of Justice Canada (2004) "A Handbook for Police and Crown Prosecutors on Criminal Harassment." Ottawa , Ontario.

³⁰ Βλ. "Domestic Violence and abuse: Types , Signs , Symptoms , Causes and Effects " , Helpguide , Mental Health Issues.

στ) Άλλες μορφές κακοποίησης.

Υπάρχουν διαφορές στα είδη της ενδοοικογενειακής βίας. Διαφορές στη συχνότητα, στη σοβαρότητα και στο αποτέλεσμα. Οι Johnson και Ferraro αναφέρουν την ύπαρξη πέντε είδη σχέσεων με ενδοσυζυγική βία:

α) Common Couple Violence: στην περίπτωση αυτή η δράστης δεν είναι βίαια εκτός σπιτιού και έχει μικρή πιθανότητα να είναι σεξουαλικά και συναισθηματικά κακοποιημένη. Οι Johnson και Ferraro σημειώνουν ότι αυτό το είδος της σχέσης εμφανίζεται στους άνδρες σε 56% και στις γυναίκες σε 44%.

β) Intimate Terrorism : σ' αυτού του είδους τη σχέση, ενδεχομένως να έχουν συμβεί ένα με δύο βίαια περιστατικά μικρής σοβαρότητας. Εντούτοις, περιλαμβάνει συναισθηματική κακοποίηση και πιθανή είναι η απόπειρα φόνου του συντρόφου. Στη σχέση αυτή είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιήσουν τη βία ως ένας τρόπος ελέγχου. Οι δράστες στη περίπτωση αυτή είναι πολύ πιθανό να σχεδιάσουν πολύ προσεκτικά ένα βίαιο σχέδιο εκδίκησης σε περίπτωση χωρισμού.

γ) Violent Resistance : ο ένας σύντροφος ελέγχει ή εκφοβίζει τον άλλο ο οποίος μπορεί να αντιδράσει βίαια σε αυτοάμυνα, ως ένας τρόπος για να προστατέψει τον εαυτό του. Αυτό το είδος συμβαίνει ως απάντηση σε μια απειλή και μπορεί να είναι ένα μεμονωμένο γεγονός.³¹

³¹ Βλ. Johnson M.P. & Ferraro K.J. (2000) "Research on domestic violence in the 1990s: Making Distinctions", *Journal of Marriage and the Family*, p.p. 62, 948-963.

δ) Mutual Violent Cotral : μπορεί να έχει διάρκεια δύο ημερών και συνδυάζεται με άσκηση ελέγχου εκατέρωθεν ή τα δύο μέλη να επιχειρήσουν το δεύτερο είδος βίας , το Intimate Terrorism.³²

ε) Dysphoric – Borderline Violence : έχει προταθεί από τους Haltzwork-Munroe & Stuart και περιλαμβάνει ένα άκρως συναισθηματικά εξαρτώμενο άτομο που καταλήγει στη βία. Σ' αυτού του είδους τη σχέση , ο δράστης είναι πιο πιθανό να έχει συναισθηματικά προβλήματα όπως άγχος , κατάθλιψη , φόβος εγκατάλειψης ή μεγάλη συναισθηματική εξάρτηση από το θύμα και προβλήματα προσαρμοστικότητας.³³

Μπορούμε συνοπτικά να αναφέρουμε ότι οι κυριότερες συμπεριφορές μιας γυναίκας που ασκεί βία στον σύζυγό της είναι : **1)** συχνά κριτικάρει και προσβάλλει τον σύντροφό του , **2)** καταστρέφει τα περιουσιακά του στοιχεία **3)** δείχνει ανίκανη να προστατέψει τον θυμό της **4)** ισχυρίζεται ότι την προκαλεί ο σύντροφός της και αντιδρά βίαια. **5)** δικαιολογεί την συμπεριφορά της και την αποδίδει στη χρήση ουσιών και αλκοόλ **6)** αποφεύγει να συζητήσει το πρόβλημά της **7)** μειώνει την σοβαρότητα ή αρνείται την κακοποίηση που ασκεί **8)** είναι πάντα καχύποπτη για τις παρέες του συντρόφου της , την οικογένειά του και τις δραστηριότητες του **9)** δεν έχει υπομονή και ανοχή για τις ανάγκες του συντρόφου του **10)** τείνει , μετά από κάθε βίαιο περιστατικό , να ζητά δεύτερη ευκαιρία και υπόσχεται ότι δεν θα επαναληφθεί. ³⁴

³² Βλ. Το ίδιο (2000).

³³ Βλ. Haltzwork-Munroe A. & Stuart G. L. (1994) , *Typology of Male Batterers :Three Subtypes and the differences among them* , *Psychological Bulletin* , p.p. 116(3), 476-49.

³⁴ Βλ. Salber P.R. & Taliafero E. (1995) *The physician's guide to domestic violence : How to ask the right questions and recognize abuse* , Volcano , CA: Volcano Press , p.28

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά ενός θύματος μπορούμε να τα συνοψίσουμε : νιώθει νευρικότητα όταν είναι με τον σύντροφό του , φοβάται να πει ή να κάνει πράγματα που θα τον εκνευρίσουν , φοβάται να διαφωνήσει μαζί του. Συχνά νιώθει ότι κριτικάρεται και εξευτελίζεται και εστιάζει στις ανάγκες του συντρόφου του και όχι στις δικές του. Νιώθει ότι ποτέ δεν κάνει αρκετά για να τον ευχαριστήσει και ότι δεν είναι αρκετά καλός μαζί του. Βρίσκεται σε ένα μόνιμο καθεστώς φόβου μιας και απειλείται η ζωή του σε ενδεχόμενη απόφαση του να χωρίσει.³⁵

³⁵ Βλ. Munson C. M. (1999) "*Issue on domestic violence*" , διευθ.ιστοσελίδας: www.execpc.com , (Ημερ. Δικτ.: 15/7/06).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III : Αίτια Ενδοσυζυγικής Κακοποίησης.

Ο Merrill (1996) υποστήριξε ένα μοντέλο βίας ουδέτερο , από άποψης φύλου και δίνει τους παρακάτω λόγους ως τις βασικές αιτίες ενδοοικογενειακής βίας :

α) Πρώτον , η **εκμάθηση της κακοποίησης**. Το να μάθεις να καταφεύγεις στη βία αποδίδεται σε τρεις παράγοντες :

- Καθοδήγηση από άλλους να δράσει με βίαιο και απειλητικό τρόπο.
- Έλεγχος της συμπεριφοράς.
- Επιβράβευση της συγκεκριμένης συμπεριφοράς.³⁶

Αυτό το μοντέλο σχετίζεται με ιστορικό παρελθοντικής κακοποίησης ή το συγκεκριμένο άτομο να έχει γίνει μάρτυρας ενδοσυζυγικής βίας στην παιδική του ηλικία. Η δράστης , στην περίπτωση αυτή , θεωρεί φυσιολογικό να χρησιμοποιήσει βία για να πετύχει τις επιθυμίες της.

Η επιβράβευση της βίαιης συμπεριφοράς μπορεί να δοθεί άμεσα στην θύτη και να αγνοηθούν οι σοβαρές συνέπειες. Αν η βία συνεχιστεί και επιβραβεύεται χωρίς κυρώσεις , για παράδειγμα αν η αστυνομία καλέσει την γυναίκα – δράστη χωρίς όμως τελικά να την τιμωρήσει , η δράστης μαθαίνει ότι η εξωτερική παρέμβαση στο ζευγάρι δεν είναι κάτι που πρέπει να φοβάται ή να την ανησυχεί.³⁷

³⁶ Βλ. Merrill G. (1996) "Ruling the exceptions : Same – sex battering and domestic violence theory." in C.M. Renzetti and Charles Harvey Miley (Eds.) , *Violence in gay and lesbian domestic partnerships* , Binghamton , NY:Harworth , p.p.9-22

³⁷ Βλ. Burke L.K. & Follingstad D.R. (1999) , "Violence in lesbian and gay relationships :Theory , Prevalence and Co relational Factors." , *Clinical Psychology Review* , 19(5) , 487-512

Η Pearson συμφωνεί ότι η αιτία που αναφέρεται συχνότερα ως αιτία της ενδοσυζυγικής βίας τόσο για τους άντρες όσο και για τις γυναίκες είναι η εκμάθηση της βίας απ' την μια γενιά στην άλλη. Τα αγόρια και τα κορίτσια που κακοποιήθηκαν απ' τους πατεράδες τους ήταν πιο πιθανό να θυματοποιηθούν στην ενήλικη ζωή τους, ενώ όσοι θυματοποιήθηκαν από τις μητέρες τους είναι πιο πιθανό να γίνουν θύτες.

Ερευνητές εικάζουν ότι αυτό γίνεται γιατί *"οι πατεράδες μπορεί να διδάξουν στα παιδιά τους πώς να αντιδράσουν στην επιβολή εξουσίας"* και *"οι μητέρες μπορεί να διδάξουν στα παιδιά τους πώς να επιλύσουν τις διαφορές τους και πώς να χειριστούν τις δύσκολες καταστάσεις"*. Η Pearson υποστηρίζει αυτή τη θεωρία, λέγοντας ότι οι άντρες τείνουν να εγκαθιδρύσουν ένα αίσθημα αποδοχής στα παιδιά τους που μπορεί να συμβάλλει στην μελλοντική τους θυματοποίηση ενώ οι μητέρες εγκαθιδρύουν επιθετικότητα ως μέσο επικοινωνίας με τους γύρω τους.³⁸

β) Δεύτερον, αφού κάποιος μάθει να είναι βίαιος, θα πρέπει να έχει και την **ευκαιρία να κακοποιήσει**. Σημαντικοί παράγοντες, σ' αυτή την περίπτωση, είναι η διαφορά στη δύναμη και η απομόνωση. Η διαφορά στη δύναμη αποδίδεται σε πολυάριθμες αιτίες όπως η διαφορά φύλου, η ηλικία, η σωματική αδυναμία, προβλήματα υγείας, η διαφορά εισοδήματος κλπ. Στη κατάσταση απομόνωσης, ο θύτης είναι λιγότερο πιθανό να συλληφθεί, η κατάσταση βίας μπορεί να κλιμακωθεί και τέλος το θύμα είναι πολύ πιθανό να πέσει σε κατάθλιψη ελαχιστοποιώντας,

³⁸ Βλ. Karr – Morse R. & Wiley M. (1997), "Ghosts from the Nursery : Tracing the Roots of Violence", *Atlantic Monthly Press*, New York

τοιουτοτρόπως , οποιαδήποτε πιθανότητα διεξόδου από την υπάρχουσα σχέση.

γ) Αφού έχουν ξεπεράσει τα δύο πρώτα στάδια , το μόνο που απομένει είναι **η επιλογή της βίας**. Τα παραπάνω στάδια συνδυασμένα με την έλλειψη επικοινωνίας στο ζευγάρι , με την χρήση ουσιών μπορεί να οδηγήσουν σε απειλές , στον έλεγχο και στη βία ως μέσο για να εκπληρωθούν οι επιθυμίες της συζύγου.³⁹

Επιπλέον υποστηρίζεται ότι η ενδοσυζυγική βία από την γυναίκα στον άντρα μπορεί να αποδοθεί και στα παρακάτω:

- Στην οικονομική χειραφέτηση των γυναικών που ενδεχομένως να δημιούργησε περισσότερους άντρες – θύματα.
- Μπορεί οι γυναίκες να θέλουν να ανταποδώσουν τα ίσα στους άντρες σε μια ενστικτώδη και πρωτόγονη επιδίωξη της ισότητας.
- Μπορεί , πράγματι , οι άνδρες να άλλαξαν συμπεριφορά κάτω από τον καταιγισμό της δημοσιοποίησης του θέματος της γυναικείας και παιδικής κακοποίησης.⁴⁰

³⁹ Βλ. Niolon R. (2004) "*Resources for students and professionals*"
διευθ.ιστοσελίδας: www.psychpage.org.

⁴⁰ Βλ. Μαγγανάς Α. (1999) *Η ενδοσυζυγική βία ή ένας κόσμος όμορφος , αγγελικά πλασμένος. , Ποινική Δικαιοσύνη , Νομοθεσία & Νομολογία , τευχ.12*
Ιανουαρίου , Νομική Βιβλιοθήκη , σ.σ. 70-71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV : Συνέπειες Ενδοσυζυγικής Κακοποίησης.

Μια σχέση κακοποίησης , οποιασδήποτε μορφής , συσχετίζεται με αυξημένο κίνδυνο για μακροχρόνια ψυχολογικά προβλήματα και προβλήματα υγείας. Η μορφή που φαίνεται να έχει τις περισσότερες μακροχρόνιες αρνητικές συνέπειες στην υγεία του θύματος είναι η κατάχρηση της άσκησης δύναμης και ελέγχου.

Τα θύματα ενδοσυζυγικής βίας πολύ συχνά έχουν επιπτώσεις , διαταραχές ύπνου , υπνηλία σε περιεργές στιγμές , σωματικές διαταραχές , κρίσεις άγχους , χρόνιους πονοκεφάλους και κατάθλιψη. Μακροχρόνια σωματικά και πνευματικά προβλήματα υγείας , άγχους , καρδιακές διαταραχές , πονοκεφάλους , υψηλή πίεση χωρίς εμφανή οργανική αιτία μπορεί να είναι ένδειξη κακοποίησης.⁴¹

Μια από τις πιο συχνές συνέπειες είναι ότι θεωρούν τους εαυτούς τους υπεύθυνους για την κακοποίηση που βίωσαν ⁴², νιώθουν ανίκανοι να αλλάξουν την υπάρχουσα κατάσταση και καταλήγουν να έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση.⁴³ Κάποιοι ενδεχομένως να παραδεχτούν ότι συμβαίνει κάτι άσχημο στην οικογένειά τους , συγχρόνως όμως σπεύδουν να κατηγορήσουν τους ίδιους. Ταυτόχρονα , οι δράστες δεν διστάζουν να υπενθυμίζουν στο θύμα ότι είναι οι μόνοι υπεύθυνοι για

⁴¹ Βλ. Urquiza A. & Capra M. (1990)"The impact of sexual abuse : Initial and long term effects" ch. 5 in the *Sexually Abused Male* v.1 edited by Mic Hunter , Lexington , Mass: Lexington Books.

⁴² Βλ. Briere J. & Runtz M. (1988)" Symptomatology associated with childhood sexual victimization in a non clinical adult sample" , *Child Abuse and Neglect* v.12 p.p. 51-59

⁴³ Βλ. Nielsen T. (1983)" Sexually abuse of boys: Current Perspectives" , *Personnel and Guidance Journal* , p.p. 139-142

την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί.⁴⁴ Πολλά θύματα αποφεύγουν να αναφέρουν θέματα που δεν εγκρίνει η σύντροφός τους ή σπαταλούν πολύ χρόνο για να επεξεργαστούν αυτό που θα πουν ώστε να μην νευριάσει η σύντροφός τους.

Πολλοί άντρες που έχουν κακοποιηθεί νιώθουν άχρηστοι και πολλές είναι οι περιπτώσεις που επιτίθενται στον ίδιο τους τον εαυτό, είτε κόβοντάς τον ή κάνοντας του κακό. Συχνές είναι και οι περιπτώσεις που βρίσκουν κάποια άλλη σύντροφο, πιο αδύναμη απ' αυτούς, και εξωτερικεύουν σ' αυτήν το θυμό τους. Επίσης θύματα με κρίσεις πανικού και άγχους καταφεύγουν στη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ ως ένας τρόπος να ξεφύγουν από την υπάρχουσα κατάσταση.

Μια σχέση κακοποίησης κάνει το θύμα να νιώθει ανίκανο, αβοήθητο, συναισθηματικά "νεκρό" και να σκεφτεί ακόμα και την αυτοκτονία.⁴⁵ Τέλος, μπορεί να εμφανιστούν και συμπτώματα Post Traumatic Stress disorder (PTSD), εφιάλτες, κατάθλιψη, αγοραφοβία, αρνητικές σκέψεις, αϋπνίες και κρίσεις πανικού. Τα θύματα τείνουν να ξεχνούν συχνά, να έχουν κενά μνήμης ή και να επιδιώκουν να μην θυμούνται για να αυτοπροστατευτούν.⁴⁶

⁴⁴ Βλ. "Warning signs of domestic violence", διευθ.ιστοσελίδας: www.aardvarc.org, (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).

⁴⁵ Βλ. Herman L. J. (1992) *Trauma and recovery: The aftermath of violence – From domestic abuse to political terror*, Basic Books, New York, p.35.

⁴⁶ Βλ. Lehnman M. (2002) "Are you being abused?", Toronto: *Gay Partner Abuse Project*, διευθ.ιστοσελίδας: www.gaypartnerabuseproject.org, (Ημερ. Δικτ.: 15/7/06).

Έρευνες έχουν δείξει ότι , στην περίπτωση της ψυχολογικής βίας , ο κίνδυνος για σωματική ασθένεια όπως καρδιοπάθειες , υψηλή πίεση , διαβήτη , καρκίνο , αρθρίτιδα ήταν τρεις φορές αυξημένος.⁴⁷

Οι άνδρες δεν συζητάνε τα συναισθήματά τους και δεν επισκέπτονται κάποιο γιατρό ή ψυχολόγο. Δεν εκφράζουν τον εκνευρισμό τους αλλά αποσύρονται , πέφτουν σε κατάθλιψη , εθίζονται στο αλκοόλ , γίνονται εργασιομανής ενώ πολλοί είναι αυτοί που δεν αναφέρουν αισθήματα αδυναμίας και δεν νιώθουν θύματα.

Συχνά νιώθουν ότι επιτρέπεται , ως άντρες , να εκφράζουν και να συμπεριφέρονται με θυμό. Ενδεχομένως και να θεωρούν τον εαυτό τους "υγιέστερο" απ' τις γυναίκες – θύματα που συχνά καταπιέζουν το θυμό τους και καταλήγουν να γίνονται καταθλιπτικές. Αν νιώθουν μόνο θυμό είναι πιθανό να καταπιέζουν άλλα συναισθήματα όπως ντροπή , φόβο και μοναξιά.⁴⁸

Ο θύτης έχει πείσει το θύμα ότι κανείς δεν πρόκειται να πιστέψει αυτά που λέει , ότι τα αγαπημένα του πρόσωπα δεν θέλουν καμία σχέση μαζί του με αποτέλεσμα το θύμα να έχει αποκοπεί από το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον , να νιώθει άχρηστο και ανάξιο σαν άτομο. Η ντροπή συχνά συνδέεται με το αίσθημα της ευθύνης και θεωρούν ότι αξίζουν αυτή την συμπεριφορά. Επίσης , φοβούνται ότι θα νιώσουν περαιτέρω ντροπή αν εξομολογηθούν την κακοποίησή τους.⁴⁹

⁴⁷ Βλ. " Physical & Mental health effects of intimate partner violence for men and women "(2003) , *American Journal of Preventive Medicine* , p.p.: 23 , 260-268.

⁴⁸ Βλ. "*When teenage boys have been sexually abused* " , National Clearinghouse on Family Violence , Family Violence Prevention Division , Health Canada

⁴⁹ Βλ. το ίδιο.

Σύμφωνα με την General Social Survey το 1999 , το 29% ανέφεραν ότι ταραχτήκαν , αγχώθηκαν και το 21% ανέφεραν ότι απογοητεύτηκαν.⁵⁰ Άλλες μελέτες ανέφεραν ότι τόσο οι δράστες όσο και τα θύματα , σωματικής και ψυχολογικής κακοποίησης , ανέφεραν χαμηλότερα επίπεδα αυτοεκτίμησης απ' ότι τα μη θύματα.⁵¹

Μια περιγραφική μελέτη εξέτασε τις εμπειρίες και τα αποτελέσματα της σωματικής κακοποίησης που βίωσαν δώδεκα παντρεμένοι άντρες , ηλικίας 25-47 ετών. Είχαν υποστεί πολλαπλές μελανιές , τραυματισμούς στα γεννητικά όργανα , στο κεφάλι , εσωτερική αιμορραγία κλπ. Τα μέσα που χρησιμοποίησαν οι γυναίκες ήταν μαχαίρια , ψαλίδι , κατσαβίδι , νύχια , κλειδιά που τα πετούσαν στο σύντροφό τους.

Η έρευνα εξέτασε επίσης και για το πώς οι άντρες προσλαμβάνουν την προαναφερθείσα κατάσταση. Έχοντας θυματοποιηθεί από γυναίκα , οι άντρες ένιωθαν ότι απέτυχαν να υιοθετήσουν τα χαρακτηριστικά που πολιτισμικά προσδιορίζουν τους άντρες όπως η ανεξαρτησία , η δύναμη , η σκληρότητα και η αυτάρκεια. Ως αποτέλεσμα , οι άντρες τείνουν να μην εκφράζουν τους φόβους τους , να μην ζητάνε βοήθεια ή να μην συζητάνε τις εμπειρίες τους παρ' όλο που κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων εξομολογήθηκαν την ντροπή που ένιωθαν.⁵²

Ακόμα και όταν αποφασίζουν να συζητήσουν την εμπειρία τους συναντούν δυσπιστία , έκπληξη και σκεπτικισμό από τους ειδικούς , από

⁵⁰ Βλ. Canadian Centre for Justice Statistics "*Family Violence in Canada : A statistical profile 2002*" (2002), Ottawa : Statistics Canada, Catalogue no 85-224-XIE , 2002 : 15

⁵¹ Βλ. Brinkerhoff B. M., Grandin E. and Lupri E. (1992) "Religious Involvement and Spousal Violence : The Canadian Case" , *Journal for the Scientific Study of Religion* , 31 , 1 , p.23

⁵² Βλ. Migliaccio A . T. (2001) "Marginalizing the Battered Male " , *The Journal of Men's Studies* , 9, 2 : p.p.1-18

γιατρούς αλλά και από φίλους και οικογένεια. Αυτές οι αντιδράσεις κάνουν τους άντρες να νιώθουν ακόμα πιο κακοποιημένοι.⁵³

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε ότι η κακοποίηση εκτός από το θύμα επηρεάζει αρνητικά και τα άλλα μέλη της οικογένειας. Σύμφωνα με την έρευνα του 1999, το 25% του δείγματος ανέφερε ότι τα παιδιά τους είχαν ακούσει ή είχαν δει την κακοποίηση που βίωσαν ενώ 1 στις 4 γυναίκες ήταν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης στην παιδική της ηλικία⁵⁴

Πολλές έρευνες εξέταζαν τα μακροχρόνια αποτελέσματα στα παιδιά κατά την ανατροφή τους σε μια οικογένεια με ενδοοικογενειακή βία. Διαπιστώθηκαν προβλήματα συμπεριφοράς όπως επίθεση, κρίσεις άγχους, κατάθλιψη και χαμηλή αυτοεκτίμηση καθώς και αυξανόμενη πιθανότητα να γίνουν τα ίδια θύτες ή θύματα κατά την ενήλικη ζωή τους. Το μοτίβο "η βία γεννά βία" επαληθεύεται στη περίπτωση αυτή μιας και η βία στην οικογένεια αναπαράγεται από γενιά σε γενιά, με αποτέλεσμα να γεννά τη νεανική παραβατικότητα.⁵⁵

Χαρακτηριστική είναι η παρακάτω μαρτυρία που δόθηκε στην έρευνα της Straus από ένα άντρα – θύμα. Της εξομολογήθηκε ότι η

⁵³ Βλ. Migliaccio A. T. (1995) *Intimate Violence : Asymmetry and Symmetry*, Doctoral Thesis, University of Calgary, p.p. 236-237

⁵⁴ Βλ. Canadian Centre for Justice Statistics "*Family Violence in Canada : A statistical profile 2002*" (2002), Ottawa : Statistics Canada, Catalogue no 85-224-XIE, 2002 : 17

⁵⁵ Βλ. Wolak J. and Finkelhor D. (1998) "Children Exposed to Partner Violence" in *Partner Violence : A Comprehensive Review of 20 years of Research*, edited by J.L. Jasinski and L.M. Williams, Thousand Oaks, CA : Sage, p.p.73-112. Χρησιμοποιούμε τον όρο "νεανική παραβατικότητα" και όχι "νεανική εγκληματικότητα" για λόγους αποφυγής στιγματισμού. Οι ανήλικοι, εξαιτίας του ότι θεωρούνται άτομα με προσωπικότητα και χαρακτήρα υπό διαμόρφωση, όταν διαπράττουν μια εγκληματική πράξη είναι πρόπον να λέμε ότι παραβατούν και όχι ότι εγκληματούν έτσι ώστε να μην τους συνοδεύει η ετικέτα "εγκληματίας" και οι στιγματιστικές συνέπειες της.

γυναίκα του τού επιτίθεται , όταν νευριάζει , μπροστά στο μικρό τους γιο που γίνεται συχνά μάρτυρας αυτών των περιστατικών. Δύο φορές κατέληξε στο νοσοκομείο με σοβαρούς τραυματισμούς. Αυτό , όμως , που ήταν ιδιαίτερα σοκαριστικό είναι ότι όταν ο 5χρονος γιος του τον επισκεπτόταν και δεν έπαιρνε αυτό που ήθελε , από τον πατέρα του , τον χτύπαγε στο κεφάλι με δύναμη. Το παιδί αυτό , όπως και όλα τα παιδιά που γίνονται μάρτυρες βίας μεταξύ των γονέων τους , βρίσκονται σε αυξημένο κίνδυνο , να αναπτύξουν μια βίαιη συμπεριφορά στην ενήλικη ζωή τους που μπορεί να εκδηλωθεί με την άσκηση βίας στις γυναίκες.⁵⁶

Η βία στην οικογένεια πέρα από το κοινωνικό έχει και **οικονομικό κόστος**. Τα θύματα βίας στοιχίζουν στο κράτος για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, καθώς και για πιθανή απώλεια εργατοωρών, πέραν των άλλων όλων που αναφέραμε.⁵⁷

Τρεις έρευνες έδειξαν ότι η γυναικεία κακοποίηση κοστίζει δισεκατομμύρια σε αρκετές χώρες του κόσμου. Αν και δεν έχει γίνει κάποια εκτίμηση για την ανδρική θυματοποίηση , υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι το κόστος στην παραγωγικότητα της κοινωνίας είναι σημαντικό. Ενδεικτικό είναι ότι το 11% των ανδρών – θυμάτων ανέφεραν ότι θα 'θελαν να πάρουν άδεια ως συνέπεια της κακοποίησης που έχουν υποστεί.⁵⁸

⁵⁶ Βλ. Straus M.A. (1977) "Wife – Beating : How Common and Why ?" , *Victimology* , 2: 443-458

⁵⁷ Βλ. Πρακτικά της Βουλής των Αντιπροσώπων , Η΄ Βουλευτική Περίοδος – Σύνοδος Β΄(2003) σ.79

⁵⁸ Βλ. Canadian Centre for Justice Statistics "*Family Violence in Canada : A statistical profile 2002* " (2002), Ottawa : Statistics Canada, Catalogue no 85-224-XIE , 2002 : 25

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V : Βία σε ομοφυλόφιλα ζευγάρια.

Κάποιοι θεωρούν τη βία που συμβαίνει σε κάποια ομοφυλόφιλα ζευγάρια ως λιγότερο σοβαρή συγκριτικά μ' αυτή στα ετερόφυλα και σ' ένα μεγάλο ποσοστό δεν συμπονούν τα ομοφυλόφιλα θύματα.⁵⁹

Αν και οι έρευνες για το συγκεκριμένο θέμα είναι λίγες, υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις, ότι είναι τουλάχιστον το ίδιο πιθανό να συμβεί όπως και στις ετερόφυλες σχέσεις. Κάποιοι ερευνητές έχουν καταλήξει ότι συμβαίνει περισσότερο από 20% των ομοφυλόφιλων σχέσεων. Γι' αυτό, είναι ένα σημαντικό γεγονός τόσο για την δημόσια υγεία όσο και για το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε, λοιπόν, ότι η βία στα ομοφυλόφιλα είναι το ίδιο σοβαρή όπως και στα ετερόφυλα ζευγάρια και χρήζει την ίδια προσοχή.

Σύμφωνα με μια μελέτη, το 79% των ομοφυλόφιλων θυμάτων υπέφεραν από σωματική κακοποίηση με το 60% να αναφέρει μελανιές, το 23% τραύματα στο κεφάλι και διάσειση, το 13% ανέφεραν καταναγκαστική σεξουαλική επαφή με απώτερο σκοπό την μετάδοση του HIV, το 12% σπασμένα κόκαλα, 10% καψίματα.⁶⁰

Το γεγονός συχνά αρνείται από τα θύματα και είναι αναμενόμενο αν σκεφτούμε ότι από την στιγμή που η ίδια η κοινωνία αρνείται την ύπαρξη των ομοφυλόφιλων δεν θα μπορούσε να δεχτεί την βία που συμβαίνει μέσα σ' αυτά.

⁵⁹ Βλ. Wise A.J. & Bowman S.L. (1997), *Comparison of beggining counselors; responses to lesbian vs Heterosexual partner abuse. Violence and victims* p.p.12(2), 127-135

⁶⁰ Βλ. Merrill G.S & Wolfe V.A. (2000) *Battered Gay Men : An Exploration of abuse, help seeking and why they stay" Journal of Homosexuality*, 39(2), p.p.1-30

Είναι αναμενόμενο να υπάρχουν μεγαλύτερα ποσοστά ενδοοικογενειακής βίας στις ομοφυλοφιλικές σχέσεις μιας και υπάρχουν περισσότεροι τρόποι κακοποίησης. Για παράδειγμα, οι δράστες απειλούν τα θύματά τους ότι θα αποκαλύψουν στο οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον την σεξουαλική τους ταυτότητα. Αυτό μπορεί να έχει ως άμεση συνέπεια μεγαλύτερη απομόνωση και απόρριψη από τα αγαπημένα τους πρόσωπα, απόλυση και έλλειψη συναισθηματικής στήριξης και βοήθειας. Στην περίπτωση, μάλιστα, που το θύμα είναι και ο γονιός κινδυνεύει να χάσει την επιμέλεια των παιδιών του ή ακόμα και την επαφή μαζί τους.

Για πολλά ομοφυλόφιλα ζευγάρια, οι πράξεις βίας δεν άρχισαν από την πρώτη στιγμή της σχέσης. Σύμφωνα με τους Merrill και Wolfe το 79% των ομοφυλόφιλων δεν βίωσαν βία στους πρώτους 3 μήνες και το 46% μέσα στον πρώτο χρόνο. Έτσι, περίπου για τα μισά θύματα, η βία ήταν μια έκπληξη και όχι ένα συμβάν με προϋστορία που θα μπορούσε να θεωρηθεί η αρχή μιας βίαιης συνύπαρξης (56%).⁶¹

Πολλοί ένιωθαν ότι είχαν επενδύσει πολλά στη σχέση και όφειλαν στο σύντροφό τους να βρίσκονται στο πλευρό τους για να τον στηρίξουν (31%) και διατηρούν την ελπίδα ότι ο σύντροφός τους θα ζητήσει βοήθεια και μπορεί να αλλάξει (75%). Επιπλέον, μετά το εκάστοτε βίαιο περιστατικό, ακολουθεί η μετάνοια και οι ενοχές από τον δράστη και μια περίοδο μέλιτος. Έτσι, πολλά θύματα που βλέπουν μεταμέλεια σε συνδυασμό με την επίδειξη καλής συμπεριφοράς, για ένα

⁶¹ Βλ. Το ίδιο (2000) p.p.1-30

μικρό χρονικό διάστημα , και έτσι το θύμα παραμένει στη σχέση. Εντούτοις , σταδιακά η ένταση επανέρχεται και κλιμακώνεται.

Για κάποια άλλα θύματα , η οικονομική εξάρτηση , η απομόνωση από το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον είναι επίσης ισχυροί λόγοι που αναχαιτίζουν κάθε σκέψη του θύματος για να δραπτεθεί από τον εφιάλτη. Σε κάποιες περιπτώσεις , τα θύματα κατάφεραν ή έστω προσπάθησαν να φύγουν. Οι Merrill και Wolfe βρήκαν ότι το 90% των ομοφυλόφιλων ανδρών άφησαν τους συντρόφους τους , το 46% έφυγαν από μια δίχρονη , τουλάχιστον , σχέση ενώ το 60% ανέφερε τρεις ή και περισσότερες σημαντικές προσπάθειες να αφήσουν τη σχέση τους. Το 58% ανέφεραν την συνεχή παρενόχληση από τον πρώην σύντροφό του μετά τη διακοπή της σχέσης.⁶²

Τα κυριότερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα ομοφυλόφιλα θύματα για να φύγουν από μια βίαια σχέση αναφέρονται παρακάτω :

Ομοφυλοφοβία : είναι μια αρνητική συμπεριφορά προς τους ομοφυλόφιλους που προκαλείται από αντιπάθεια , μίσος και φόβο στο διαφορετικό. Δημιουργείται η αντίληψη στο θύμα ότι δεν είναι αρκετά άνδρας , αρχίζει να μην εκτιμάει τον εαυτό του ή να είναι ατελής ως άτομο. Αυτό μπορεί να οδηγήσει το θύμα στο να χάσει την αυτοεκτίμησή του , την εμπιστοσύνη στον εαυτό του και τελικά να φύγει από την σχέση. Επίσης , ηθικές και θρησκευτικές αντιλήψεις εναντίον των ομοφυλόφιλων μπορεί να προκαλέσουν ένα αίσθημα ντροπής και να

⁶² Βλ. Το ίδιο (2000) p.p.1-30

αυξήσουν την πιθανότητα να παραμείνει κρυφή η σχέση και συνεπώς και η κακοποίηση.⁶³

Έλλειψη οικογενειακής υποστήριξης : Αν ο ομοφυλόφιλος δεν έχει γνωστοποιήσει την σεξουαλική του ταυτότητα , η οικογένειά του παραμένει στην άγνοια και συνεπώς αυξάνονται οι πιθανότητες ο δράστης να το χρησιμοποιήσει ως μέσο εκβιασμού. Ακόμα και αν το γνωρίζουν ενδεχομένως να διστάσουν να πιστέψουν την ύπαρξη βίας μέσα στο ζευγάρι. Σε κάποιες περιπτώσεις , τα μέλη της οικογένειας του θύματος μπορεί να μην το υποστηρίξουν εξαιτίας της αρνητικής στάσης που έχουν υιοθετήσει για την ομοφυλοφιλία. Αυτό μπορεί να δυσκολέψει το θύμα να αφήσει την σχέση μιας και αυτό συνεπάγεται ότι θα χάσει πέρα από το δράστη και την οικογένειά του.

Μικρό μέγεθος της ομοφυλοφιλικής κοινότητας : δεδομένου του σχετικά μικρού κοινωνικού δικτύου ομοφυλοφίλων , ακόμα και στις μεγάλες πόλεις , υπάρχει μεγάλη δυσκολία να αποφύγεις τον πρώην σύντροφό του αλλά και να υπάρχει μεγάλο δίκτυο υποστήριξης των θυμάτων.

Μακροχρόνια αρρώστια : Αν το θύμα υποφέρει από μακροχρόνιες αρρώστιες όπως το Aids , οικονομικά βάρη εξαιτίας της κατάστασης μπορεί να προσθέσουν επιπρόσθετο άγχος στο θύμα. Επίσης , ο ένας μπορεί να κατηγορεί τον άλλο για την μετάδοση του ιού και αυτό μπορεί να συμβάλλει ή να ενισχύσει την κακοποίηση.

⁶³ Βλ. Byrne D. (1996) "Clinical models for the treatment of gay male perpetrators of domestic violence" , in *Violence in gay and lesbian domestic partnerships* , edited by C. Renzetti & C. Miley. , New York : Harrington Park Press , p.p. 109-110.

Ένας δράστης μπορεί σκοπίμως να μην προφυλάξει τον σύντροφό του από την έκθεση στον ιό με σκοπό να τον κάνει ανεπιθύμητο στους άλλους ή να τον απειλεί ότι θα το αποκαλύψει στον περίγυρό του.⁶⁴ Επίσης μπορεί να εμποδίσει το θύμα να έχει πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και θεραπεία. Ο φόβος της αρρώστιας , του θανάτου και της μοναξιάς μπορεί να λειτουργήσει ως ένα ισχυρό κίνητρο για να παραμείνει στην παρούσα σχέση.⁶⁵

Επίσης , οι αρνητικές τάσεις του κοινωνικού συνόλου τόσο για την ομοφυλοφιλία όσο και το AIDS μπορεί να αναχαιτίσει κάθε απόφαση του να χωρίσει. Επίσης και στην περίπτωση που ο δράστης είναι φορέας του AIDS , το θύμα μπορεί να μείνει μαζί του από ηθική υποχρέωση , για να τον στηρίξει.

Οικονομική κατάσταση : Ένας ακόμα λόγος για να παραμείνει στη σχέση παρ' όλη την βία που βιώνει , είναι η ενδεχόμενη οικονομική εξάρτηση από τον σύντροφό του. Για παράδειγμα , μπορεί να έχει ιατρική κάλυψη μόνο μέσω του συντρόφου του. Αν υπάρχουν έξοδα που σχετίζονται με την ιατρική φροντίδα , η φτώχεια μπορεί να είναι εμπόδιο για να διεκδικήσει το θύμα την ανεξαρτησία του.

⁶⁴ Βλ. Letellier P.(1996) "Twin epidemics :Domestic Violence and HIV infection among gay and bisexual men" in *Violence in gay and lesbian domestic partneships* , edited by C. Renzetti & C. Miley. , New York : Harrington Park Press , p.p. 69-81.

⁶⁵ Βλ. Το ίδιο (1996) p.p. 76-79

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI : Σημάδια ανησυχίας

Η ενδοσυζυγική βία είναι ένα φαινόμενο που χαρακτηρίζει όλες τις κοινωνικές τάξεις , τα φύλα , τις φυλές και είναι ανεξάρτητο των σεξουαλικών προτιμήσεων του θύματος και του θύτη.

Δεν είναι πάντα βέβαιο ότι θα υπάρξουν κάποια σημάδια ικανά για να σημάνουν το καμπανάκι του κινδύνου στο κοινωνικό περίγυρο του θύματος. Τα θύματα δεν είναι πάντα παθητικά , με χαμηλή αυτοεκτίμηση και οι δράστες δεν είναι πάντα βίαιοι μπροστά σ' άλλους. Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε , ως τρίτα άτομα , είναι να προσπαθήσουμε να προσέξουμε κάποια σημάδια , όσο και αν προσπαθεί το θύμα και ο θύτης να το κρύψουν.⁶⁶

- **Τραύματα & Δικαιολογίες:** Σε κάποιες περιπτώσεις , οι μελανιές και τα τραύματα μπορεί να βρίσκονται σε εμφανή σημεία. Σκοπός του δράστη , σ' αυτές τις περιπτώσεις , είναι να απομονώσει το θύμα και να το παγιδεύσει στο σπίτι. Το θύμα αναγκάζεται να απουσιάσει από την εργασία του προφασιζόμενο κάποια ασθένεια ώστε να μην αναγκαστεί να προβεί σε εξηγήσεις για το πώς απέκτησε τις μελανιές. Στην περίπτωση , βέβαια , που δεν μπορεί να αποφευχθεί κάποια συνάντηση , το θύμα ισχυρίζεται ότι ήταν αδέξιο , απρόσεχτο ή φτάνει και στο σημείο να εφευρίσκει ιστορίες για να δικαιολογήσει την εικόνα του. Υπάρχουν , βέβαια , και οι περιπτώσεις όπου η δράστης σκοπίμως δεν τραυματίζει τον σύντροφό της σε

⁶⁶ Βλ. "*Warning signs of domestic violence*" , διευθ. ιστοσελίδας: www.aardvarc.org , (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).

εμφανή σημεία , ώστε να αποφύγει όλη αυτή την κατάσταση και να μην δώσει αφορμή για υποψίες.

- **Χαμηλή αυτοεκτίμηση:** κάποια θύματα έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση ενώ σε άλλους τομείς της ζωής όπως στην εργασία , στις κοινωνικές τους σχέσεις , φαίνονται να΄χουν αρκετή αυτοπεποίθηση. Εντούτοις , στο ρόλο του συζύγου , είναι ιδιαίτερα αδύναμοι και πιστεύουν ότι αν χωρίσουν δεν θα μπορούν να επιζήσουν μόνοι τους.
- **Αλλαγές στην προσωπικότητα:** Πολλά θύματα έχουν εναλλαγή συμπεριφοράς όταν βρίσκονται μπροστά στον κόσμο και όταν είναι με την σύντροφό τους. Στην πρώτη περίπτωση , το θύμα ενδεχομένως να παρουσιάζεται ως ένα εξωστρεφές άτομο ενώ με την παρουσία του δράστη , το θύμα κλείνεται στον εαυτό του , μιλάει με σιγανή φωνή και περιμένει την σιωπηλή άδεια της συζύγου για να εκφέρει την άποψή του.⁶⁷
- **Απομόνωση:** Οι ενήλικοι που κακοποιούνται μέσα στην οικογένεια συχνά είναι απομονωμένοι. Οι σύντροφοι τους τείνουν να ελέγχουν τις ζωές τους σε μεγάλο βαθμό , να τους εξευτελίζουν λεκτικά και να τους ελέγχουν οικονομικά. Αυτή η απομόνωση σκοπό έχει να κάνει το θύτη το κέντρο του κόσμου του συντρόφου του καθώς και να περιορίσει εσκεμμένα την επικοινωνία του θύματος με άτομα που μπορεί να επιχειρήσουν να το βοηθήσουν να αποδράσει. Επίσης , πολλά θύματα έχουν εξαιρετικά περιορισμένη πρόσβαση στο τηλέφωνο , βρίσκουν συχνά δικαιολογίες για να μην

⁶⁷ Βλ. Το ίδιο.

συναντήσουν άτομα από το φιλικό και οικογενειακό τους περιβάλλον αλλά ακόμα και αν δεχτούν , πηγαίνουν μαζί με την σύζυγό τους.⁶⁸

Πολλά θύματα αισθάνονται τόσο άσχημα που πιστεύουν ότι θα πρέπει να τιμωρηθούν ενώ ταυτόχρονα πιστεύουν ότι υπερβάλουν για την αντίδρασή τους. Επίσης έχουν χάσει την αγάπη και τον σεβασμό που είχαν κάποτε για την σύντροφό τους ενώ πολύ συχνά φαντάζονται ότι την σκοτώνουν και απαλλάσσονται απ' αυτήν. Φοβούνται ότι θα χάσουν τα παιδιά τους ή θεωρούν ότι δεν υπάρχει πουθενά βοήθεια.⁶⁹

⁶⁸ Βλ. Το ίδιο.

⁶⁹ Βλ. "*Domestic Violence and abuse: Types , Signs , Symptoms , Causes and Effects* " , Helpguide , Mental Health Issues.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII : Λόγοι παραμονής στη σχέση.

Μια εύλογη απορία που δημιουργείται σε καταστάσεις ενδοοικογενειακής κακοποίησης και ιδιαίτερα με ενήλικα θύματα είναι ο λόγος που παραμένουν σ' αυτή την εφιαλτική κατάσταση.

Στην περίπτωση της ενδοσυζυγικής βίας με θύματα τους άντρες , η κυριότερη αιτία είναι ο κίνδυνος να χάσουν την επαφή με τα παιδιά τους. Γνωρίζουν πολύ καλά ότι οι πιθανότητες να πάρουν την επιμέλεια δεν είναι πολλές. Οι πιθανότητες επισκέψεων τους , χωρίς εμπόδια , έχοντας απέναντί τους μια εκδικητική σύζυγο είναι ελάχιστες. Το να χάσει ένας πατέρας την επαφή με τα παιδιά του , ίσως και για πάντα , είναι ένας ανασταλτικός παράγοντας της απόφασης τους να φύγει από το γάμο του.⁷⁰

Η σημερινή πραγματικότητα , που έχει διαμορφωθεί από το οικογενειακό δίκαιο , οι αλλαγές στους κοινωνικούς ρόλους που έχουν εκ των πραγμάτων διαμορφωθεί για τα δύο φύλα έχουν ορίσει μια ζοφερή πραγματικότητα όπου τα δικαιώματα του άνδρα – πατέρα , σε πολλές περιπτώσεις όχι μόνο δεν γίνονται σεβαστά αλλά ούτε καν αναγνωρίζονται.⁷¹

Η Carole Hammond-Saslow , ο Phil Cook και η Suzanne Steinmetz συνεντευξίασαν 180 άντρες – θύματα που είπαν ότι ένιωθαν φυλακισμένοι στη βίαιη σχέση που ζούσαν. Ο μεγαλύτερος φόβος των

⁷⁰ Βλ. Cook W. P. (1998) "*Abused men : The hidden side of domestic violence*". διευθ.ιστοσελίδας: www.batteredmen.org , (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).

⁷¹ Βλ. Gardner A. R. (1991) "Νομικές και ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις στους τρεις τύπους γονικών συνδρόμων αποξένωσης στην οικογένεια" , *Όταν η ψυχιατρική και ο νόμος ενώνουν τις δυνάμεις τους* , Court Review , Vol.28 No 1 , American Judges Association , p.p.14-21.

ανδρών είναι να χάσουν την επαφή με τα παιδιά τους εξαιτίας του υπάρχοντος οικογενειακού συστήματος που τείνει να δίνει την επιμέλεια στις γυναίκες περιορίζοντας τις συναντήσεις του πατέρα. Μάλιστα , ένας άντρας – θύμα είπε χαρακτηριστικά :*"η βία που υπέφερα απ' την σύζυγό μου δεν είναι τόσο τραυματική όσο αυτή που βιώνω τώρα , τον απαγόρευση των επισκέψεων στα παιδιά μου , που βρίσκονται σε στενό έλεγχο από την μητέρα του."*⁷²

Σ' αυτή την περίπτωση τα παιδιά εξαναγκάζονται να αποξενωθούν από τον γονέα που δεν έχει την επιμέλεια ή /και την γονική μέριμνα , που στη συντριπτική πλειοψηφία είναι οι άντρες. Το φαινόμενο αυτό ονομάστηκε , από τον Richard A. Gardner , **"γονικό σύνδρομο αποξένωσης"** και ερευνήθηκε προ εικοσαετίας από μελετητές όπως ο Turkat και νεώτερους όπως οι Clarke – Stewart Thompson , Wood , Bone και πολλούς άλλους. Σύμφωνα μ' αυτό , το παιδί βασανίζεται με την υποτίμηση και την επικριτική δυσφήμιση του πατέρα που είναι αδικαιολόγητη και υπερβάλλουσα.

Η μητέρα , απ' την άλλη μεριά , προκαλεί , τις περισσότερες φορές , την στάση αυτή , προγραμματίζοντας το παιδί συστηματικά και συνειδητά να απαρνηθεί τον άλλο γονέα κάνοντας του "πλύση εγκεφάλου". Η έννοια του "γονικού συνδρόμου αποξένωσης" περιλαμβάνει όχι μόνο συνειδητούς αλλά υποσυνείδητους και ασυναίσθητους παράγοντες που συμβάλλουν ώστε μέσα απ' αυτούς ο προτιμώμενος γονέας , στη

⁷² Βλ. Hammond – Saslow C. (1997) *Domestic Violence and Levels of Depression , Self – Esteem and Assertiveness in Battered Men* , Doctoral Dissertation , United States International University , San Diego.

συγκεκριμένη περίπτωση η μητέρα , να επηρεάζει την αποξένωση του παιδιού από τον πατέρα.⁷³

Τα παιδιά αυτά μιλούν με διασυρμό και αναξιότητα για τον γονέα αυτό , χωρίς μάλιστα καμία ενοχή ή αμηχανία. Απορρίπτουν κάθε προσπάθεια προσέγγισης από τον πατέρα και συγχρόνως απαιτούν να συνεχίσει να τα στηρίζει οικονομικά.

Οι περιπτώσεις αυτές διαιρούνται , από τον Gardner , σε τρεις κατηγορίες : αυστηρές , μέτριες και ήπιες. Στις **βαριές** περιπτώσεις , οι μητέρες χρησιμοποιούν κάθε νόμιμο ή παράνομο ελιγμό για να εμποδίσουν την επικοινωνία πατέρα – παιδιού. Οι γυναίκες αυτές είναι φανατισμένες που εντείνεται κατά την διάρκεια του χωρισμού ως αποτέλεσμα των παρατεταμένων διενέξεων για το διαζύγιο και ιδιαίτερα για την επιμέλεια.

Τα παιδιά μ' αυτές τις μητέρες είναι ομοίως φανατισμένα ενώ μοιράζονται συχνά και τις παρανοϊκές φαντασίες της για τον πατέρα. Μπορούν να πανικοβληθούν με την προοπτική της επίσκεψης του πατέρα ενώ εάν βρεθούν στο σπίτι του μπορεί να το βάλουν στα πόδια ή να παραλύσουν από το φόβο.⁷⁴

Στις **μέτριες** περιπτώσεις του γονικού συνδρόμου αλλοτρίωσης , οι μητέρες δεν είναι τόσο φανατισμένες αλλά είναι ιδιαίτερα διαταραγμένες. Σ' αυτές τις περιπτώσεις , η οργή της απορριφθείσας γυναίκας είναι σημαντικότερη από την παρανοϊκή προβολή της πρώτης κατηγορίας. Υπάρχει μια εκστρατεία υποτίμησης και μιας σημαντικής επιθυμίας να

⁷³ Βλ. οπ.π. (1991) , p.p.14-21.

⁷⁴ Βλ. οπ.π. (1991) p.p.14-21.

ληφθεί εκδίκηση από τον πατέρα με την αποξένωσή του από τα παιδιά του. Μπορεί να μην δεχτούν τις δικαστικές αποφάσεις αλλά συμμορφώνονται συνήθως μετά από τις απειλές προστίμων ή τη μεταφορά της επιμέλειας. Εκτιμώντας ότι οι μητέρες στην αυστηρή κατηγορία έχουν ένα άρρωστο ψυχολογικό δεσμό με τα παιδιά, οι μητέρες σ' αυτή την κατηγορία είναι πιθανότερο να έχουν έναν υγιή ψυχολογικό δεσμό που συμβιβάζεται με την οργή τους.

Τα παιδιά είναι λιγότερο φανατικοί υποστηρικτές στον διασυρμό του πατέρα συγκριτικά μ' αυτά της προηγούμενης κατηγορίας αλλά είναι πιθανότερο να δείχνουν την υποτιμητική συμπεριφορά τους μόνο όταν είναι με τον ίδιο.

Στις **ήπιες** περιπτώσεις, οι μητέρες συνήθως έχουν αναπτύξει ένα υγιή ψυχολογικό δεσμό με τα παιδιά τους. Θεωρούν ότι η ισότητα γένους στις διαφωνίες κηδεμονίας είναι μια κακή συνέπεια εις βάρος των παιδιών και προτιμούν να μην εμπλακούν στην προσφυγή στο δικαστήριο κηδεμονίας για την επιμέλεια. Μερικές απ' αυτές τις μητέρες ενδεχομένως να επιχειρήσουν μερικούς ήπιους βαθμούς προγραμματισμού των παιδιών τους ενάντια στους πατέρες τους. Άλλες αναγνωρίζουν ότι η αποξένωση από τον πατέρα δεν είναι προς το συμφέρον των παιδιών και είναι πρόθυμες να υιοθετήσουν μια πιο συμφιλιοτική προσέγγιση στα διαβήματα του πατέρα.⁷⁵

Τα παιδιά σ' αυτή την κατηγορία αναπτύσσουν επίσης σενάρια, με την μικρή ώθηση της μητέρας. Το αρχικό κίνητρο είναι η ενίσχυση της θέσης της μητέρας στην διαφωνία κηδεμονίας προκειμένου να

⁷⁵ Βλ. οπ.π.(1991) p.p.14-21.

διατηρηθεί ο ισχυρότερος , υγιέστερος ψυχολογικός δεσμός με τις μητέρες τους. Είναι πιθανό να παρουσιάζουν αμφιθυμία σχετικά με την αποδοχή της επικοινωνίας και είναι τα πιο ελεύθερα να εκφράσουν την αγάπη για τους πατέρες τους , ακόμη και παρουσία των μητέρων τους.⁷⁶

Μια μελέτη των παιδιών του διαζυγίου διαπίστωσε ότι το 42% των παιδιών που έζησαν με τη μητέρα τους ανέφερε ότι προσπάθησε να τα αποτρέψει από την επικοινωνία με τον πατέρα μετά το διαζύγιο. Εντούτοις , μόνο το 16% των παιδιών που έζησαν με το πατέρα εξέθεσε την παρόμοια παρεμπόδιση.⁷⁷

Παρουσιάζοντας λοιπόν τα παραπάνω στοιχεία , ενισχύονται και γίνονται κατανοητές οι έντονες αναστολές που έχει ένας πατέρας που θέλει να προχωρήσει σε διαζύγιο. Στην συντριπτική πλειοψηφία η κηδεμονία των παιδιών δίδεται στις γυναίκες όχι με αξιοκρατικά κριτήρια όπως η ικανότητα των δύο γονέων αλλά με σεξιστικά κριτήρια κατά του πατέρα-άνδρα.

Πάγια τακτική των δικηγόρων , μάλιστα , είναι οι ισχυρισμοί από την πλευρά των γυναικών για σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών ή για βάνανυση συμπεριφορά από τον πατέρα χωρίς , τις περισσότερες φορές , να ευσταθούν. Αυτό όχι απλά στιγματίζει τους άνδρες αλλά και είναι και καταστροφικό για την ψυχολογία των παιδιών.⁷⁸

Οι άντρες έχουν να αντιμετωπίσουν ακόμα ένα παράγοντα που οι γυναίκες δεν το αντιμετωπίζουν , την απομόνωση και την

⁷⁶ Βλ. οπ.π. (1991) p.p.14-21.

⁷⁷ Βλ. Glynnis W. (1986) *Solomo Children : Ανατίναξη των μύθων του διαζυγίου* , Ν. Υόρκη , σ.83

⁷⁸ Βλ. Γιάνναρου Λ. (2006) "Χωρισμένοι μπαμπάδες ζητούν ισότητα" , *Εφημερίδα Καθημερινή*.

γελοιοποίηση : "Ποτέ δεν είπα σε κανένα , ούτε σε οικογένεια ούτε σε φίλους , γι' αυτό που ζούσα γιατί θα υπέθεταν ότι θα της είχα κάνει κάτι και άξιζα ό,τι έπαθα." Αυτά είπε ο Tim S. , αφού αποκάλυψε ότι η σύντροφός του τον χτύπησε στο κεφάλι μ' ένα τηγάνι που είχε κατέληξε σε σοβαρή αιμορραγία.

Ακόμα και όταν ένας άντρας ζητάει την βοήθεια ενός θεραπευτή – ψυχολόγου , δεν βρίσκει εύκολα και επίσης οι ίδιοι σπάνια ρωτούν τους ασθενείς τους για την πιθανότητα κακοποίησης τους. Όταν οι ίδιοι οι άντρες - θύματα δεν το εξομολογούνται , μοιραία το εσωτερικεύουν και αυξάνεται ο κίνδυνος να ξεσπάσουν στον εαυτό τους , να αποσυρθούν από τις κοινωνικές τους επαφές , να απομονωθούν ακόμα και να αποπειραθούν να αυτοκτονήσουν.⁷⁹

Οι άνδρες – θύματα μπορεί να έχουν μια συναισθηματική εξάρτηση από την σύζυγό τους και σε συνδυασμό με την αγάπη που τις έχουν , από κάποια στιγμή και μετά βλέπουν τους εαυτούς τους σαν τα άτομα που θα τη γιατρέψουν , εγκλωβίζοντας έτσι τον εαυτό τους σ' αυτή τη σχέση. Σε συνδυασμό , μάλιστα με την έλλειψη συναισθηματικής υποστήριξης από το οικογενειακό και φιλικό τους περιβάλλον , που συμβαίνει συχνά κυρίως στα ομοφυλόφιλα θύματα , αυτή η εξάρτηση γίνεται ολοένα και πιο ισχυρή.⁸⁰

⁷⁹ Βλ. Cook W. P. (1998)"Abused men : The hidden side of domestic violence" διευθ.ιστοσελίδας: www.batteredmen.org , (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).

⁸⁰ Βλ."Common questions about domestic abuse against men " διευθ.ιστοσελίδας: www.batteredmen.org , (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII : Αντιμετώπιση από τους φορείς επίσημου κοινωνικού ελέγχου

Η παρέμβαση των φορέων της ποινικής δικαιοσύνης στην οικογένεια , απαιτεί ιδιαίτερα ευαίσθητους χειρισμούς μιας και δύσκολα γίνεται αποδεκτή εξαιτίας της μυστικοπάθειας που διακρίνει τα μέλη της.

Ο νόμος της σιωπής σπάνια παραβιάζεται και ακόμα πιο σπάνια είναι η προσφυγή του κακοποιημένου ατόμου στις αρχές. Σ' αυτό , βέβαια , συντελεί και η έλλειψη εμπιστοσύνης στη δικαιοσύνη , η δυσκολία αποδείξεως της καταγγελίας , το κοινωνικό στίγμα αλλά και η ψυχοφθόρο διαδικασία που θα πρέπει να περάσει το θύμα μέχρι να αποδείξει την μαρτυρία του.

Ιδιαίτερα στην περίπτωση της θυματοποίησης των ανδρών από τις συζύγους τους , τα ποσοστά καταγγελιών είναι σχεδόν ανύπαρκτα μιας και εκτός από το κοινωνικό στίγμα , θα πρέπει να αντιμετωπίσουν και τον έντονο σκεπτικισμό , τον χλευασμό από όλο το κοινωνικό σύνολο μιας και η εκάστοτε τέτοια καταγγελία ανατρέπει την συνολική εικόνα που συνοδεύει τους άντρες.

Πιο συγκεκριμένα , οι "τραυματογενετικές" πρακτικές των νομικών σταδίων μέχρι να αποδείξει την αξιοπιστία της καταγγελίας και την καταδίκη του ενόχου , εστιάζονται στα παρακάτω:⁸¹

α) Στις αστυνομικές αρχές που δυσπιστούν ως προς τα γεγονότα και αναγκάζουν το θύμα να περάσει από μια βασανιστική διαδικασία με

⁸¹ Βλ. Αρτινοπούλου Β. (2000) *Αιμομιξία - Θεωρητική προσέγγιση & ερευνητικά δεδομένα* , Νομική Βιβλιοθήκη , Αθήνα σ. 201.

μια σειρά εξαντλητικών ερωτήσεων που πολύ συχνά το προσβάλλουν και το κάνουν να νιώθει σαν θύτης και όχι σαν θύμα.

Η δεύτερη αυτή θυματοποίηση , που αναγκάζεται να υποστεί το θύμα , συνεπάγεται λεπτομερή περιγραφή των γεγονότων με αποτέλεσμα το θύμα να πρέπει να ανακαλεί στην μνήμη του ξανά και ξανά την τραυματική εμπειρία της κακοποίησης του. Ένας άλλος παράγοντας , ιδιαίτερα σημαντικός , είναι η στάση και η συμπεριφορά των αστυνομικών. Συχνά , διακρίνονται για την έλλειψη διακριτικότητας και ευαισθησίας που φτάνει σε σημείο να προσβάλλουν ανοιχτά το θύμα. Ιδιαίτερα στη περίπτωση των ανδρών – θυμάτων , είναι δύσκολο οι αρχές να δεχτούν να ακούσουν την εμπειρία που βίωσαν χωρίς να συνοδεύονται από έντονες αμφιβολίες και χλευασμό. Ακόμα και αν δεχτούν να ακούσουν το θύμα είναι ιδιαίτερα αμφίβολα αν θα τις αποδεχτούν ώστε να προχωρήσουν την νομική διαδικασία. Τέλος , η έλλειψη ειδικού χώρου για τις συνεντεύξεις δυσχεραίνει την νομική διαδικασία.⁸²

β) το θύμα σεξουαλικής κακοποίησης θα πρέπει να υποστεί την οδυνηρή διαδικασία της ιατροδικαστικής εξέτασης ώστε με το πόρισμα να μπορεί να υποστηρίξει τα λεγόμενα του.

γ) δυστυχώς μέχρι το θύμα να πάει σε δίκη , αν πάει , και να καταδικαστεί ή όχι ο κατηγορούμενος , πρέπει να περάσει όχι μόνο το στάδιο της αστυνομίας αλλά και του εισαγγελέα και του ανακριτή , οι οποίοι θα τον υποβάλλουν ξανά στην επώδυνη διαδικασία των

⁸² Βλ. Οπ.π.(2000) σ. 201.

ερωτήσεων . Θα πρέπει να τους πείσει για την αξιοπιστία των λόγων του και να διώξει κάθε αμφιβολία και δυσπιστία που θα έχουν.

δ) τέλος , όταν η υπόθεση φτάσει στην αίθουσα του δικαστηρίου , αν φτάσει μιας και στην ανδρική θυματοποίηση μια τέτοια εξέλιξη είναι ουτοπία , το θύμα δεν θα μπορέσει να αποφύγει ερωτήματα , υπαινιγμούς και σχόλια , κυρίως απ' την πλευρά του συνηγόρου του κατηγορούμενου που θα θίξουν την ηθική του υπόσταση και την αξιοπρέπειά του.

Όλοι οι παραπάνω παράμετροι αναχαιτίζουν κάθε πρόθεση του ατόμου που έχει θυματοποιηθεί να σταματήσει το δράμα που ζει , καταγγέλλοντάς το στις αρμόδιες αρχές , μιας και διαπιστώνει ότι θα συνεχιστεί χωρίς να ξέρει και την κατάληξη.⁸³

Η υποεκπροσώπηση , στις στατιστικές της αστυνομίας , της κακοποίησης των ανδρών είναι συχνά μια αντανάκλαση των πολιτισμικών απόψεων για τους ρόλους των δύο φύλων. Το στερεότυπο που θέλει τον άντρα να είναι πάντα ο "δυνατός" , ικανός να υπερασπίσει τον εαυτό του απέναντι σε μια γυναίκα δημιούργησε ένα μύθο που οποιαδήποτε εξομολόγηση για θυματοποίησή του , μειώνει τον ανδρισμό του και επισύρει τον χλευασμό από το κοινωνικό του περίγυρο. Ο διασυρμός φτάνει σε τέτοιο σημείο , μάλιστα , που συχνές είναι οι περιπτώσεις που κατηγορούνται ως ομοφυλόφιλοι και ανίκανοι

⁸³ Βλ. οπ.π., (2000) σ.201

να επιβληθούν στο "ασθενές" φύλο , υπονομεύοντας πλήρως την τραυματική εμπειρία που βίωσαν.⁸⁴

Σ' αυτό συντελεί και η εικόνα της γυναίκας ως το αδύναμο φύλο , ανίκανο να αμυνθεί πόσο μάλλον να επιτεθεί είτε λεκτικά είτε σωματικά στον σύζυγό της. Το να θυματοποιηθεί ένας άντρας από μια γυναίκα φαντάζει εξωπραγματικό για την κοινωνία μας μιας και αντίκειται στην κοινωνικοποίηση που έχουμε βιώσει που θέτει τον άντρα σε θέση ισχύος συγκριτικά με την γυναίκα. Αρκετές είναι οι περιπτώσεις που πολλοί άντρες συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες όπως το body building όχι από αγάπη για τον αθλητισμό αλλά ως ένας τρόπος για να κρύψουν την τραυματική τους εμπειρία και να ενδυναμώσουν την αντρική τους φιγούρα.

Ο πολιτισμός μας έχει δημιουργήσει ένα κοινωνικό μύθο που θέλει τους άνδρες ελεγχόμενους , αυτάρκεις και δυνατούς. Εκφράσεις όπως "τα αγόρια δεν κλαίνε" εμποδίζουν κάθε προσπάθεια του άνδρα – θύματος να αποκαλύψει την θυματοποίηση που βίωσε. Είναι γεγονός ότι η γυναίκα που κακοποιεί τον άνδρα δεν είναι ένα άγνωστο θέμα. Εντούτοις , οι περισσότερες περιπτώσεις της τηλεοπτικής θυματοποίησης των ανδρών από τις συντρόφους τους προκύπτουν μέσα από εκπομπές ψυχαγωγικού ή σατυρικού περιεχομένου".⁸⁵

Τόσο οι γυναίκες όσο και οι άντρες διστάζουν να καταγγείλουν την θυματοποίησή τους στις διωκτικές αρχές. Με τα κινήματα υπέρ των

⁸⁴ Βλ. Sepler F. (1991) "Victim Advocacy and Young Male Victims of sexual abuse: An evolutionary model" ch.3 in *The sexually abused male* , Vol.1 edited by Hunter M., Lexington , Mass : Lexington Books .

⁸⁵ Βλ. Παπαμιχαήλ Σ. "Αποτελέσματα έρευνας μέτρησης της τηλεοπτικής βίας" , Διάλεξη στο Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της γυναίκας.

γυναικών , ωστόσο , η στάση απέναντι στη γυναικεία θυματοποίηση έχει αλλάξει σε μεγάλο βαθμό , διογκώνοντας ταυτόχρονα την εικόνα του άντρα ως δράστη. Αντιθέτως , η αντιμετώπιση απέναντι στους άνδρες – θύματα είναι προκατειλημμένη , μιας και η συμπεριφορά τους είναι μονίμως καχύποπτη ανεξάρτητα από τις προσπάθειές τους να πείσουν ότι έχουν θυματοποιηθεί. Η αστυνομία και το δικαστικό σώμα διστάζουν να αναμειχθούν σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας. Ένας από τους λόγους είναι ότι οι συλλήψεις για επιθέσεις δεν χαίρουν κοινωνική αναγνώριση μιας και η πιθανότητα μιας τέτοιας υπόθεσης να φτάσει σε δίκη και πόσο μάλλον σε καταδίκη είναι μικρή συγκριτικά με άλλα εγκλήματα.⁸⁶

Οι άνδρες – θύματα είναι λιγότερο πιθανό να απευθυνθούν στην αστυνομία ακόμα και όταν η κατάσταση τους είναι ακραία συγκριτικά με τις γυναίκες γιατί ντρέπονται. Πέρα από την τραυματική τους εμπειρία έχουν να αντιμετωπίσουν την αποδοκιμασία και τον χλευασμό από τον αντρικό , κυρίως , πληθυσμό που δεν μπόρεσαν να χειριστούν την κατάσταση με τις γυναίκες τους όπως θα έκανε ένας "αληθινός" άντρας. Αν αυτό προστεθεί στην τάση της αστυνομίας να εμμένουν στις παραδοσιακές αντιλήψεις όπου θέλουν οι γυναίκες να είναι το "αδύναμο" φύλο μπορούμε να καταλάβουμε γιατί το ποσοστό των συλλήψεων των γυναικών είναι εξαιρετικά μικρό ενισχύοντας την ψευδαίσθηση ότι η ανδρική θυματοποίηση είναι ανύπαρκτη. Οι γυναίκες τα γνωρίζουν όλα αυτά γι' αυτό και θεωρούν ότι μπορούν να ξεφύγουν.

⁸⁶ Βλ. Straus A. M. (1999) *The controversy over domestic violence by women : a methodological , theoretical and sociology of science analysis in Violence in Intimate Relationships* edited by Arriaga X.B. & Oskamp S. , Sage Publication.

Η ανισορροπία δύναμης μεταξύ των δύο φύλων είναι ακόμα ένας λόγος που ενισχύει την δυσπιστία ως προς την ανδρική θυματοποίηση. Οι γυναίκες για να εξισορροπήσουν την διαφορά αυτή χρησιμοποιούν κάποιο όπλο που σε συνδυασμό με το στοιχείο του αιφνιδιασμού τις βοηθούν να επιτεθούν στους συντρόφους τους.

Όπως τονίζει η αστυνομική δημοσιογράφος Patricia Pearson , εξαιτίας του ότι οι γυναίκες – δράστες τείνουν να χρησιμοποιούν μεθόδους που δύσκολα εξιχνιάζονται , όπως δηλητήριο για να προκαλέσουν καρδιακή ανακοπή , ή μπορεί να προσλάβουν κάποιο άλλο πρόσωπο για να το κάνει , δεν δίνεται ιδιαίτερα προσοχή και δεν εξετάζεται η σύζυγος ως πιθανή ένοχη για το φόνο.⁸⁷

⁸⁷ Βλ. Sacks G. (2001) "*Domestic Violence : A two- way street*" ,
διευθ.ιστοσελίδας: www.batteredmen.org , (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ : Εμπειρίες

Στο σημείο αυτό , θεωρούμε αναγκαίο να αναφέρουμε κάποιες μαρτυρίες των θυμάτων , ενδεικτικές της σοβαρότητας των εμπειριών που βιώνουν οι άνδρες – θύματα απ' τις συζύγους / συντρόφους τους.

"Τα πράγματα ήταν πολύ καλά τα πρώτα δύο χρόνια. Μετά , άρχισε σιγά σιγά ν' αλλάζει. Ήταν πάντα ευέξαπτη αλλά όταν είχαμε κάποια οικονομικά προβλήματα , τα πράγματα χειροτέρεψαν. Εκνευριζόταν και αυτό ολοένα και χειροτέρευε την κατάσταση. Άρχισε να με χτυπάει , να με χαστουκίζει , να με γρατζουνάει. Θα μπορούσα να την αρπάξω και να της κρατήσω τα χέρια. Ποτέ , όμως , δεν την χτύπησα γιατί είχα μάθει να μην χτυπάω ποτέ μια γυναικά "

Ο Joe S. είναι ένας από τους τριάντα άνδρες – θύματα ενδοοικογενειακής βίας της έρευνας , μέσω συνεντεύξεων , του Philip W. Cook. Το πιο ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι οι άντρες βλέπουν τους εαυτούς τους στην ίδια θέση που οι γυναίκες βρίσκονται επί πολλά χρόνια.⁸⁸

Ένας άνδρας – θύμα είπε : "Αρχικά έχεις την ελπίδα ότι το άτομο που αγαπάς θα λογικευτεί και θα κάνει κάτι ώστε να αποτρέψει την επανάληψη ενός βίαιου περιστατικού. Στην περίπτωσή μου , η προσπάθειά μου να φύγω είχε ως συνέπεια μια σειρά από ανεξέλεγκτες βίαιες πράξεις , την απώλεια των περιουσιακών μου αντικειμένων και της συνειδητοποίησης ότι θα πρέπει να ξαναρχίσω την ζωή μου απ' την αρχή. Πιθανότατα , αυτό που με βοήθησε να το ξεπεράσω ήταν η στιγμή

⁸⁸ Βλ. οπ.π. (1977) 2: 443-458

που μίλησα σ' ένα ραδιοφωνικό σταθμό εθνικής εμβέλειας. Για τις επόμενες δύο βδομάδες , έπαιρνα τηλέφωνα απ' όλη την Αυστραλία , από κακοποιημένους άντρες , που δεν είχαν κανέναν να μιλήσουν μέχρι που άκουσαν εμένα ". Με την εμφάνιση τέτοιων περιπτώσεων , το θέμα της βίας των ανδρών από τις γυναίκες άρχισε να αποκτά υπόσταση.⁸⁹

Ένα άλλο θύμα έλεγε : "Ανακάλυψα ότι η σύζυγός μου ήταν βίαιη την πρώτη νύχτα που συγκατοικήσαμε. Αρχικά σκέφτηκα ότι ήταν ένα μεμονωμένο γεγονός εξαιτίας του άγχους της αλλαγής. Μετά από κάποιες μέρες , αφού είχαμε βγει για δείπνο , όταν γυρίσαμε σπίτι με χτύπησε στο κεφάλι. Μου το δικαιολόγησε λέγοντας ότι το εστιατόριο που την πήγα ήταν το ίδιο που την πήγαινε ο προηγούμενος σύντροφός της. Νευρίαζε κάθε φορά που είχα την τηλεόραση δυνατά ή αν έτρωγα πολύ δυνατά όπως ο πατέρας της. Με χτύπησε με τη ρακέτα του τένις και κατέστρεψε όλα μου τα υπάρχοντα. Άρπαξα και πέταξα ένα τασάκι στο τζάμι που όμως αποδείχτηκε , εκ των υστέρων , ήταν μεγάλο λάθος. Ηρέμησε και έπειτα τηλεφώνησε στην αστυνομία. Όταν ήρθε , ομολόγησα τι έκανα και αγνοώντας τις μελανιές και τις αμιχές μου , μού ζήτησαν να μαζέψω κάποια ρούχα και να φύγω. Δικάστηκα και καταδικάστηκα για άσκηση βίας στη σύζυγό μου. Έπειτα από ένα χρόνο και πολλές υποσχέσεις αλλαγής συμπεριφοράς από την γυναίκα μου , ξανασμίξαμε. Πλέον , όχι μόνο μου επιτίθετο όταν δεν ικανοποιούσα τις επιθυμίες της αλλά όταν αρνιόμουν , χρησιμοποιούσε άλλους άντρες να μου επιτεθούν.

Έμαθα , μάλιστα , ότι καταστράφηκε το σπίτι και το αυτοκίνητο ενός πρώην της όταν δεν ικανοποίησε τα θελήματά της. Η βία είχε γίνει

⁸⁹ Βλ. Olszewski P. (1999) *Women aren't the only victims of domestic violence* , Vol.2 No.5 , p.p.114-119

καθημερινότητα ώσπου ένα βράδυ , αφού είχαμε συμφωνήσει να χωρίσουμε , διέλυσε το σπίτι και μου επιτέθηκε τόσο άγρια που λιποθύμησα. Όταν ξύπνησα το πρωί , περίμενα ότι θα είχε ηρεμήσει αλλά αυτή , αντιθέτως , έχυσε ένα μπουκάλι κρασί και καυτό καφέ πάνω μου και αμύνθηκα δίνοντας της μια γροθιά στο στομάχι. Αυτή τηλεφώνησε στην αστυνομία λέγοντας ότι την απειλούσα με όπλο αλλά όταν κανείς δεν ήρθε πήγα ο ίδιος στο τμήμα. Για πρώτη φορά , με βοήθησαν , ο αστυνόμος κοίταξε τις μελανιές μου και ξεκίνησαν τις διαδικασίες για να την συλλάβουν."⁹⁰

Σε μια άλλη περίπτωση η Andrea προσκάλεσε τον Mark σπίτι της , ντύθηκε προκλητικά και συμπεριφερόταν με ανάλογο τρόπο. Τον ανάγκασε να κάνει λεκτικό σεξ μαζί της απαγορεύοντας του , όμως , να την αγγίξει έστω και ελάχιστα. Αφού ικανοποιήθηκε η ίδια , τον άφησε να πάει σπίτι απαγορεύοντάς του να μιλήσει για ό,τι έζησε στην οικογένεια και στους φίλους του. Η Andrea ανέφερε ότι λάτρευε να ελέγχει και να αποπλανεί τον σύντροφό της. Ένωθε δυνατή και ζωντανή ενώ κάθε φορά που ο Mark αρνιόταν να κάνει τα θελήματά της , τον απειλούσε ότι θα απεκάλυπτε τα πάντα στους δικούς του ανθρώπους. Σε ερώτηση του ερευνητή για το εάν θα επαναλάμβανε την εμπειρία αυτή , αυτή το αρνήθηκε ενώ συγχρόνως αν και θεωρούσε ότι δεν προκάλεσε κανένα κακό.⁹¹

Θα παραθέσω , επίσης , κάποιες μαρτυρίες που μας έγιναν , σε προσωπικό επίπεδο , από άτομα του εργασιακού και κοινωνικού μου

⁹⁰ Βλ.το ίδιο (1999) p.p..114-119

⁹¹ Βλ. Cochran D. & Druker L. (1984) *Women who rape* , Report of the Office of the Commissioner of Probation , Boston.

περίγυρου , ως μια προσπάθεια να αποτυπωθεί σ' ένα βαθμό η ελληνική πραγματικότητα.

Ο Γ.Μ. , άνδρας 55χρόνων μέσης οικονομικής τάξης , υποστήριξε ενθέρμως ότι οι άντρες βιώνουν καθημερινά ψυχολογική βία απ' τις συζύγους τους. Είπε χαρακτηριστικά : *"τα αγγελικά πρόσωπα των γυναικών κρύβουν μια σατανική πλευρά"*. Υποστήριξε ότι επί πολλά χρόνια , που ήταν παντρεμένος , βίωνε καθημερινά την υποτίμηση και τον χλευασμό από την γυναίκα του ακόμα και μπροστά σε τρίτα πρόσωπα. Τον κατηγορούσε ότι δεν την πρόσεχε αρκετά γιατί δούλευε πολύ ενώ ταυτόχρονα του ζήτησε μεγαλύτερη οικονομική άνεση.

Μια γυναίκα , 50χρόνων υψηλής οικονομικής τάξης , με δύο παιδιά όταν ανέφερα το θέμα της διπλωματικής μου δεν αρνήθηκε ότι είχε ασκήσει λεκτική βία στον άντρα της. Τόνισε : *" Φυσικά και το έχω κάνει. Μετά από 27χρόνια γάμου , η υποτίμηση τόσο του άνδρα όσο και της γυναίκας είναι ρουτίνα "*. Έθεσε , επίσης , και μια άλλη ενδιαφέρουσα παράμετρο , την οικονομική επιφάνεια του ενός απ' τους δύο. Τόνισε ότι : *"εγώ είχα οικονομική άνεση και φυσικά το εκμεταλλευόμουν για να του το λέω κάθε φορά που ερχόμασταν σε σύγκρουση"*. Σύμφωνα με τα λεγόμενά της πολλές ήταν και οι φορές που έλεγε τον σύζυγό της "άχρηστο" , "ανάξιο " ακόμα και με την παρουσία των υιών της. Εντούτοις , παρά την παραδοχή όλων αυτών , δεν τα αναγνώρισε ως βία ενώ ταυτόχρονα έλεγε ότι : *"οι άντρες δεν έχουν ανάγκη , δεν παθαίνουν τίποτα "*.

Ένας άντρας , 30ετών μέσης οικονομικής κατάστασης , εξοργισμένος από την συμπεριφορά της συντρόφου του , υποστήριξε ότι

οι γυναίκες έχουν ως όπλο την γκρίνια και το κλάμα για να ικανοποιήσουν τις επιθυμίες τους. Επιπλέον η κοπέλα του δεν δίσταζε να τον εκβιάζει , με στέρηση σεξουαλικής επαφής , αν δεν έκανε αυτό που ήθελε.

Τέλος θα παραθέσω μια μαρτυρία μιας γυναίκας , 30χρόνων μέσης οικονομικής τάξης , που έχει υπάρξει τόσο θύμα όσο και θύτης. Θύμα γιατί στην παιδική της ηλικία βίωνε καθημερινά μια μητέρα που υπονόμειε την αξία του πατέρα της και θύτης γιατί ενεργούσε κατά τον ίδιο τρόπο στον δικό της σύζυγο. Όπως είπε η ίδια *"η μητέρα μου δεν έχανε ευκαιρία να κοροϊδεύει τον πατέρα μου και να τον αποκαλεί τεμπέλη και ανάξιό της"*. Ο λόγος αυτής της συμπεριφοράς ήταν η υψηλότερη επαγγελματική θέση της μητέρας απ' του πατέρα καθώς και τα χρήματα που πρόσφεραν στο σπίτι. Το σημαντικό ήταν ότι και αυτή ήθελε να παντρευτεί έναν άντρα χαμηλότερου επίπεδου ώστε να μπορεί να του επιβάλλεται και να τον ελέγχει και τα κατάφερε.

Το ιδιαίτερα εκπληκτικό στις παραπάνω μαρτυρίες ήταν ότι παρ' όλο που και τα δύο φύλα παραδέχτηκαν την κατάσταση που βίωναν , οι γυναίκες δεν το αναγνώριζαν ως βία και επιπλέον θεωρούσαν ότι η επίδραση στους άνδρες ήταν ασήμαντη.

ΜΕΡΟΣ Β΄: Ερευνητικό Πλαίσιο
ενδοσυζυγικής κακοποίησης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι : Έρευνες

Οι επιστήμονες που ασχολήθηκαν αρκετά με το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας, ο Richard Gelles, η Murray Straus και η Susan Steinmetz, έχουν επανειλημμένα υποστηρίξει ότι οι γυναίκες επιτίθενται στους συντρόφους τους τόσο όσο και οι άντρες.

Θα ακολουθήσουν έρευνες που υποστηρίζουν ή διαψεύδουν την συγκεκριμένη άποψη. Το σημαντικό, ωστόσο, είναι ότι σύμφωνα με τα πορίσματα η ανδρική θυματοποίηση μέσα στην οικογένεια, από τις συζύγους, είναι μια αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα.

Υποκεφάλαιο 1: Στατιστική Υπηρεσία του Καναδά.

α) Στατιστικά στοιχεία της έρευνας του 1999.

Η Στατιστική Υπηρεσία του Καναδά διενήργησε, το **1999**, την Εθνική έρευνα θυματοποίησης (GSS: General Social Survey Victimization) σε 11.607 άνδρες, ηλικίας 15χρόνων και μεγαλύτεροι. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, απ' τους άντρες με νυν ή πρώην σύντροφο κατά τα πέντε προηγούμενα χρόνια, το 7% βίωσαν κάποιας μορφής κακοποίησης τουλάχιστον μία φορά, συγκριτικά με 8% των γυναικών.⁹²

Η κακοποίηση δεν ήταν ένα μεμονωμένο γεγονός, το 54% των ανδρών – θυμάτων βίωσαν βίαιες πράξεις απ' τις συντρόφους τους περισσότερο από μια φορά ενώ το 13% απ' αυτούς την βίωσαν πάνω

⁹² Βλ. Canadian Centre for Justice Statistics "*Family Violence in Canada : A statistical profile 2000*" (2000), Ottawa : Statistics Canada, Catalogue no 85-224-XIE, 2000 : 9.

από 10φορές. Επίσης, οι κακοποιημένοι άντρες ήταν πιο πιθανό απ' ό τι οι γυναίκες να αναφέρουν ότι τους είχαν πετάξει κάποιο αντικείμενο ή τους είχαν χαστουκίσει ή κλωστήσει.⁹³

Είναι άγνωστο κατά πόσο το ποσοστό της συζυγικής κακοποίησης των ανδρών έχει μεταβληθεί συγκριτικά με τις προηγούμενες χρονιές μιας και η Στατιστική Υπηρεσία του Καναδά δεν είχε στοιχεία πριν το 1999. Τα ενδιαφέρον είναι το ποσοστό συζυγικών επιθέσεων με θύματα τους άντρες, που αναφέρθηκαν στην αστυνομία, ήταν υψηλότερο το 2000 συγκριτικά με το 1995.⁹⁴

Η έρευνα του 1999 μέτρησε τη συναισθηματική κακοποίηση μέσω επτά διαφορετικών τρόπων που ήταν από περιορισμό της επαφής με φιλικό και οικογενειακό περιβάλλον μέχρι περιορισμό πρόσβασης σε οικονομικούς πόρους. Περίπου 1 στους 5 άντρες (18%) ανέφεραν ότι βίωσαν κάποιας μορφής συναισθηματικής πίεσης είτε στη νυν είτε στην προηγούμενη σχέση τα προηγούμενα 5χρόνια. Επίσης το 11% των ανδρών ανέφεραν ότι βίωσαν δύο μορφές ελέγχου της συμπεριφοράς τους (*"ήταν ζηλιάρα και δεν ήθελε να μιλάω σε άλλες γυναίκες"* ή *"απαιτούσε να ξέρει με ποιόν είμαι ή πού είμαι ανά πάσα στιγμή"*).⁹⁵

Ιδιαίτερα ευάλωτες παρουσιάζονται οι σχέσεις που τα μέλη της βιώνουν κάποια σοβαρή αλλαγή στη ζωή τους, για παράδειγμα νεαρά ζευγάρια που αρχίζουν να δουλεύουν ή μεγαλύτερα σε ηλικία ζευγάρια που συνταξιοδοτούνται. Ομοίως, καταστάσεις που γεννούν άγχος, όπως ανεργία, χαμηλός μισθός, πολλές ώρες δουλειάς και οικονομική

⁹³ Βλ. το ίδιο (2000) 2000 : 12.

⁹⁴ Βλ. το ίδιο (2000) 2000 : 8

⁹⁵ Βλ. το ίδιο (2000) 2000 : 17-18

αβεβαιότητα είναι επιπρόσθετες αιτίες που ενδεχομένως να δημιουργήσουν έντονη δυσαρέσκεια και νευρικότητα στο ζευγάρι και να καταλήξουν σε άσκηση βίας.⁹⁶

Επιπλέον και στην περίπτωση της συζυγικής δολοφονίας, το ποσοστό των ανδρών και των γυναικών, ως δράστες, είναι σχεδόν το ίδιο. Μια μελέτη του Υπουργείου Δικαιοσύνης το 1994 ανέλυσε 10.000 υποθέσεις και βρήκαν ότι οι γυναίκες διαπράττουν το 40% των φόνων που γίνονται μέσα στην οικογένεια.

α) Στατιστικά στοιχεία της έρευνας του 2004.

Η Στατιστική Υπηρεσία του Καναδά έκανε και μια δεύτερη έρευνα (GSS: General Social Survey Victimization) το **2004**, για την ενδοοικογενειακή βία, με δείγμα 24.000 γυναίκες και άντρες 15χρονών και πάνω. Τους έθεσαν το ερώτημα για την ενδεχόμενη βία που έχουν βιώσει από τους συζύγους τους (πρώην ή νυν) κατά τα 5 χρόνια της έρευνας, από το 1999 έως το 2004. Η έρευνα με μια κλίμακα 10 ερωτήσεων μετρά την σωματική και την σεξουαλική βία.

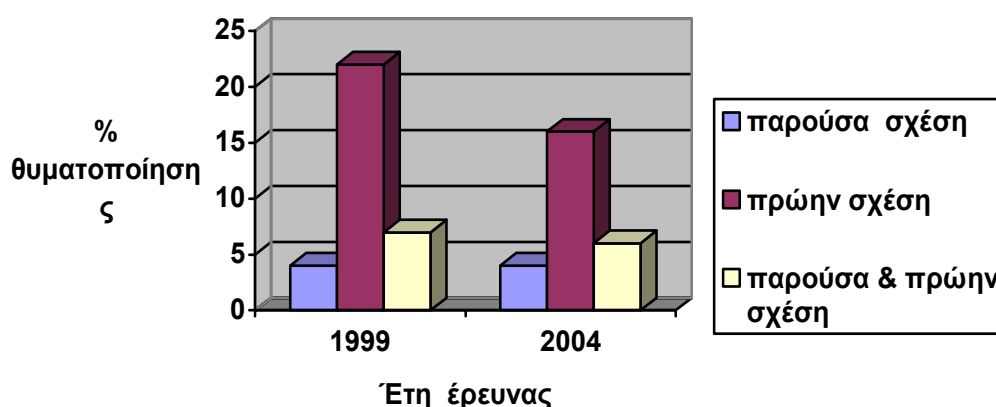
Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, τα ποσοστά θυματοποίησης, τόσο σωματικής όσο και ψυχολογικής, ανδρών και γυναικών ήταν σχεδόν ίδια (7% και 8% αντίστοιχα). Τα στοιχεία αυτά συμφωνούσαν με τα πορίσματα άλλων ερευνών που υποστήριζαν ίσα ποσοστά βίας για τα

⁹⁶ Βλ. Straus M. (1992) "Social Stress and Marital Violence in a National Sample of American Families" In *Physical Violence in American Families*, edited by M. Straus and R.J. Gelles, New Brunswick, NJ : Transaction Publishers, p.p.81-201

δύο φύλα.⁹⁷ Επιπλέον , δεν βρέθηκε καμιά σημαντική διαφορά μεταξύ 1999 και 2004 στο επίπεδο της συζυγικής βίας εναντίον του άντρα ενώ για τις γυναίκες υπήρχε μια ελαφρά στατιστική μείωση από 8% σε 7%.

(Γράφημα Ι)

Γράφημα Ι: Συζυγική βία 1999-2004

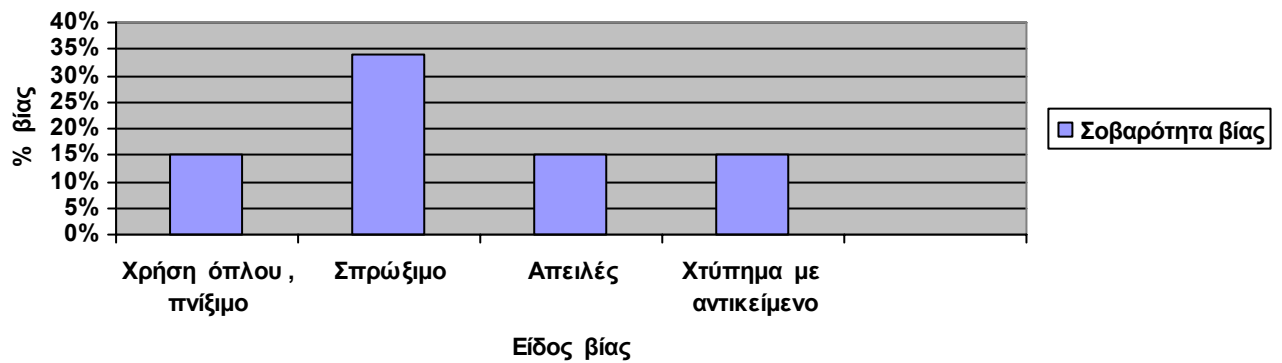

Οι άντρες είναι πιο πιθανό , σύμφωνα με τα όσα δήλωσαν , να υποστούν σπρώξιμο , χαστούκια , κλωτσιές ή χτύπημα με κάποιο αντικείμενο. (Γράφημα ΙΙ). Το ποσοστό βίας που βίωσαν οι άντρες μειώθηκε από 43% το 1999 σε 34% το 2004 στην πιο σοβαρή , κατ' αυτούς μορφή βίας , το χτύπημα , τις κλωτσιές και το χτύπημα με κάποιο αντικείμενο. Οι άντρες είναι πιο πιθανό να βιώσουν χαστούκια (51%) ή απειλή (44%).⁹⁸

⁹⁷ Βλ. Fiebert M. (1997) "*References examining assaults by women on their spouses or male partners. An annotated bibliography*" , California , State University , Long Beach

⁹⁸ Βλ. AuCoin K. (2005) "*Family Violence in Canada : A statistical profile 2005*" , Canadian Centre for Justice Statistics , Catalogue no. 85-224-XIE , p. 14.

Γράφημα II : Σοβαρότητα βίας.

Η συζυγική βία δεν είναι ένα μεμονωμένο γεγονός. Συνολικά, απ' αυτούς που ανέφεραν την θυματοποίησή τους με την νυν ή την πρώην σύντροφό του, δήλωσαν ότι η βία δεν συνέβη μόνο μια φορά (54%). Το ποσοστό για συχνή θυματοποίηση των ανδρών παραμένει σχετικά σταθερό μεταξύ 1999 και 2004 (54% σ' αντίθεση με 49%). Το 92% βίωσαν κάποιας μορφής βίας κατά τη διάρκεια του γάμου ή της συγκατοίκησης ενώ το 7% την βίωσαν πριν από το γάμο ή την συγκατοίκηση.⁹⁹

⁹⁹ Βλ. το ίδιο (2005) p.15

Πίνακας Ι : Συχνότητα θυματοποίησης κατά τα έτη 1999 & 2004

Συχνότητα Ανδρική Θυματοποίηση	Έτη	
	1999	2004
Μία φορά	227	264
2-5φορές	194	172
6-10 φορές	35	36
Περισσότερες από 10 φορές	72	60
Δεν ξέρω / δεν δηλώνω	21	14

Το 2% των ανδρών ζήτησαν ιατρική θεραπεία , στους οποίους οι μελανιές (92%) και τα κοψίματα (40%) ήταν τα πιο συχνά αναφερόμενα. Οι γυναίκες ήταν πιο πιθανό να πουν ότι έχουν υποστεί μελανιές συγκριτικά με τους άντρες (96% έναντι 82%) ενώ οι άντρες τα κοψίματα (56% έναντι 35%). Αυτά τα αποτελέσματα συμφωνούν με τα αρχεία της αστυνομίας που αποκαλύπτουν ότι οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να βασιστούν στη χρήση όπλου απ' τους άντρες , ενώ οι άντρες είναι πιο πιθανό να ασκήσουν σωματική βία στις συζύγους τους.¹⁰⁰

Ως μέτρο της σοβαρότητας της βίας στις προσωπικές σχέσεις , το δείγμα ρωτήθηκε αν σε κάποια στιγμή της ζωής του φοβήθηκε για την ασφάλειά του ή αν είχαν πάρει ρεπό απ' την δουλειά του ως

¹⁰⁰ Βλ. Brzozowski J.(2004) "Spousal violence" in *Family Violence in Canada : A statistical profile 2004* , edited by Brzozowski J. , Catalogue no. 85-224-XIE. Canadian Center for Justice Statistics. Ottawa : *Statistics Canada*.

αποτέλεσμα της βίας που βίωναν. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι γύρω στο ¼ των βίαιων σχέσεων, η βία ήταν τόσο σοβαρή που το θύμα φοβήθηκε για την σωματική του ακεραιότητα. Οι γυναίκες ήταν τρεις φορές πιο πιθανό απ' τους άντρες να φοβούνται για την ζωή τους (34% έναντι 10%) και τρεις φορές να μην κάνουν τις καθημερινές τους δραστηριότητες σε σχέση με τους άντρες (29% έναντι 10%).

Στη συνέχεια, αναζητήθηκε η σχέση της ενδοσυζυγικής βίας με κοινωνικοδημογραφικούς παράγοντες όπως η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, το εισόδημα, το μορφωτικό επίπεδο, ο τύπος της οικογένειας, η διάρκεια της σχέσης και ο τόπος κατοικίας.

Όσον αφορά στους παράγοντες που αυξάνουν τον κίνδυνο συζυγικής βίας, μπορούμε να πούμε ότι η συζυγική βία επηρεάζει όλες τις κοινωνικοδημογραφικές ομάδες. Εντούτοις, υπάρχουν συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού που είναι πιο ευάλωτες στην ενδοσυζυγική βία. Οι νέοι που συγκατοικούν με διάρκεια σχέσης τριών ετών βρίσκονται σε μεγαλύτερο κίνδυνο να βιώσουν βίαιες πράξεις.¹⁰¹

Η **ηλικία** φαίνεται να είναι ένας απ' τους παράγοντες που σχετίζεται έντονα με την συζυγική κακοποίηση. Σύμφωνα με την έρευνα, οι άντρες κάτω των 25ετών είναι πιο πιθανό να θυματοποιηθούν από την σύντροφό τους. Τα ποσοστά είναι χαμηλότερα για τους 45άρηδες και μεγαλύτερους (1%).¹⁰² Η ηλικία του συντρόφου είναι επίσης ένας παράγοντας που σχετίζεται με τον κίνδυνο συζυγικής βίας. Όπως και με την ηλικία του θύματος, οι σύντροφοι κάτω των 25χρόνων είναι πιο

¹⁰¹ Βλ. AuCoin K. (2005) "*Family Violence in Canada : A statistical profile 2005*", Canadian Centre for Justice Statistics, Catalogue no. 85-224-XIE, p. 17.

¹⁰² Βλ. Thornewell J. A. & K. Williams (1995) "Wife assault in old age : Coming out of obscurity". *Canadian Journal on Aging*. Volume 14, no. 2:72-88

πιθανό να ασκήσουν βία συγκριτικά μ' αυτούς των πάνω από 25χρόνων.

Η **διάρκεια της σχέσης** , είτε γάμου είτε συγκατοίκησης , μπορεί να επηρεάσει το επίπεδο και τον κίνδυνο της βίας στη σχέση. Συχνά συνδεόμενο με την ηλικία του ζευγαριού , όπου τα ποσοστά της συζυγικής βίας είναι υψηλότερα μεταξύ 15-25ετών , η έρευνα δείχνει ότι η βία είναι πιο συχνή στις σχέσεις τριών ετών ή λιγότερο (3%) συγκριτικά με τις μεγαλύτερης χρονικής διάρκειας σχέσεις , 4-9ετών (2%) και τρεις φορές υψηλότερο απ' τις σχέσεις των 10ετών και πάνω (1%). Η διάρκεια της σχέσης φαίνεται να έχει μεγαλύτερη επίδραση στις σχέσεις συγκατοίκησης παρά στους γάμους. Για παράδειγμα , ενώ το ποσοστό της συζυγικής βίας για τους γάμους 3χρόνων ή λιγότερων ήταν 2% , το αντίστοιχο της συγκατοίκησης ήταν 5%.

Τα θύματα συζυγικής βίας προέρχονται απ' όλα τα επίπεδα **εισοδήματος**. Το ποσοστό αυτών που κερδίζουν είτε λιγότερο από 30.000\$ είτε περισσότερα από 60.000\$ ήταν 2%. Ομοίως , το επίπεδο της **μόρφωσης** έχει μικρή επίδραση στο επίπεδο της συνολικής βίας τόσο για τον δράστη όσο και για το θύμα. Ο **τόπος κατοικίας** , είτε κάποιος μένει στην επαρχία είτε στην πόλη , επίσης δεν έχει σημαντική επίδραση.¹⁰³

Ο ρόλος του **αλκοόλ** έχει αποδειχθεί ότι δεν είναι η αιτία μιας βίαιης συμπεριφοράς αλλά σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες

¹⁰³ Βλ. Johnson H. (1996) *Dangerous Domains : Violence Against Women in Canada..* Scarborough : Nelson Canada.

συμβάλλουν σημαντικά στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς.¹⁰⁴ Συγκεκριμένα, η χρήση και κυρίως η εκτεταμένη χρήση σε συνδυασμό με τους κοινωνικούς παράγοντες και την ανικανότητα να αντιμετωπίσει το θυμό μπορεί να καταλήξει σε επιθετική συμπεριφορά.¹⁰⁵

Οι άντρες ανέφεραν **συναισθηματική βία** (17%) αλλά διστάζουν να το πουν (7%). Όταν τους ρώτησαν για την ενδεχόμενη επίδραση που θα είχε, μόνο 3 στους 10 (30%) απάντησαν ότι επηρεάστηκαν. Επίσης το 1% των ανδρών είπαν ότι η σύζυγός τους έβλαψε ή απείλησε να βλάψει είτε αυτούς είτε την οικογένειά τους και το 2% τους εμπόδισε να έχει πρόσβαση στα οικονομικά. Ενώ η σωματική βία παραμένει παρούσα στο 1/3 των σχέσεων με συναισθηματική βία, τα επίπεδα της βίας έχουν μειωθεί το 2004 για τους άνδρες από 39% σε 31%.¹⁰⁶

¹⁰⁴ Βλ. Summer M. & Parker H. (1995) *Low in Alcohol: A review of International Research into Alcohol's Role in Crime Causation*, UK: The Portman Group, London.

¹⁰⁵ Βλ. Gelles R. & M. Straus (1988) *Intimate Violence: The causes and consequences of abuse in the American family*. New York: Simon and Schuster.

¹⁰⁶ Βλ. AuCoin K. (2005) *"Family Violence in Canada: A statistical profile 2005"*, Canadian Centre for Justice Statistics, Catalogue no. 85-224-XIE, p.21.

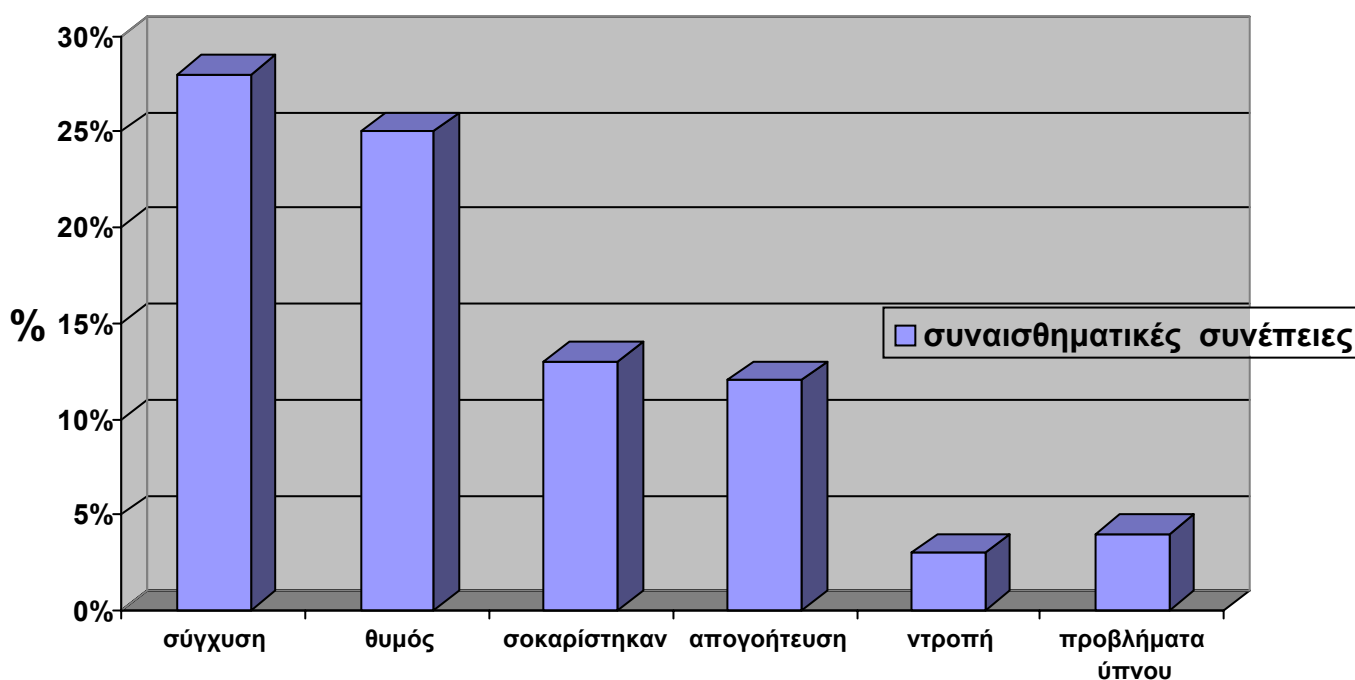
Πίνακας II : Μορφές συναισθηματικής / οικονομικής βίας¹⁰⁷

Ανδρική Θυματοποίηση		
Μορφές βίας	Περιπτώσεις	
	1999	2004
Περιορισμός κοινωνικών επαφών	447	451
Βρισιές	554	646
Ζήλευε & δεν ήθελε να μιλάω σ' άλλες γυναίκες	885	858
Απειλούσε να βλάψει αγαπημένα πρόσωπα	84	120
Απαιτούσε να ξέρει πού ήμουν κάθε στιγμή	727	732
Κατέστρεφε τα πράγματά μου	198	246
Απαγόρευε να έχω πρόσβαση στα οικονομικά	124	186

Τα πιο συχνά αναφερόμενα συναισθήματα ήταν ο εκνευρισμός , η σύγχυση , το άγχος (28%) ή ο θυμός (28%). , απογοήτευση από το 12% , κατάθλιψη ή κρίσεις άγχους από το 9%.

¹⁰⁷ Βλ. το ίδιο (2005) , p.23.

Γράφημα III : Συναισθηματικές συνέπειες ενδοσυζυγικής βίας.

Είδη συναισθηματικών συνεπειών

Η GSS ερεύνησε επίσης και για την εμπειρία του **stalking** που ενδεχομένως βίωσε το δείγμα. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, υπάρχει σύνδεση μεταξύ ενδοσυζυγικής βίας και stalking μιας και απ' όσους ανέφεραν ότι θυματοποιήθηκαν, το 48% ανέφερε και το stalking ως μορφή βίας.¹⁰⁸

Τα θύματα ρωτήθηκαν, επίσης και για το σε ποιους απευθύνθηκαν (μέλος της οικογένειας, σε φίλο, σε συνεργάτη, σε δικηγόρο). Υπάρχουν πολυάριθμα άτομα και ποικίλες μορφές οργανισμών που τα θύματα συζυγικής βίας μπορούν να στραφούν για βοήθεια. Οι υπηρεσίες για τα θύματα έχουν αυξηθεί σημαντικά τις τελευταίες δύο

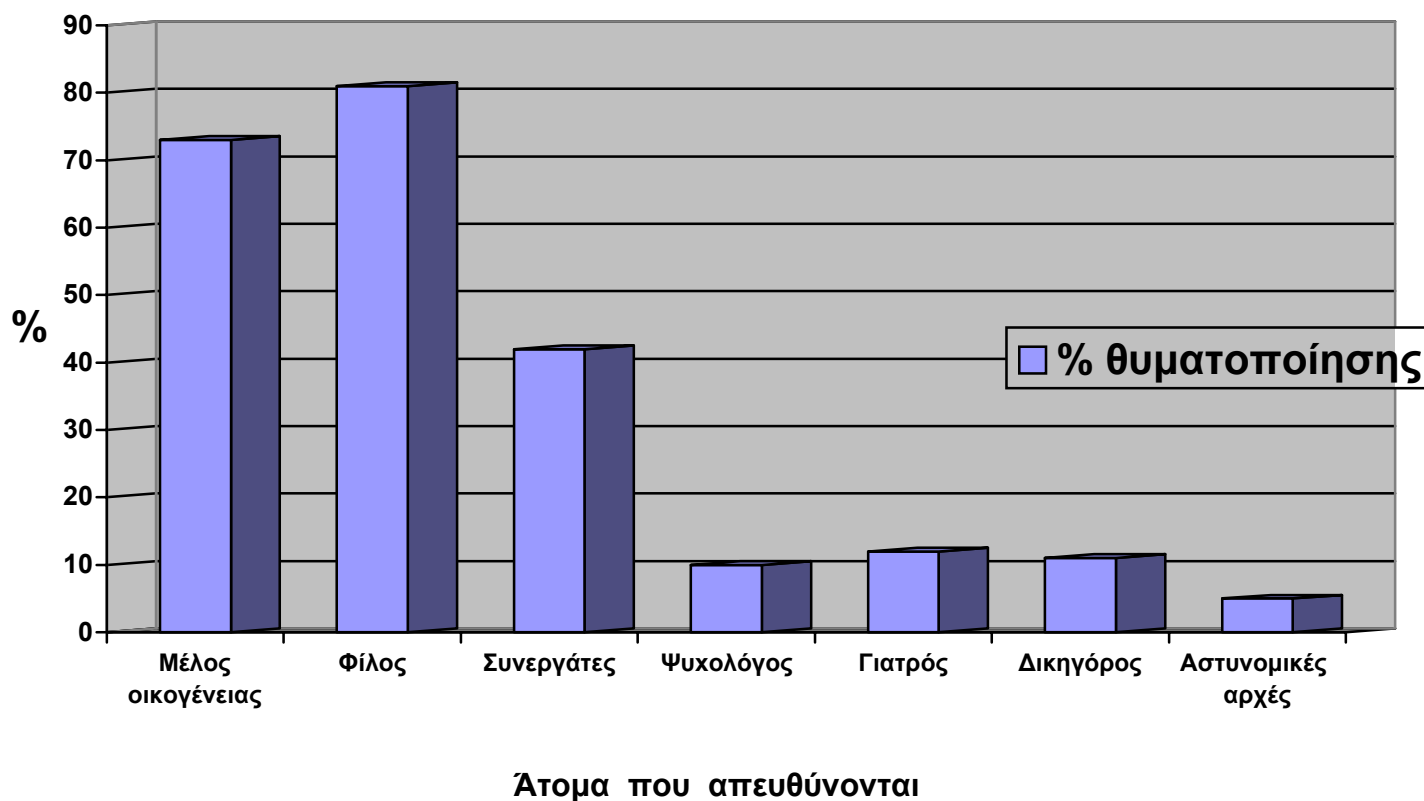
¹⁰⁸ Βλ. το ίδιο (2005), p.22.

δεκαετίες. Σχεδόν το ¼ των θυμάτων της συζυγικής βίας δεν το είπαν σε κανένα μέχρι την αποκάλυψη στον ερευνητή της παρούσας έρευνας. Οι άνδρες , συγκριτικά με τις γυναίκες , ήταν πιο πιθανό να μην μιλήσουν σε κανένα για την εμπειρία που βίωσαν (35% έναντι 12%)

Συνολικά , σχεδόν ¾ των θυμάτων είπαν ότι το εμπιστεύθηκαν σε κάποιο κοντινό τους άτομο. Οι άντρες που το εμπιστεύθηκαν σε ανεπίσημες πηγές βοήθειας ήταν 60%. 1 στους 10 άντρες ζήτησαν ιατρική βοήθεια (12%). Επίσης το 11% των ανδρών μίλησαν σε δικηγόρο , το 73% στράφηκαν σε κάποιο μέλος της οικογένειας , το 81% σε φίλους και γείτονες , το 42% σε συνεργάτες και το 10% σε ψυχολόγο , .(Γράφημα IV)¹⁰⁹

¹⁰⁹ Βλ. Το ίδιο (2005)

Γράφημα IV : Σε ποιους στράφηκαν τα θύματα – άντρες

Σύμφωνα με την παρούσα έρευνα , η πλειοψηφία των θυμάτων δεν ζητάνε βοήθεια από επίσημους οργανισμούς. Οι άνδρες κατά 20% στρέφονται σε κοινωνικές υπηρεσίες για βοήθεια. Η πιο συχνή υπηρεσία ήταν κάποιος σύμβουλος ή ψυχολόγος (28%) , μια γραμμή βοήθειας (10%) , κάποιο κέντρο οικογένειας (9%) , αστυνομικές και δικαστικές αρχές (5%) , ενώ το 3% των ανδρών στράφηκαν σε κέντρα βοήθειας.¹¹⁰

Για να κατανοήσουμε καλύτερα τους λόγους που τα θύματα μπορεί να επιλέξουν να έρθουν σε επαφή με κοινωνικές υπηρεσίες , τα θύματα ρωτήθηκαν να συγκεκριμενοποιήσουν τους λόγους που δεν ήρθαν σε επαφή με επίσημες υπηρεσίες. Το 55% των ανδρών

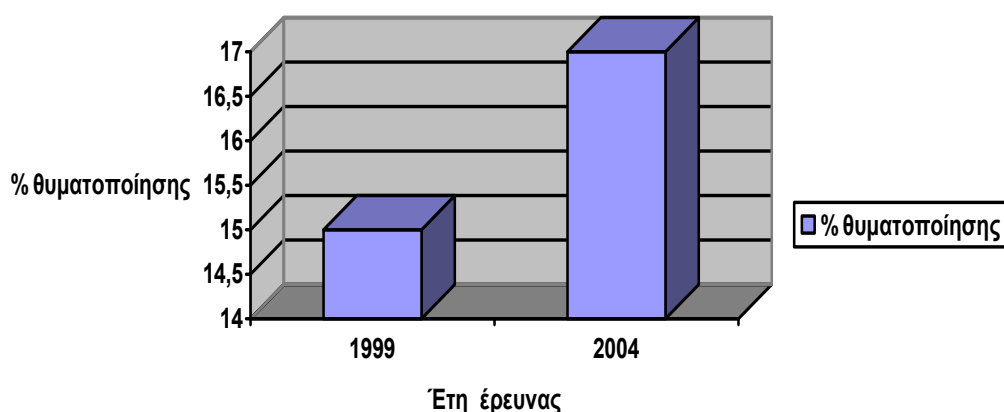
¹¹⁰ Βλ. το ίδιο (2005) , p.23.

υποστήριξαν ότι δεν ήθελαν και δεν χρειάστηκαν βοήθεια τις κοινωνικές υπηρεσίες , το 29% είπαν ότι το περιστατικό ήταν ασήμαντο και το 7% δεν ήξεραν την ύπαρξη τέτοιων υπηρεσιών.

Οι άντρες είναι λιγότερο πιθανό να αναφέρουν στην αστυνομία την θυματοποίηση που βίωσαν (51%). Όταν ρωτήθηκαν το λόγο , απάντησαν ότι ένιωθαν ότι ήταν καθήκον τους να ειδοποιήσουν την αστυνομία (53%). Ο πιο συχνά αναφερόμενος λόγος ήταν για να σταματήσουν την βία και να προστατευθούν (77%). Το 34% των ανδρών είπαν ότι ήθελαν να συλληφθεί και να τιμωρηθεί η σύντροφός τους.

Από τα θύματα που επέλεξαν να μην το πουν , το 36% είπαν ότι δεν ήθελε κανένας να το μάθει. Ο δεύτερος λόγος ήταν ότι θα έλυναν το πρόβλημα τους με άλλο τρόπο (21%) και το 14% είπαν ότι το θέμα ήταν προσωπικό και δεν αφορούσε την αστυνομία.

Γράφημα V : Ποσοστό θυμάτων που ανέφεραν την βία στην αστυνομία.¹¹¹

¹¹¹ Βλ. το ίδιο (2005) p.25.

Οι **ενέργειες των αστυνομικών αρχών** , που καταγράφηκαν στην έρευνα , είναι η επίσκεψη στον χώρο δράσης (82%) , η αναφορά και η διενέργεια έρευνας (76%) , στο 2/3 των περιπτώσεων έκαναν προειδοποιήσεις , στο 44% μετέφεραν την δράστη από το σπίτι και στο 1/3 η αστυνομία συνέλαβε και απείγγειλε κατηγορίες. Συγκεκριμένα απαγγέθηκαν κατηγορίες στο 41% των περιπτώσεων με γυναίκα – θύμα και στο 21% με άντρες – θύματα. Αυτό ενδεχομένως να εξηγείται από την καχυποψία απέναντι στους άντρες και απ' το ότι η βία που ασκείται στις γυναίκες είναι πιο εμφανής.¹¹²

Για τους άνδρες θύματα , η βία προερχόταν από την σύντροφο του (6%) ή από την πρώην σύζυγο (4%). Τα θύματα ήταν όλων των κοινωνικών τάξεων και εισοδημάτων ενώ η διάρκεια του stalking επηρεάζεται από την σχέση θύτη – θύματος. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της GSS 2004 , 6 στους 10 (61%) που έχουν υποστεί αυτού του είδους τη βία ανέφεραν ότι είχε διάρκεια 1 χρόνο ενώ το ίδιο ίσχυε για το 26% των θυμάτων με δράστη την πρώην σύντροφό του.¹¹³

Στις περιπτώσεις που ο δράστης ήταν πρώην σύζυγος , το 48% είπε ότι τους είχαν απειλήσει λεκτικά ή σωματικά. Σύμφωνα με την GSS 2004 , το stalking είναι πιο πιθανό να γίνει από ένα πρώην σύντροφο παρά από κάποιο άγνωστο άτομο. Το 30% των ανδρών – θυμάτων

¹¹² Βλ. Brzozowski J.(2004) "*Spousal violence*" in *Family Violence in Canada : A statistical profile 2004* edited by Brzozowski J. Catalogue no. 85-224-XIE. Canadian Centre for Justice Statistics. Ottawa : Statistics Canada

¹¹³ Βλ. Rosenfeld B. & Harmon R. (2002) *Factors Associated with Violence in Stalking and Obsessional Harassment Cases* Criminal Justice and Behavior. 29 , 6. American Association for Correctional Psychology.

βίωσαν επιθέσεις από πρώην σύζυγο. Ένας stalker – πρώην σύντροφος ήταν πιο πιθανό από ένα άγνωστο να χρησιμοποιηθεί σωματική βία.¹¹⁴

Ο κυριότερος φόβος ήταν για την ζωή τους (27%) ενώ το επίπεδο του φόβου δεν επηρεάστηκε από το φύλο του stalker αλλά από την σχέση θύματος και δράστη. Στις περιπτώσεις που δράστης ήταν η πρώην σύζυγος, το 44% των ανδρών φοβήθηκαν για την ζωή τους.

Ένα επίσης ενδιαφέρον θέμα ήταν η ενδεχόμενη αλλαγή των συνηθειών των θυμάτων για να προστατεύσουν την ζωή τους. Το 39% των ανδρών – θυμάτων ανέφεραν ότι απέφυγαν συγκεκριμένα μέρη ή άτομα ενώ το 37% έκαναν φραγή εισερχόμενων κλήσεων στο τηλέφωνό τους. Το 9% είπαν ότι δεν έβγαιναν εκτός σπιτιού, το 1% άλλαξε σπίτι ενώ το 38% δεν άλλαξε τις συνήθειές του.

¹¹⁴ Βλ. Mechanic M., Uhlmansiek M., Weaver T. & Resick P. (2001) "The impact of sever stalking experienced by acutely battered women : An examination of violence , psychological symptoms and strategic responding." *Violence and Victims* , Vol. 15 , p.p. 443-458.

Υποκεφάλαιο 2: Έρευνες ενδοσυζυγικής κακοποίησης.

α) Uniform Crime Reporting Survey (UCR)

Η **Uniform Crime Reporting Survey** (UCR) είναι μια εθνική έρευνα της αστυνομίας που συλλέγει στοιχεία από το 1962 σχετικά με όλα τα περιστατικά που αναφέρθηκαν στις αρχές.¹¹⁵

Το 1996 , 22.000 περιπτώσεις συζυγικής βίας καταγράφηκαν , το 89% αφορούσε σε γυναίκες – θύματα ενώ το 11% σε άνδρες-θύματα. Η πλειοψηφία των ανδρών – θυμάτων (68%) θυματοποιήθηκαν από την νυν σύζυγο ενώ το 32% των ανδρών από πρώην συζύγους.

Πίνακας III : Περιπτώσεις ανδρικής θυματοποίησης που καταγράφηκαν από την αστυνομία το 1996¹¹⁶

Ανδρική θυματοποίηση		
	Αριθμός	Ποσοστό
Σύνολο υποθέσεων	2428	100
Σχέση θύμα - θύτη		
Σύζυγοι	1663	68
Πρώην σύζυγοι	765	32

¹¹⁵ Βλ. Incident based Uniform Crime Reporting Survey (VCRII) Canadian Centre for Justice Statistics 1999.

¹¹⁶ Βλ. το ίδιο(1999)

Η μεγάλη πλειοψηφία των βίαιων εγκλημάτων που διεπράχθησαν ήταν σωματικές επιθέσεις (69%) , με επιθέσεις που δεν περιλάμβαναν όπλο να είναι το $\frac{3}{4}$ όλων των περιπτώσεων και επιθέσεις με όπλο να αντιπροσωπεύουν το 22%.

Αν και το ποσοστό των ανδρών – θυμάτων ήταν σχετικά μικρό (11%) συγκριτικά με τις γυναίκες , οι άντρες ήταν πιο πιθανό να 'ναι θύματα σοβαρών μορφών βίας , όπως αυτών που προϋπέθετε την χρήση όπλου (22% άντρες έναντι 21% γυναίκες). Οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιήσουν όπλο (46% έναντι 21% αντρών) ενώ οι άντρες ασκούσανε περισσότερο σωματική βία. Εντούτοις , όταν οι άντρες θυματοποιούνται από όπλα είναι λιγότερο πιθανό απ' τις γυναίκες να τραυματιστούν (12% άντρες έναντι 58% γυναίκες).¹¹⁷

Το 1996 , 15.250 περιπτώσεις συζυγικής βίας καταγράφηκαν συγκριτικά με 16.438 το 1993. Το ενδιαφέρον είναι ότι ο αριθμός των ανδρών – θυμάτων αυξήθηκαν κατά αυτή τη χρονική περίοδο κατά 98 υποθέσεις (6% , 1561 σε 1659 υποθέσεις). Συγκριτικά , ο αριθμός των γυναικών , ενώ ήταν 8 φορές υψηλότερο απ' τους άντρες , μειώθηκε κατά 9% (14.898 σε 1356 υποθέσεις). Αξιοσημείωτο είναι ότι μεταξύ των 1997-1999 η πιο συχνή μορφή ενδοοικογενειακής βίας είναι η δολοφονία μεταξύ των συζύγων (49%) και ακολουθείται από την δολοφονία του παιδιού από τον γονέα. (22%)

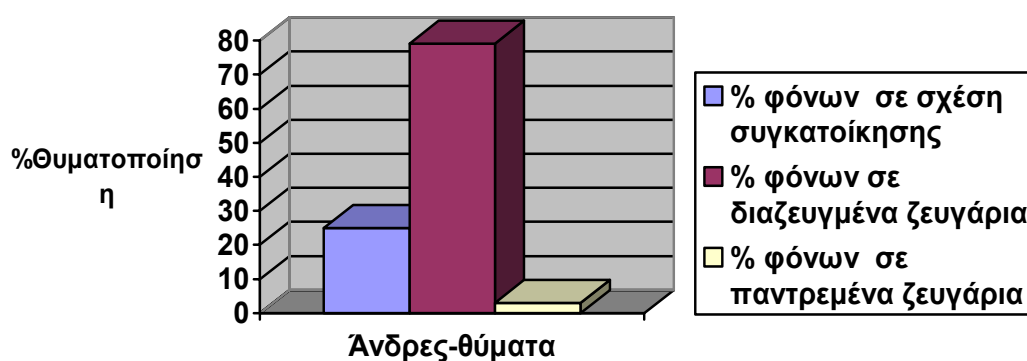
¹¹⁷ Βλ. Bunge P. V. & Levett A. (1998) *Family Violence in Canada : A statistical profile 1998* , Statistics Canada, Canadian Centre for Justice Statistics , Ministry of Industry

Πίνακας IV : Αριθμός ανθρωποκτονιών τα έτη 1977-1999

Κατηγορούμενοι	Αριθμός	Ποσοστό
Σύζυγος	216	5
Άτομο που συγκατοικούσε	278	7
Πρώην σύζυγος	19	-

Οι άντρες που είναι διαζευγμένοι ή έχουν σχέση , βρίσκονται σε μεγαλύτερο κίνδυνο να δολοφονηθούν συγκριτικά με τους παντρεμένους. Το 1996 , το ποσοστό των ανθρωποκτονιών των διαζευγμένων είναι 21% σε 1.000.000 χωρισμένα ζευγάρια , 10 φορές υψηλότερο απ΄ τους παντρεμένους. Ενώ οι χωρισμένοι άντρες που βρίσκονται σε κίνδυνο να δολοφονηθούν απ΄ τις συζύγους τους , ο χωρισμός δεν φαίνεται το ίδιο επικίνδυνος για τα δύο φύλα.¹¹⁸

Γράφημα VI : Ποσοστό συζυγικών ανθρωποκτονιών το 1996.¹¹⁹

¹¹⁸ Βλ. το ίδιο(1998)

¹¹⁹ Βλ. Homicide Survey , Canadian Centre for Justice Statistics , 1996

Οι συζυγικοί φόννοι ακολουθούνται , συχνά , από ένα ιστορικό βίας. Μεταξύ 1991 και 1996 , σε πάνω από τις μισές ανθρωποκτονίες (56%) , ύστερα από έρευνα της αστυνομίας , υπήρχε προηγούμενο ιστορικό βίας μεταξύ θυμάτων και δράστών (Πίνακας VIII). Θα πρέπει να σημειώσουμε , ωστόσο , ότι τα ποσοστά των περιπτώσεων συχνά δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα μιας και σύμφωνα με έρευνες θυματοποίησης , οι αστυνομικές αρχές γνωρίζουν μόνο ένα μικρό ποσοστό των περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας.¹²⁰

β) National Violence Against Women Uniform Survey.

Στην Εθνική έρευνα κατά της βίας των γυναικών (**National Violence Against Women**) , αναφέρθηκε ότι οι άντρες είναι πιο πιθανό απ' ότι οι γυναίκες να βιώσουν σοβαρή επίθεση με κάποιο αντικείμενο ή απειλή με μαχαίρι. Επιπροσθέτως , οι 20χρονες – 30χρονες γυναίκες είναι πιο πιθανό να προχωρήσουν σε βίαιες πράξεις συγκριτικά με τις γυναίκες των πάνω από 30 χρόνων. Οι λευκές γυναίκες ανέφεραν πιο σπάνια επιθετική συμπεριφορά σε σχέση με τις έγχρωμες.

Το πιο ενδιαφέρον σημείο είναι οι λόγοι που μια γυναίκα ασκεί βία στον σύντροφό της. Οι Straus και Fienze αναφέρουν ότι οι γυναίκες νιώθουν ότι μπορεί να τη γλιτώσουν , μπορούν να χτυπούν αλλά αργά ή γρήγορα , ο άντρας θα αντεπιτεθεί.

Σύμφωνα με την έρευνα των Fiebert και Gonzales σε 978 γυναίκες από την Βόρεια Καλιφόρνια , το 29% ανέφεραν ότι έχουν

¹²⁰ Βλ. Bunge P. V. & Levett A. (1998) *Family Violence in Canada : A statistical profile 1998* , Statistics Canada, Canadian Centre for Justice Statistics , Ministry of Industry

χτυπήσει τον σύντροφό τους. Απ' αυτό το ποσοστό , τα 2/3 αιτιολόγησαν τις πράξεις τους , λέγοντας: "Δεν πίστευα ότι οι πράξεις μου θα πλήγωναν τον σύντροφό μου " ή "οι άντρες μπορούν να προστατεύουν τον εαυτό τους και έτσι δεν δίστασα να ενεργήσω βίαια". Η μικρή πιθανότητα να προκληθούν τραυματισμοί στον άντρα είναι ίσως από τους λόγους που η κοινωνία μας φαίνεται πιο ανεκτική στην βία των ανδρών από τις γυναίκες. Παρ' όλα αυτά η Strauss σημειώνει κάτι πολύ σημαντικό : " Ανεξάρτητα από την χαμηλή πιθανότητα μιας γυναίκας να τραυματίσει σωματικά έναν άντρα , είναι ένα ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα μιας και αυξάνεται η πιθανότητα οι άντρες να αντεπιτεθούν και οι γυναίκες να βρεθούν σε μεγάλο κίνδυνο": ¹²¹

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι πολύ σπάνια οι γυναίκες ανέφεραν την βιαιότητα του συντρόφου τους ως λόγο για την δική τους επιθετική συμπεριφορά. Από τις 978 του δείγματος , οι 128 (13,1%) επιτίθενται στο σύντροφό τους επειδή δεν ήταν ευαίσθητοι και οι 123 (12,6%) επειδή δεν τους έδιναν προσοχή. Μόνο το 10% των γυναικών χτύπησαν τον σύντροφο τους επειδή τις κακοποιούσε λεκτικά

¹²¹ Βλ. Fiebert S. M. & Gonzalez M. D. *College Women who initiate assaults on their male partners and the reasons offered for such behavior* , Department of Psychology , California State University of Long Beach.

Πίνακας V : Λόγοι που επιτίθενται οι γυναίκες.

Λόγοι επίθεσης των γυναικών	Ποσοστό
"Ο σύντροφός μου δεν έδειχνε ευαισθησία για τις ανάγκες μου"	46%
"Ήθελα να τραβήξω την προσοχή του"	44%
"Ο σύντροφός δεν μ' άκουγε"	43%
"Ο σύντροφος με κακοποιούσε λεκτικά"	38%
"Δεν πίστευα ότι οι πράξεις μου θα τον πλήγωναν"	38%

Στην έρευνα , οι συνεντευξιαζόμενοι δήλωσαν και δέκα βαθύτερους λόγους για την άσκηση βίας στους συντρόφους τους. Η πιο συχνή απάντηση ήταν ότι δεν ανησυχούσαν , γιατί οι άντρες ξέρουν να προστατεύουν άμεσα τον εαυτό τους (24%) και δεν χρειάζονται να φοβούνται για τυχόν αντεκδίκηση μιας και οι περισσότεροι άντρες έχουν μάθει να μην χτυπούν τις γυναίκες (19%)(Πίνακας VI).¹²²

¹²² Βλ. Το ίδιο.

Πίνακας VI : Βαθύτεροι λόγοι που επιτίθενται οι γυναίκες.¹²³

Βαθύτεροι λόγοι επίθεσης των γυναικών	Ποσοστό
"Πιστεύω ότι οι άντρες μπορούν να αυτοπροστατευθούν και έτσι δεν ανησυχώ όταν γίνομαι επιθετική"	24%
"Ξέρω ότι οι άντρες έχουν μάθει να μην χτυπούν τις γυναίκες και έτσι δεν φοβάμαι για αντεκδίκηση από τον σύντροφό μου"	19%
"Μιας και οι γυναίκες και άντρες είναι ίσοι μεταξύ τους , τότε και οι γυναίκες θα πρέπει να εκφράζουν το θυμό τους με βία"	13%
"Νιώθω πολύ δυνατή όταν επιτίθομαι στο σύντροφό μου"	12%
"Έμαθα , μεγαλώνοντας , ότι μπορώ να επιτίθομαι στον αδερφό μου χωρίς να μπορεί να αντιδράσει "	10%
"Μερικές φορές , όταν επιτίθομαι σωματικά , διεγείρομαι σεξουαλικά"	8%
"Η μητέρα μου , κάποιες φορές , ήταν επιθετική προς τον πατέρα μου"	8%
"Πιστεύω ότι είναι υγιές να εκφράζεις το θυμό σου ιδιαίτερα στην προσωπική σου σχέση"	6%
"Πιστεύω ότι οι γυναίκες έχουν υποχρέωση να επιτίθενται στους συζύγους τους , όταν παραβαίνουν τους κανόνες "	6%
"Έχω δει και έχω θαυμάσει γυναίκες στην τηλεόραση που επιτίθενται στους συζύγους τους "	3%
Άλλοι λόγοι	65%

¹²³ Βλ.το ίδιο.

γ) National Family Violence Survey (NFVS)

Σύμφωνα με την **National Family Violence Survey (NFVS)** , έρευνα της Straus και των συνεργατών της , αν και το ποσοστό θυματοποίησης ανδρών και γυναικών είναι σχεδόν το ίδιο , οι γυναίκες είναι εφτά με δέκα φορές πιο πιθανό να αναφέρουν την ανάγκη να δουν γιατρό. Το αποτέλεσμα αυτό προέρχεται από την εξής ερώτηση : *"Τους τελευταίους 12μήνες έχετε τραυματιστεί σοβαρά μετά από καβγά με την /τον σύντροφό σας ώστε να χρειαστεί να πάτε σε γιατρό;"*

Το ενδιαφέρον σ' αυτή την μελέτη είναι ότι τα ποσοστά των θυμάτων που χρειάστηκαν γιατρό ήταν αρκετά χαμηλό τόσο για τις γυναίκες όσο για τους άντρες (3% γυναικών και 0,4% ανδρών). Παρ' όλο που τα ποσοστά είναι πολύ χαμηλά , οι γυναίκες ήταν 7.5% πιο πιθανό να αναφέρουν την ανάγκη για ιατρική περίθαλψη. Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει , ωστόσο , να διευκρινίσουμε ότι με το να λέμε ότι *"οι γυναίκες ήταν 7.5% πιο πιθανό να αναφέρουν την ανάγκη για ιατρική περίθαλψη"* δεν σημαίνει ότι ήταν 7,5% πιο πιθανό να κακοποιηθούν. Επίσης η ανάγκη για γιατρό εξαρτάται και από το είδος της βίας που υφίστανται με αποτέλεσμα οι γυναίκες να υπερτερούν μιας και είναι πιο πιθανό να κακοποιηθούν σωματικά.¹²⁴

Επιπλέον , θα πρέπει να επισημάνουμε ότι αν και αναφορά για γιατρό έκανε μόνο το αναφερόμενο μικρό ποσοστό ανδρών και γυναικών , δεν σημαίνει ότι και το υπόλοιπο 99,6% και 97% αντίστοιχα

¹²⁴ Βλ. Stets J. & Straus M.A.(1990) "Gender differences in reporting marital violence and its medical and psychological consequences" , *Physical Violence in American Families : Risk factors and adaptations to violence in 8.145 families* , New Brunswick , N.J.: Transaction Publishers , p.158

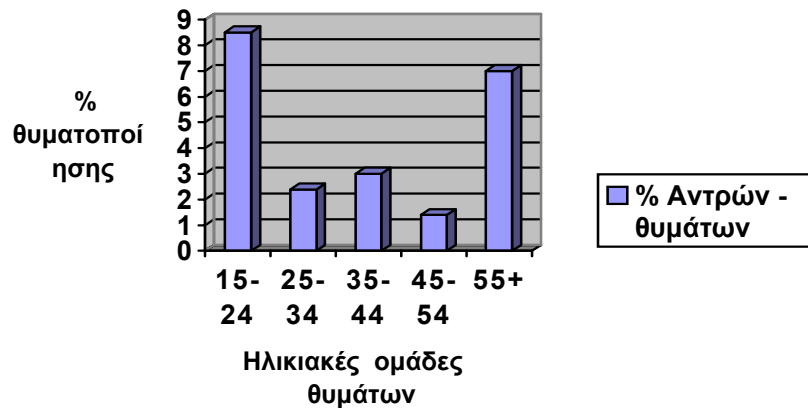
που δεν απευθύνθηκαν σε γιατρό δεν την χρειάστηκε. Θα πρέπει να τονιστεί ότι τα αρχεία των νοσοκομείων δεν δίνουν ακριβή εικόνα των θυμάτων ενδοσυζυγικής βίας μιας και οι άντρες σπάνια ζητούν βοήθεια. Γενικά , μπορούμε να πούμε ότι στις έρευνες δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στη συναισθηματική και σωματική βία που βιώνουν οι γυναίκες δίνοντας μια λανθασμένη εικόνα. Οι άντρες , επιπροσθέτως , εξαιτίας της μεγαλύτερης μυϊκής δύναμης που διαθέτουν φαίνεται να είναι πιο πιθανό να προκαλέσουν σοβαρότερη βλάβη στις συντρόφους τους.

Η NFVS δείχνει ότι οι γυναίκες είναι 77% πιο πιθανό να χτυπήσουν μ' ένα αντικείμενο τους άντρες τους και 54% να τους πετάξουν κάποιο αντικείμενο. Η χρήση αντικειμένου , όπως μιας κορνίζας , ενός μεταλλικού αντικειμένου , τζαμιού μπορεί να ισοσκελίσει το επίπεδο τραυματισμού ενός άντρα με μιας γυναίκας ακόμα και αν είναι πιο δυνατός σωματικά. Οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να επιτεθούν στον σύζυγο τους όταν βρίσκονται σε ευάλωτη θέση , όπως όταν κοιμούνται , κάνουν ντουζ κλπ.¹²⁵

Όσον αφορά τις **συζυγικές ανθρωποκτονίες** το 2003 , 14 άνδρες δολοφονήθηκαν απ' τις συζύγους τους. Οι νέοι είναι πιο πιθανό να πέσουν θύματα συζυγικής ανθρωποκτονίας.

¹²⁵ Βλ. Straus M.A. & Gelles R. (1986) "Societal Changes and Change in Family Violence from 1975 to 1985 as revealed by two national surveys" , *Journal of marriage and the family* , 48 : 465-479.

Γράφημα VII : Ηλικιακές ομάδες θυμάτων

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν για να σκοτώσουν τους συζύγους τους, διαφέρουν σε άνδρες και γυναίκες. Για παράδειγμα, από το 1994 έως το 2003, το 2/3 των ανδρών δολοφονήθηκαν από την σύζυγό τους με μαχαίρωμα (66%) και ακολουθεί ο πυροβολισμός (18%). Οι μέθοδοι διαφέρουν και ανάλογα με την ηλικία του θύματος. Μεταξύ 1994 και 2003, νεαρά θύματα, ηλικίας 15-24 ετών είναι πιο πιθανό να δολοφονηθούν με μαχαίρι (42%) συγκριτικά με μεγαλύτερης ηλικίας θύματα, 35-44ετών (37%) και 55 ετών και πάνω (24%). Απ' την άλλη μεριά, η χρήση όπλου ήταν πιο συχνή στα θύματα 55ετών (34%) σε σύγκριση με τα θύματα 15-24ετών (27%).

Το πιο συχνό κίνητρο είναι η διαφωνία που καταλήγει σε βίαια περιστατικά (65%), ακολουθεί η ζήλια (8%), ο θυμός και η απόγνωση (9%). Η αστυνομία δεν βρήκε κανένα κίνητρο στο 5% των περιπτώσεων και στο 4% ήταν οικονομικές διαφορές.¹²⁶

¹²⁶ Βλ. AuCoin K. (2005) *Family Violence in Canada : A statistical profile 2005*, Canadian Centre for Justice Statistics, Catalogue no. 85-224-XIE.

Μεταξύ 1994 και 2003 , το 69% των γυναικών που κατηγορήθηκαν είχαν ιστορικό οικογενειακής βίας. Το 76% των γυναικών έκαναν χρήση αλκοόλ και ναρκωτικών που τις βοήθησαν να περάσουν στην ανθρωποκτονία. Οι περισσότερες ανθρωποκτονίες , με άνδρες θύματα , ήταν φόνοι δευτέρου βαθμού (59%) ενώ πρώτου βαθμού ήταν 30% .

Πίνακας VII: Μορφές βίας στους άνδρες – θύματα.¹²⁷

Ανδρική θυματοποίηση		
Μορφές Βίας	Περιπτώσεις	
	1999	2004
Σωματικός τραυματισμός	72	101
Όχι σωματικός τραυματισμός	462	443
Δεν ξέρω/ δεν δηλώνω	15	-
Έλαβαν ιατρική βοήθεια	15	13
Δεν έλαβαν ιατρική βοήθεια	57	88
Δεν ξέρω/ δεν δηλώνω	15	-
Φόβος για την ζωή τους	41	54
Όχι φόβος για την ζωή τους	490	489
Δεν ξέρω/ δεν δηλώνω	19	-

¹²⁷ Βλ. το ίδιο (2005) p. 31.

δ) National Violence Against Women (NVAW)

To National Institute of Justice (NIJ) και το Centers for Disease Control & Prevention(CDC) χρηματοδότησε μια εθνική έρευνα για τη βία κατά των γυναικών το διάστημα Νοέμβριο 1995 – Μάιο 1996. Εντούτοις , για να υπάρχει μια σφαιρική εικόνα άσκηση βίας και να υπάρχει η δυνατότητα σύγκρισης , το **National Violence Against Women (NVAW)** πήρε δείγμα και ανδρών και γυναικών. Η έρευνα έγινε με τυχαία πληκτρολόγηση τηλεφωνικών αριθμών και το δείγμα αφορούσε σε 8.000 γυναίκες και 8.000 άντρες που μίλησαν για το εμπειρία του βιασμού , της σωματικής βίας και του stalking.

Οι γυναίκες βίωσαν περισσότερη βία από τον σύντροφό τους απ' ότι οι άντρες , το 25% των γυναικών και 8% των ανδρών είπαν ότι έχουν βιασθεί από κάποιο σύντροφό τους , σύζυγο ή σύντροφο , κατά τη διάρκεια της ζωής τους ενώ το 1,5% των γυναικών και το 0,9% των ανδρών είπαν ότι έχουν βιασθεί ή έχουν γίνει αντικείμενο σωματικής βίας τους τελευταίους 12μήνες.

Σύμφωνα με την έρευνα , σχεδόν 1,5εκατομμύριο γυναίκες και 834.700 άντρες έχουν βιασθεί από τον σύντροφό τους ετησίως στην Αμερική. Όσον αφορά την περίπτωση του stalking , 8% των γυναικών και 2% των ανδρών είπαν ότι το έχουν βιώσει κάποια στιγμή της ζωής του , 1% των γυναικών και 0,4% των ανδρών τον προηγούμενο χρόνο και σχεδόν 1εκατομμύριο γυναικών και 371.000άντρες ετησίως.¹²⁸

¹²⁸ Βλ. Tjaden P. & Thoennes N. (1998) *Prevalence , Incidence and consequences of violence against women : Findings from the National Violence Against Women Survey* , National Institute of Justice , Centers for Disease Control and Prevention , p.4

Πίνακας VI : Μορφές ενδοσυζυγικής βίας ¹²⁹

Κατά την διάρκεια της ζωής τους		
Μορφές Βίας	Άνδρες	Γυναίκες
	Ποσοστό	
Βιασμός	0,3	7,7
Σωματική βία	7,4	22,1
Βιασμός / Σωματική βία	7,6	24,8
Τελευταίο χρόνο		
Βιασμός	-	0,2
Σωματική βία	0,9	1,3
Βιασμός / Σωματική βία	0,9	1,5

¹²⁹ Το ίδιο(1994)

Πίνακας VII: Μορφές σωματικής βίας¹³⁰

Μορφές σωματικής βίας		
Μορφές Βίας	Ποσοστό	
	Άνδρες	Γυναίκες
Σύνολο σωματικής βίας	22,1	7,4
Πέταγμα αντικειμένων	8,1	4,4
Σπρώξιμο	18,1	5,4
Τράβηγμα μαλλιών	9,1	2,3
Χαστούκια , χτυπήματα	16	5,5
Πνίξιμο	6,1	0,5
Απειλή με όπλο	3,5	0,4
Απειλή με μαχαίρι	2,8	1,6
Χρήση όπλου	0,7	0,1
Χρήση μαχαιριού	0,9	0,8
Χτύπημα με αντικείμενο	5	3,2

Όπως βλέπουμε , τα αποτελέσματα της NVAW έρευνας , σύμφωνα με την οποία οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να θυματοποιηθούν συγκριτικά με τους άντρες , έρχονται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα προηγούμενων εθνικών ερευνών που βρήκαν ότι άντρες και γυναίκες διατρέχουν το ίδιο ποσοστό κινδύνου. Σύμφωνα με την παρούσα έρευνα , ιατρική βοήθεια από νοσοκομείο δόθηκε , κατά τους 12μήνες της έρευνας , σε 583.000 άνδρες.

¹³⁰ Το ίδιο(1994)

Πίνακας VIII : Ποσοστό επισκέψεων σε νοσοκομεία για περιπτώσεις σωματικής βίας από σύντροφο / σύζυγο.¹³¹

Ποσοστό επισκέψεων σε νοσοκομεία		
Είδος επίσκεψης	Ποσοστό	
	Άνδρες	Γυναίκες
Επείγον περιστατικό	1,4	1,7
Μια βραδιά	13,3	8,5
Επίσκεψη φυσικοθεραπευτή physician	7,2	3,3
Επίσκεψη οδοντίατρου	5,7	3,8

ε) National Institute of Mental Health

Με την υποστήριξη του **Εθνικού Ινστιτούτου Πνευματικής Υγείας (National Institute of Mental Health)**, η Murray Straus και ο Richard Gelles έκαναν μια αντιπροσωπευτική έρευνα, με παντρεμένα ζευγάρια και με ζευγάρια που συζούν. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, στη "μικρή σοβαρότητας" βία (χαστούκι, κλωτσιά, πέταγμα αντικειμένων, σπρώξιμο), το ποσοστό μεταξύ αντρών και γυναικών ήταν ίδιο. Στη "σημαντική σοβαρότητα" βία (χτύπημα χρησιμοποιώντας κάποιο αντικείμενο, ξυλοκόπημα, απειλή με μαχαίρι ή όπλο), θυματοποιούνται περισσότερο άντρες παρά γυναίκες. Προβάλλοντας τα αποτελέσματα αυτά στον πληθυσμό των παντρεμένων ζευγαριών, βλέπουμε ότι περισσότερα από 8 εκατομμύρια ζευγάρια διαπράττουν κάποιας μορφής

¹³¹ Βλ. Tjaden P. & Thoennes N. (1998) *Prevalence, Incidence and consequences of violence against women: Findings from the National Violence Against Women Survey*, National Institute of Justice, Centers for Disease Control and Prevention, p.7 - 10

ενδοσυζυγικής βίας το χρόνο , με 1,8 εκατομμύρια γυναίκες – θύματα σοβαρής βίας και 2εκατομμύρια άντρες – θύματα.

Πίνακας ΙΧ : Ποσοστό Βίας σε 1000 ζευγάρια.

	Βία στις γυναίκες		Βία στους άντρες	
	Συνολική Βία	Σοβαρή βία	Συνολική Βία	Σοβαρή βία
1975	121	38	116	46
1985	113	30	121	44

Αν στην έρευνα συμπεριλαμβάνονται και τα ζευγάρια που δεν ζουν μόνιμα μαζί , τα ποσοστά θα ήταν πολύ πιο υψηλά. Οι γυναίκες χτυπούν με την ίδια συχνότητα όσο και οι άντρες ενώ χαστουκίζουν ή πετάνε αντικείμενα στους συζύγους τους αυξάνουν την πιθανότητα να υποστούν αντεκδίκηση από τα θύματά τους. Οι γιοι με βίαιους γονείς έχουν 1000% μεγαλύτερο ποσοστό να γίνουν και αυτοί βίαιοι συγκριτικά με τα παιδιά με μη βίαιους γονείς. Αντιστοίχως , οι κόρες έχουν 600% μεγαλύτερο πιθανότητα να παντρευτούν ένα βίαιο άντρα. Μόνο το 10% των βίαιων ζευγαριών δεν έχουν ένα βίαιο οικογενειακό ιστορικό.¹³²

στ) National Crime Victimization Survey (NCVS)

Σύμφωνα με την **National Crime Victimization Survey (NCVS)** , το 1992 , 70% των γυναικών δολοφονήθηκαν από τους συντρόφους τους ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών ήταν 30%. Επίσης , οι άντρες καταδικάστηκαν σε φυλακή κατά μέσο όρο 17,5χρόνια για το

¹³² Βλ. Cook W. P. (1998) "*Abused men : The hidden side of domestic violence*".
διευθ.ιστοσελίδας: www.batteredmen.org , (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).

συγκεκριμένο αδίκημα ενώ οι γυναίκες – δράστες καταδικάστηκαν κατά μέσο όρο σε 6,2χρόνια.

Η NCVS δείχνει μια σταθερή αύξηση στο ποσοστό των ανδρών – θυμάτων από 6% το 1975 σε 15% το 1996. Θα πρέπει, βέβαια, να πούμε ότι στη NCVS τα ζευγάρια συνεντευξιάστηκαν μαζί, που μπορεί να κάνει τον ένα απ' τους δύο διστακτικούς να αποκαλύψουν την αλήθεια.¹³³

ζ) British Crime Survey

Η **British Crime Survey** του 1994 ερευνά τα αίτια της ενδοσυζυγικής βίας. Το πρώτο που παρατηρήθηκε είναι ότι δεν σημειώνεται σημαντική διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά στους λόγους ενδοσυζυγικής βίας. Ο "εξαναγκασμός να κάνει κάτι" που μπορεί να θεωρηθεί ζήτημα "δύναμης και ελέγχου" αναφέρεται και από τους δύο ισομερώς. Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα διαψεύδει την άποψη που υποστηρίζει ότι οι άντρες είναι οι μόνοι που ασκούν δύναμη στις συντρόφους τους. Επίσης ο δεύτερος λόγος μπορεί να θεωρηθεί ως λόγος επίθεσης ή αυτοάμυνας όχι μόνο των γυναικών, που ίσως είναι αναμενόμενο, αλλά και από τους άντρες.¹³⁴ Όσο για το ποσοστό των θυμάτων – ανδρών που το ανέφεραν στην αστυνομία ανέρχεται στο 30%.¹³⁵

¹³³ Βλ. Straus M.A. & Gelles R. (1986) "Societal Changes and Change in Family Violence from 1975 to 1985 as revealed by two national surveys", *Journal of marriage and the family*, 48 : 465-479.

¹³⁴ Βλ. Carrado M., George M.J., Loxam E., Jones L. & Templar D. (1996), *Aggression in British Heterosexual Relationships : A Descriptive Analysis*, Aggressive Behavior, 22: 401-415

¹³⁵ Βλ. Walby S. & J. Allen (2004) "Domestic Violence, sexual assault and stalking, Findings from the British Crime Survey", *Home Office Research*

Πίνακας X : Αιτίες ενδοσυζυγικής βίας

Ενδοσυζυγική θυματοποίηση		
Αιτίες Βίας	Άνδρες	Γυναίκες
	Ποσοστό	
Get through to	64	53
Κάτι ειπώθηκε ή απειλή	53	52
Άσκηση σωματικής βίας	27	21
Αλκοόλ , χρήση ουσιών	35	13
Θέμα χαρακτήρα	27	16
Εξαναγκασμός να κάνει κάτι	26	26
Άλλοι λόγοι	7	12

η) Family Research Laboratory

Οι μελέτες που έγιναν από το Family Research Laboratory στο πανεπιστήμιο του New Hampshire το 1975 , 1985 , 1992 βρήκαν ότι τα ποσοστά κακοποίησης ήταν ίσα μεταξύ των δύο φύλων. Τα στοιχεία , μάλιστα , δείχνουν ότι η κακοποίηση των γυναικών απ' τους συζύγους μειώθηκε ενώ η αντίστοιχη των αντρών αυξήθηκε. Εντούτοις , κάποιοι θεωρούν την συμπεριφορά αυτή των γυναικών ως ένας τρόπος αυτοάμυνας στην ήδη υπάρχουσα βία που βιώνουν από τους συζύγους τους. Ο Dr. David Fontes υποστηρίζει , εντούτοις , ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό των γυναικών – θυμάτων δρουν βίαια , ούσες σε αυτοάμυνα.

Σύμφωνα με τον Straus , σχεδόν 10% με 15% των ανδρών δρουν σε αυτοάμυνα , όταν επιτίθενται στους συζύγους τους.

θ) Men's Educational Support Association

Ο Σύνδεσμος για την υποστήριξη των ανδρών (Men's Educational Support Association) , υποστηρίζει ότι η κακοποίηση των ανδρών δεν αποτελεί ακόμα θέμα προς δημόσια συζήτηση , μιας και θεωρείται ταμπού. Οι άνδρες θεωρούν ντροπή να θεωρηθούν θύματα ενός τέτοιου εγκλήματος και επιπλέον έχουν να αντιμετωπίσουν την αδιαφορία και την απάθεια του κοινωνικού συνόλου που όχι μόνο δεν καταδικάζει την γυναικεία βιαιότητα αλλά την αγνοεί επιμελώς. Πολλοί φεμινιστές εξάλλου συντελούν στη διαιώνιση του προβλήματος , αφού αρνούνται την ύπαρξή του.

Ο Σύνδεσμος για να υποστηρίξει τις θέσεις του προσφέρει ορισμένα στοιχεία από πρόσφατες έρευνες:

- Μεταξύ 1985 και 1992 αυξήθηκε ουσιαστικά ο αριθμός των μικρότερης σημασίας βιαιοπραγιών από γυναίκες σε άνδρες.¹³⁶
- Τόσο οι канаδές όσο και οι αμερικανίδες σύζυγοι , ανέφεραν ως πλέον πιθανό το γεγονός να ασκήσουν βία στους συζύγους τους από ότι οι άνδρες εναντίον τους.
- Στον Καναδά το ποσοστό των γυναικών – δραστών αγγίζει το 39.1% ενώ των ανδρών είναι 26,3%.
- Μεταξύ 1975 και 1985 ο αριθμός των σοβαρών σωματικών βλαβών από γυναίκες σε άνδρες παρέμεινε ουσιαστικά στάσιμος

¹³⁶ Το ίδιο(2004)

ενώ το αντίστοιχο ποσοστό από άνδρες σε γυναίκες για τα έτη 1975 και 1992 μειώθηκε κατά 48%.

ι) **Winnipeg Health & Drinking Survey**

Στον Καναδά , η κοινωνική επιστήμονας Reena Sommer εξέτασε μια μελέτη των κατοίκων του Winnipeg ως μέρος της **Winnipeg Health & Drinking Survey (1989)** , σε διάρκεια 2ετών. Το δείγμα αποτελείτο από 447 άντρες και 452 γυναίκες παντρεμένες , διαζευγμένες και άτομα που συζούσαν ηλικίας 18-65 χρόνων. Έγινε "πρόσωπο με πρόσωπο" κατά τη διάρκεια 90λεπτων συνεδριάσεων με δομημένη συνέντευξη.

Το 39% των γυναικών και το 26% των ανδρών διέπραξαν βίαιες πράξεις ενάντια στους συζύγους τους κάποια στιγμή της σχέσης τους και το 16% των γυναικών και 8% των ανδρών προσδιορίζονται ως πολύ σοβαρές. Όσον αφορά τους λόγους , το 90% των γυναικών – θυτών ανέφεραν ότι δεν ενήργησαν σε αυτοάμυνα. Η Sommer δηλώνει ότι οι γυναίκες χτυπούν , κλωτσούν , πετάνε αντικείμενα στους συντρόφους τους όταν είναι έξαλλες , σε κρίση ζήλιας , υπό την επήρεια ναρκωτικών , αλκοόλ κλπ ή έχουν ανάγκη να ελέγξουν τον άλλο.¹³⁷

¹³⁷ Βλ. Merrill G. (1996) "Alcohol Consumption , Personality and Female Perpetrated Spouse Abuse " , *Personality and Individual Difference* , 13(12): 1315-1323.

ια) Άλλες έρευνες.

α. Ερευνητές από το πανεπιστήμιο της Νότιας Καρολίνας εξέτασαν την συχνότητα της σωματικής, σεξουαλικής και ψυχολογικής βίας που υπάρχει μέσα στα ζευγάρια. Επίσης κατέγραψαν τις επιπτώσεις της βίας αυτής, στη σωματική και ψυχική υγεία των θυμάτων.

Στην έρευνα έλαβαν μέρος 14.000 ενήλικες ηλικίας 18-65 ετών. Από τα άτομα αυτά, το 29% των γυναικών και το 23% των ανδρών είχαν υποφέρει από μια μορφή κακοποίησης από τον / την σύζυγο ή σύντροφο. Οι άντρες είχαν πέσει πολύ συχνότερα θύματα ψυχολογικής κακοποίησης σε σχέση με τις γυναίκες, οι οποίες βίωναν συχνότερα σωματική ή σεξουαλική βία. Το ποσοστό των γυναικών που είχαν θυματοποιηθεί σωματικά ή σεξουαλικά ανέρχεται στο 18% ενώ το αντίστοιχο των αντρών ήταν 6%. Η ψυχολογική βία αποτελούσε το 78% του συνόλου των ανδρών ενώ στις γυναίκες ανερχόταν στο 50%.¹³⁸

Σε μια άλλη έρευνα του ίδιου πανεπιστημίου, σε 556 γυναίκες και άντρες με την μέθοδο της τυχαίας πληκτρολόγησης, το 25,3% των γυναικών βίωσαν κάθε μορφής ενδοσυζυγικής βίας συγκριτικά με 13,2% των αντρών. Αν και οι γυναίκες ήταν πιο πιθανό να αναφέρουν σωματική ή σεξουαλική βία (17,8%) απ' τους άντρες (4,9%), οι άντρες (8,3%) ήταν τόσο πιθανό όσο οι γυναίκες (7,4%) να αναφέρουν συναισθηματική βία χωρίς σεξουαλική ή σωματική βία.¹³⁹

β. Η έρευνα του 1988 του Struckman – Johnson δείχνει ότι οι άντρες που έχουν θυματοποιηθεί από τις συζύγους τους έχουν

¹³⁸ Βλ. Coker Al., Derrick C., Lumpkin JL., Aldrich T., Oldendick R., (2000), *American Journal of Preventive Medicine*, Vol 19, Issue 4, p.p.316-320.

¹³⁹ Βλ. το ίδιο (2000) p.p. 316-320.

ανάμικτες αντιδράσεις για τον γυναικείο σεξουαλικό εξαναγκασμό που βίωσαν. Το 25% είπαν ότι ένιωθαν καλά , το 50% ένιωθαν ουδέτερα και το 25% ένιωθαν άσχημα. Σε μια έρευνα το 1994 , σχεδόν οι μισοί από τους άντρες – θύματα εκτίμησαν το συμβάν σαν να μην έχει καμιά αρνητική επίδραση αλλά το 23% ανέφεραν σοβαρές αρνητικές συνέπειες. Δεν βρήκαν καμιά διαφορά στην σεξουαλική αυτοεκτίμηση μεταξύ των θυμάτων και των υπόλοιπων ανδρών. Σε μια άλλη έρευνα , το 1998 , το 33% των ανδρών – θυμάτων εκτίμησαν το συμβάν σαν να μην είχε καμιά αρνητική επίδραση , το 30% ήταν λίγο εκνευρισμένοι και το στο 14% είχαν σοβαρές αρνητικές συνέπειες.

γ. Ο W.Graidners θεωρεί ότι όλα τα στοιχεία που αφορούν στη ενδοσυζυγική βία με θύματα τις γυναίκες αποτελούν μέρος μιας εκστρατείας για να δυναμιτίσουν την κλασική "πυρηνική" οικογένεια και να "δυσφημίσουν" τον ανδρικό πληθυσμό.

Για να ενισχύσει τις απόψεις του , παρουσιάζει τα αποτελέσματα έρευνας που έγινε στο Calgary του Καναδά όπου σε 562 ζευγάρια , που έγιναν αντικείμενο μελέτης , ένα ποσοστό 38% αποδέχθηκε ότι υπήρχε ενδοσυζυγική βία. Σε 75 περιπτώσεις η σύζυγος κακοποιούσε τον σύζυγο , σε 58 ο άνδρας τη γυναίκα και σε 80 αμφότεροι. Ο ίδιος ο συγγραφέας πιστεύει , μάλιστα , ότι σ' ένα 62% των περιπτώσεων οι γυναίκες έχουν περισσότερες πιθανότητες να βιοπραγήσουν στα παιδιά τους από ότι οι άνδρες.¹⁴⁰

δ. Μια Καναδική έρευνα , το 1997 , ρώτησε 528 γυναίκες , ηλικίας 18χρόνων και μεγαλύτερες , παντρεμένες ή που συζούσαν , για το εάν

¹⁴⁰ Βλ. "The war against the Family , A parent speaks out" (1992), Toronto , Stoddard.

είχαν κακοποιήσει σωματικά τους συντρόφους τους τον τελευταίο χρόνο. Από το σύνολο του δείγματος , το 23,3% ανέφερε ότι το 'χε κάνει τουλάχιστον μια φορά.¹⁴¹

¹⁴¹ Βλ. Lurpi E. (1998) "Why does Family Violence occur ? " in *Everyday Life : A Reader* edited by L. Tepperman and J. Curtis , Toronto :McGraw-Hill Ryerson Ltd :p.p.289-300

ΜΕΡΟΣ Γ΄: Μέτρα και προτάσεις πρόληψης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι : Νομοθετικό πλαίσιο

Η ενδοοικογενειακή βία έχει ποινικοποιηθεί σε 44 χώρες σ' όλο τον κόσμο , 17 απ' τις οποίες έχουν ποινικοποιήσει και τον συζυγικό βιασμό ενώ στις χώρες που δεν υπάρχει συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο , το συγκεκριμένο αδίκημα τιμωρείται με άλλους σχετικούς νόμους.

Ενδεικτικά αναφέρουμε κάποιες απ' τις χώρες που ποινικοποίησαν την ενδοοικογενειακή βία : ΗΠΑ , Αγγλία , Αυστραλία , Ισραήλ , Ν. Αφρική , Δανία , Φιλανδία , Ιταλία , Πορτογαλία ενώ τον συζυγικό βιασμό : ΗΠΑ , Αγγλία , Σουηδία , Αυστρία , Δανία κλπ. Στη συνέχεια ,θα αναφέρουμε την περίπτωση της Ελλάδας , της Αγγλίας – Ουαλίας και του Καναδά.

1. Ελλάδα.

Η Ελλάδα εμφάνιζε , μέχρι πρότινος , νομοθετικό κενό στο θέμα της ενδοοικογενειακής βίας και η ανάγκη για την δημιουργία ενός νομοθετικού πλαισίου που θα οδηγούσε τους δράστες στην δικαιοσύνη ήταν επιτακτική.¹⁴²

Στις 27/7/2006 , ο Υπουργός Δικαιοσύνης Αναστάσιος Παπαληγούρας κατέθεσε στη Βουλή , το νομοσχέδιο για το εν λόγω θέμα το οποίο και ψηφίστηκε , οι ρυθμίσεις του οποίου συγκλίνουν στην καταπολέμηση των ακραίων φαινομένων αυθαιρεσίας και αυταρχισμού μέσα στην οικογένεια , φαινόμενα που μοιραία αναπαράγονται και στην

¹⁴² Βλ. "Αυστηρότερες ποινές για την ενδοοικογενειακή βία" (2006) , εφημερίδα Καθημερινή διευθ. ιστοσελίδας: www.disabled.gr , (Ημερ. Δικτ.: 4/10/06).

κοινωνία. Είχε προηγηθεί δημόσια διαβούλευση με κοινωνικούς φορείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Πιο συγκεκριμένα εισάγονται 4 κρίσιμες μεταρρυθμιστικές τομές :

α) Για πρώτη φορά , καθιερώνεται ο πρωτοπόρος θεσμός της δικαστικής διαμεσολάβησης για τα εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας πλημμεληματικού χαρακτήρα , όχι για βαριά εγκλήματα δηλαδή για κακουργήματα. Δράστης και θύμα καλούνται ενώπιον του αρμόδιου εισαγγελέα ή του δικαστηρίου προκειμένου να καταβληθούν όλες οι δυνατές προσπάθειες για την αποκατάσταση της αρμονικής συμβίωσης και της οικογενειακής ειρήνης.

β) Για πρώτη φορά , αντιμετωπίζεται πλέον ως έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας , ο εξαναγκασμός σε συνουσία χωρίς την ελεύθερη βούληση και των δύο συζύγων.

γ) Για πρώτη φορά , απαγορεύεται ρητά η σωματική βία σε βάρος ανηλίκων ως μέσο σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής του.

δ) Για πρώτη φορά , όλο το πλέγμα των μέτρων εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις σταθερής συμβίωσης μεταξύ ανδρός και γυναικός χωρίς γάμο. Έχουμε , λοιπόν διεύρυνση του όρου "οικογένεια".¹⁴³

Επιπλέον , θεσπίζονται νέες εγκληματικές συμπεριφορές που μέχρι σήμερα δεν θεωρούνταν καν αξιόποινες σε ενδοοικογενειακό επίπεδο. Μεταξύ άλλων :

α) τιμωρούνται με ιδιαίτερη αυστηρότητα πράξεις βίας που τελούνται ενώπιον ανηλίκου σε βάρος άλλου μέλους της οικογένειάς του. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει , είναι επιστημονικά αποδεδειγμένα ότι

¹⁴³ Βλ. το ίδιο (2006).

παρόμοιες πράξεις σφραγίζουν ανεξίτηλα τα παιδιά που εν συνεχεία , ως ενήλικες , αναπαράγουν στη μεγάλη πλειονότητά τους τα ίδια βίαια πρότυπα στις δικές τους οικογένειες.

β) Επιπροσθέτως , η άσκηση ενδοσυζυγικής βίας συνιστά πλέον μαχητό τεκμήριο κλονισμού του γάμου , όπως η περίπτωση της μοιχείας , διγαμίας και επιβουλή της ζωής.

γ) Προβλέπεται η υποχρέωση της αστυνομίας να ενημερώνει το θύμα για τις δυνατότητες παροχή πλήρους ηθικής και της αναγκαίας υλικής συμπαράστασης από τους υφισταμένους Προνοιακούς και Κοινωνικούς φορείς της Πολιτείας. Αναλαμβάνουν την κοινωνική στήριξη των κακοποιηθέντων με τηλεφωνική γραμμή άμεσης κοινωνικής βοήθειας – αριθμός τηλεφώνου 197 – κέντρα κοινωνικής στήριξης , συμβουλευτικούς σταθμούς , ξενώνες φιλοξενίας , υπηρεσία διαχείρισης κρίσεων.

δ) Προβλέπεται η αυτεπάγγελτη ποινική δίωξη του δράστη και η υποχρεωτική εφαρμογή της αυτόφωρης διαδικασίας

ε) Προβλέπεται , επίσης , η δυνατότητα επιβολής συγκεκριμένων περιοριστικών όρων με σκοπό την προστασία του θύματος και των άλλων μελών της οικογένειας.

στ) Απαγορεύεται η δημοσιοποίηση των στοιχείων του δράστη και του θύματος κατά το στάδιο της προδικασίας , ώστε να αποτραπεί ο στιγματισμός της οικογένειας στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.¹⁴⁴

Επιπλέον , αυστηροποιούνται οι ποινές για ορισμένες ήδη κολάσιμες συμπεριφορές : η απλή σωματική βλάβη τιμωρείται με

¹⁴⁴ Βλ. το ίδιο (2006)

φυλάκιση τουλάχιστον 1 έτους , η επικίνδυνη ή βαριά σωματική βλάβη τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 2 ετών , αν επακολουθήσει βαριά πάθηση (σωματική ή διανοητική) επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι 10 ετών.¹⁴⁵

Θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι στο νομοσχέδιο δεν γίνεται διάκριση φύλου , περιλαμβάνει τόσο τις γυναίκες όσο και τους άνδρες – θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Παρ' όλο που δεν θα πρέπει να μειώσουμε την σημασία που πραγματικά έχει η δημιουργία του συγκεκριμένου νομοσχεδίου , θα πρέπει να τονίσουμε ότι το σημαντικότερο είναι ο νόμος να ενεργοποιηθεί ουσιαστικά και για τους άνδρες. Η δημιουργία του δεν θα έχει κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα αν δεν αρθούν τα στερεότυπα , που έχουμε ήδη αναφέρει και αν δεν συνεργαστούν οι αρμόδιοι φορείς προς αυτή την κατεύθυνση

2. Αγγλία - Ουαλία.

Στην Αγγλία και στην Ουαλία δεν υπάρχει νομικός ορισμός της "ενδοοικογενειακής κακοποίησης". Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ορίζεται ως οποιαδήποτε βίαια ενέργεια ή απειλή που λαμβάνει χώρα μέσα στην οικογένεια ή σε μια σχέση συμβίωσης.¹⁴⁶

Τα θύματα μπορούν να απευθύνονται στην αστυνομία , η οποία μπορεί να επισκεφτεί το σπίτι τους και να απομακρύνει την δράστη όπου κρίνουν απαραίτητο ή να της επιβάλουν χρηματικό πρόστιμο μέχρι να εξετάσουν την κατάσταση. Επιπλέον , σύμφωνα με το Protection From Harassment Act 1997 , το δικαστήριο μπορεί να της επιβάλλει

¹⁴⁵ Βλ. το ίδιο (2006)

¹⁴⁶ Βλ. " A guide to domestic violence and the law" (2004) , Rights of women.

περιοριστικά μέτρα όπως μη επικοινωνία με το θύμα είτε τηλεφωνική είτε επισκέψεις.

Το θύμα μπορεί να καταθέσει μια δικαστική εντολή (injunction) που θα απαγορεύει στη δράστη να είναι βίαιη προς αυτό ή να τον κακοποιεί με οποιοδήποτε τρόπο , σωματικό ή λεκτικό ή θα της επιβάλλει να φύγει απ' το σπίτι. Αν δεν υπακούσει την εντολή , τιμωρείται με πρόστιμο ή φυλάκιση. Υπάρχουν δύο είδη δικαστικών εντολών (injunction) που αφορούν σε βία που συμβαίνει σε παντρεμένα ζευγάρια , σε ζευγάρια που συζούν ή σε συγγενείς , η non-molestation order και η occupation order.

Η **non-molestation order** θα προστατεύσει το θύμα από βίαιες ενέργειες και παρενόχληση. Η δράστης δεν χρειάζεται να είναι σωματικά βίαια απέναντι στο σύντροφό της για να εφαρμοστεί η συγκεκριμένη ρύθμιση. Η εν λόγω δικαστική εντολή απαγορεύει στη δράστη να απειλήσει λεκτικά το θύμα , να τον παρενοχλεί , να κάνει ενέργειες stalking ή να τον εκφοβίσει με το να του ορίζει μια συγκεκριμένη απόσταση από το σπίτι. Το δικαστήριο θα κάνει δεκτή μια τέτοια εντολή εξετάζοντας τις συνθήκες διαβίωσης του θύματος και των παιδιών που ενδεχομένως έχει καθώς και τον βαθμό κινδύνου που διατρέχουν.¹⁴⁷

Η **occupation order** αφορά στην κακοποίηση μεταξύ των ατόμων που ζουν στο σπίτι και μπορεί να εφαρμοστεί ως εξής : να επιβάλλει στη δράστη να φύγει απ' το σπίτι και στο θύμα να επιστρέψει εάν έχει διωχθεί από την σύζυγο . Το δικαστήριο θα κάνει δεκτή μια τέτοια εντολή εξετάζοντας τους οικονομικούς πόρους του ζευγαριού , το

¹⁴⁷ Βλ. " A guide to domestic violence and the law" (2004) , Rights of women.

αποτέλεσμα που θα έχει η επιβολή ή όχι , την διάρκεια της σχέσης και την συμπεριφορά των δυο εμπλεκομένων.

Αυτό που το θύμα πρέπει να κάνει είναι να συμπληρώσει μια αίτηση όπου θα δίνει λεπτομέρειες για την σχέση , για ενδεχόμενα παιδιά που υπάρχουν , για ιστορικό βίας και την αιτία που το οδήγησε να κάνεις το συγκεκριμένο βήμα.¹⁴⁸

3. Καναδάς.

Παρ' όλο που ο Ποινικός Κώδικας του Καναδά δεν έχει συγκεκριμένη αναφορά για την ενδοοικογενειακή βία , ο δράστης τέτοιων εγκλημάτων τιμωρείται με κάποιο σχετικό νόμο.

Τα τελευταία χρόνια κάποιες αλλαγές έχουν τεθεί για να βελτιωθεί το υπάρχον νομικό πλαίσιο για το εν λόγω θέμα. Με το νομοσχέδιο C – 79 , που τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 1999 , διευκολύνεται η καταγγελία των θυμάτων και η μαρτυρία τους. Λήφθηκαν μέτρα ώστε να αποτραπεί η δεύτερη θυματοποίηση των θυμάτων από το ποινικό σύστημα με το να αποκρύπτεται η ταυτότητα τόσο των θυμάτων όσο και των μαρτύρων. Το νομοσχέδιο C-27 που τέθηκε σε ισχύ τον Μάιο του 1997 ενδυνάμωσε το αδίκημα του stalking που περιελάμβανε την διάπραξη φόνου κατά την παρακολούθηση του θύματος. Το νομοσχέδιο C-41 που τέθηκε σε ισχύ τον Σεπτέμβριο του 1996 , ποινικοποιεί την κακοποίηση στο ζευγάρι και στο παιδί.¹⁴⁹

¹⁴⁸ Βλ. " A guide to domestic violence and the law" (2004) , Rights of women.

¹⁴⁹ Βλ. www.unicef.org , (Ημερ. Δικτ.: 12/10/06).

Την 1 Φεβρουαρίου του 1995 η κυβέρνηση Saskatchewan γνωστοποίησε το "The victim of Domestic Violence Act". Η νέα νομοθεσία σκοπό έχει να συμπληρώσει τα κενά στην ποινική αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και να παράσχει ένα ευρύ πλαίσιο αντιμετώπισης.

Πιο συγκεκριμένα οι στόχοι του είναι : 1) να προωθήσει το μήνυμα ότι η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα σοβαρό πρόβλημα που αφορά το ποινικό σύστημα. 2) να βοηθήσει τα θύματα με το να παράσχει επιπρόσθετα νομικά εργαλεία που θα συμπληρώσουν τα κενά στην ήδη υπάρχουσα νομοθεσία. 3) να εστιάσει στη βοήθεια των θυμάτων με επιπρόσθετες ποινές για τον δράστη. 4) να βοηθήσει τα θύματα που είναι ανήμπορα να δράσουν μόνα τους.¹⁵⁰

Όπως έχουμε ήδη τονίσει και για το νομοσχέδιο της χώρας μας , ένας νόμος είναι ένα πολύ θετικό και σημαντικό βήμα αλλά δεν προσφέρει καμία εγγύηση. Βλέπουμε ότι αν και δεν γίνεται διάκριση φύλου στο νόμο περί ενδοοικογενειακής βίας με αποτέλεσμα να αφορά και τους άνδρες – θύματα , ταυτόχρονα δεν γίνεται και ρητή αναφορά στο συγκεκριμένα θέμα με άμεση συνέπεια όταν μιλάμε για την ενδοσυζυγική βία να θεωρούμε τις γυναίκες ως το κακοποιημένο φύλο.

¹⁵⁰ Βλ. www.unicef.org , (Ημερ. Δικτ.: 12/10/06).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II : Πρόληψη – Αντιμετώπιση

Η πρόληψη της θυματοποίησης μπορεί να θεωρηθεί συνώνυμη με την πρόληψη της εγκληματικότητας. Με τον όρο αυτό εννοούμε όλα τα μέτρα που δεν τείνουν να επηρεάσουν τις περιστάσεις και την συμπεριφορά του εγκληματία αλλά μάλλον να επηρεάσουν τις περιστάσεις καθώς και την συμπεριφορά του εκάστοτε θύματος ώστε να αποφευχθεί η θυματοποίηση.

Είναι σημαντικό να διαγνωσθεί το πρόβλημα της ενδοσυζυγικής βίας στο αρχικά του στάδιο έτσι ώστε οι πιθανότητες εύρεσης αποτελεσματικών λύσεων να είναι αυξημένες.

Η βία απ' την γυναίκα αρχίζει όπως ακριβώς και στους άνδρες , με το πρώτο χαστούκι , με μια γροθιά ή με το πέταγμα ενός αντικειμένου. Αν το θύμα είναι γυναίκα , η συμπεριφορά αυτή θα θεωρηθεί η αρχή ενός πολύ σοβαρού προβλήματος. Αντιθέτως , ένας άντρας τείνει να υποτιμά την σοβαρότητα του περιστατικού ενώ συχνά αστειεύεται μ' αυτό.¹⁵¹

Για να αυξηθεί η ορατότητα της κακοποίησης και να αναπτυχθούν αποτελεσματικές λύσεις , υπάρχει η ανάγκη να εξαλειφθούν ή έστω να μειωθεί η ντροπή , η σιωπή και τα κοινωνικά στερεότυπα που σχετίζονται με το πρόβλημα. Πρέπει να γίνει , επίσης , αντιληπτό ότι η αλλαγή της κατάστασης είναι δυνατή. Το θύμα θα πρέπει , κατ' αρχήν , να συνειδητοποιήσει ότι δεν μπορεί να αλλάξει την συμπεριφορά του συντρόφου του. Ομοίως , η συμπεριφορά αυτή δεν μπορεί να αλλάξει

¹⁵¹ Βλ. Island D.& Latellier P. (1991) "*Men who beat the men who love them*" , New York : Harrington Park Press , p.103

από μόνη της με το πέρασμα του χρόνου και χωρίς καμία εξωτερική βοήθεια.¹⁵²

Η παρέμβαση μπορεί να προέρθει από κάποιο φίλο , σύμβουλο , μια υποστηρικτική ομάδα ή την οικογένειά του. Μέχρι ο δράστης να αναλάβει την ευθύνη για την συμπεριφορά και τις πράξεις του , δεν θα υπάρξει καμία αλλαγή στο υπάρχον σκηνικό βίας. Αν όλα αυτά δεν αποδώσουν , ο χωρισμός και η φυγή ίσως είναι η μόνη λύση. Παρ' όλα αυτά το θύμα μπορεί να κινδυνεύει και έπειτα τον χωρισμό.¹⁵³

Το κυριότερο βήμα που πρέπει να γίνει , πρέπει να προέλθει από τα ίδια τα άτομα που εμπλέκονται σε μια τέτοια κατάσταση. Το πιο σημαντικό , είναι να αναρωτηθούν αν έχουν εμπλακεί ή αν έχουν ασκήσει κάποιας μορφής βίας. Η διαπίστωση της θυματοποίησης , από τα θύματα , δεν θα πρέπει να συνοδεύεται από κατηγορίες στον εαυτό τους αλλά από απόδοση των ευθυνών εκεί που πρέπει , στην σύντροφό τους , ανεξάρτητα από τα αισθήματα που νιώθουν γι' αυτήν.

Το σωστό είναι να λάβουν δράση με την πρώτη βίαιη και να μην περιμένουν να αλλάξει η κατάσταση αλλά να δράσουν αποφασιστικά. Η επανάληψη των βίαιων ενεργειών , ενισχύει την πιθανότητα το γεγονός αυτό να είναι μια μόνιμη καθημερινότητα. Το θύμα θα πρέπει να επισκεφτεί κάποιον ειδικό και να μην παρασυρθεί από τις υποσχέσεις της συζύγου για βελτίωση της κατάστασης. Θα

¹⁵² Βλ. Τσήτσουρα Α. (1996) , " Πρόληψη της Θυματοποίησης " *Θυματολογία και όψεις θυματοποίησης* , Αρτινοπούλου Β. & Μαγγανάς Α. (eds) , Νομική Βιβλιοθήκη , Αθήνα , σ.205

¹⁵³ Βλ. Island D.& Latellier P. (1991) "*Men who beat the men who love them*" , New York : Harrington Park Press , p.103

πρέπει να σκέφτεται , μονίμως , ότι δεν αξίζει τέτοια συμπεριφορά και ότι τόσο ο ίδιος όσο και τα παιδιά τους βρίσκονται σε διαρκή κίνδυνο.¹⁵⁴

Προτού αναφερθούμε στις προτεινόμενες προτάσεις για την επίλυση του προβλήματος της ανδρικής θυματοποίησης θα πρέπει να επισημάνουμε ότι το σύνολο της κοινωνίας και οι αρμόδιοι φορείς θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν τις σημαντικές ελλείψεις που δυσχεραίνουν την αντιμετώπιση και εξάλειψη της ανδρικής θυματοποίησης και να τις αντιμετωπίσουν. Μπορούμε να τις συνοψίσουμε στις παρακάτω :

- η μη συστηματική και εξειδικευμένη εκπαίδευση των επαγγελματιών για θέματα βίας.
- η ανεπαρκής στελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών με ειδικούς (αστυνομικούς , οικογενειακούς συμβούλους , ψυχολόγους και παιδοψυχιάτρους) για πρόληψη και καταστολή.
- η έλλειψη αναγκαίου τεχνικού εξοπλισμού στην αστυνομία και στα δικαστήρια για οπτικογραφημένη λήψη μαρτυρίας , ώστε ο χειρισμός περιστατικών βίας να διεκπεραιώνεται κάτω από συνθήκες εχεμύθειας και διασφάλισης της προστασίας των θυμάτων.¹⁵⁵
- αδυναμία στη λειτουργία προγραμμάτων θεραπείας και στήριξης των θυμάτων βίας καθώς και ανυπαρξία θεραπευτικών προγραμμάτων αυτοελέγχου για τους θύτες.
- προληπτικά προγράμματα εκπαίδευσης για νέους γονείς και παιδιά¹⁵⁶.

¹⁵⁴ Βλ. Olszewski P. (1999) *Women aren't the only victims of domestic violence* , Vol.2 No.5 , p.p.114-119

¹⁵⁵ Βλ. Πρακτικά της Βουλής των Αντιπροσώπων , Η΄ Βουλευτική Περίοδος – Σύνοδος Β΄(2003) σ. 90

¹⁵⁶ Βλ. το ίδιο (2003) σ. 89

Αποτελεσματικά μέτρα πρόληψης βασίζονται στην αναγνώριση ότι η κακοποίηση απαιτεί παρέμβαση σε τρία επίπεδα : σε προσωπικό , σε situational και κοινωνικό.¹⁵⁷

Πρόληψη σε προσωπικό επίπεδο απαιτεί να διδαχτούν τα μέλη μιας σχέσης να λύνουν τις διαφωνίες τους χωρίς να καταλήγουν σε άσκηση σωματικής ή ψυχολογικής βίας. Προϋποθέτει διάλογο και επίλυση των προβλημάτων πρώτα με τον εαυτό τους και έπειτα με την σύζυγό / σύντροφό του. Η εκδήλωση βίαιων ενεργειών ή μιας απολυταρχικής συμπεριφοράς πριν το γάμο είναι μια ένδειξη που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπ' όψιν από το θύμα και σε καμία περίπτωση να μην αγνοηθεί ή να υποτιμηθεί. Μια τέτοια στάση ενδεχομένως να αποβεί μοιραία στο μέλλον.

Πρόληψη σε situational επίπεδο περιλαμβάνει θετική και ψύχραιμη αντίδραση σε κρίσιμα ατομικά γεγονότα που γεννούν άγχος και καταλήγουν στην άσκηση βίας. Η φυγή από την σχέση είναι μια λύση που προτείνεται και από τους ειδικούς αλλά το θέμα είναι να την αποδεχτεί και το ίδιο το θύμα.

Πρόληψη σε κοινωνικό επίπεδο περιλαμβάνει αλλαγές στη φύση των σχέσεων που είναι η βάση , το κλειδί για την δημιουργία μιας μελλοντικής υγιούς οικογένειας. Ειδικοί υποστηρίζουν ότι η εκπαίδευση στα παιδιά και τους εφήβους είναι το πιο σημαντικό σημείο που πρέπει να ξεκινήσει η πρόληψη έτσι ώστε ν' αλλάξουν τα κοινωνικά στερεότυπα που θέλουν τον άντρα να' ναι το " ισχυρό " ενώ η γυναίκα το " ασθενές " φύλο. Οι αλλαγές αυτές θα έχουν να κάνουν με την μείωση της

¹⁵⁷ Βλ. Cook W. P. (1997) , *Abused Men: The Hidden Side of domestic violence* , Westport , Connecticut : Praeger , p.p.98-107

ανισότητας των δύο φύλων και τον σεβασμό και στα δύο φύλα. Τα προληπτικά μέτρα θα πρέπει να εφαρμοστούν στην ρίζα του προβλήματος, στην παιδική ηλικία μιας και αυτό το σημείο διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό όλη την μελλοντική συμπεριφορά του ατόμου. Επίσης θα πρέπει να υπάρξει μια διαρκής ανάγκη για προσπάθεια αύξησης της κοινωνικής αφύπνισης και μείωσης της ανοχής της βίας τόσο για τις γυναίκες όσο και για τους άντρες.¹⁵⁸

Επιπλέον, η επαρκής στελέχωση όλων των αρμόδιων υπηρεσιών για άμεση, εντατική και αποτελεσματική παρακολούθηση του προβλήματος της βίας στην οικογένεια τόσο σε επίπεδο πρόληψης όσο και σε επίπεδο αντιμετώπισης πρέπει να προνοεί τα παρακάτω:

Ύπαρξη οικογενειακών συμβούλων, ψυχολόγων, παιδοψυχολόγων καθώς και ψυχιάτρων οι οποίοι να παρακολουθούν εντατικά τις οικογένειες "υψηλού κινδύνου", τις οικογένειες με σοβαρά προβλήματα. Οι ειδικοί θα πρέπει να καλύπτονται σε τρία στάδια ως εξής:

Στο πρώτο στάδιο να παρέχονται προγράμματα ευαισθητοποίησης και προβληματισμού σχετικά με τις στάσεις και τις αντιλήψεις των λειτουργών γύρω από το θέμα. Είναι πολύ σημαντικό στάδιο εξαιτίας της ιδιαιτερότητας του θέματος, οι ίδιοι οι ειδικοί πρέπει να απογυμνωθούν από τις προκαταλήψεις, που συνοδεύουν την ανδρική θυματοποίηση, έτσι ώστε η προσέγγισή τους στο θέμα να είναι αντικειμενική και αποτελεσματική.

Στο δεύτερο στάδιο να αποκτώνται εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες για χειρισμό περιστατικών. Στο τρίτο στάδιο να διεξάγονται

¹⁵⁸ Βλ. το ίδιο (1997) p.p.98-107

διατμηματικά σεμινάρια στα οποία οι επαγγελματίες να χειρίζονται περιστατικά βίας.¹⁵⁹

Επιτακτική είναι και η λήψη των επόμενων μέτρων:

Να στελεχωθούν τα αστυνομικά τμήματα με εξειδικευμένους αστυνομικούς και να καθοριστούν ειδικές αίθουσες , ούτως ώστε να παρέχονται διευκολύνσεις για οπτικογράφηση της εκάστοτε μαρτυρίας. Αυτό θα βοηθήσει ψυχολογικά τα θύματα να καταθέτουν χωρίς αναστολές και ψυχολογικές πιέσεις. Το θύμα δεν θα πρέπει να υποβάλλεται επανελλειμμένως στην ψυχοφθόρο διαδικασία των συνεχών καταθέσεων και ερωτήσεων αλλά μπορεί να βιντεοσκοπηθούν οι συνεντεύξεις ώστε να αποφευχθεί η συνεχής ανάκληση της περιπέτειας που πέρασε. Η όλη νομική διαδικασία καθώς και η δίκη δεν θα πρέπει να' ναι μια χρονοβόρα διαδικασία αλλά όσο το δυνατόν πιο σύντομη ώστε να περατωθεί και η ταλαιπωρία του θύματος.

Να διασφαλίζεται η ανωνυμία των θυμάτων βίας από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες , διότι δυστυχώς πολλές φορές και η αστυνομία και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αποκαλύπτουν ή σκιαγραφούν την ταυτότητα των θυμάτων.¹⁶⁰ Άμεση συνέπεια είναι το κοινωνικό στίγμα που θα ακολουθεί τόσο το θύμα όσο και την οικογένεια του. Τα ποσοστά σκοτεινού αριθμού είναι ιδιαίτερα ψηλά μιας και η κακοποίηση μέσα στην οικογένεια και η προστασία του θύματος μπαίνει σε δεύτερη μοίρα όταν διακυβεύεται η κοινωνική εικόνα της οικογένειας. Μπορεί να μην

¹⁵⁹ Βλ. Πρακτικά της Βουλής των Αντιπροσώπων , Η΄ Βουλευτική Περίοδος – Σύνοδος Β΄(2003) σ.σ. 75-77

¹⁶⁰ Βλ. το ίδιο (2003) σ.σ. 91-92

γίνει ευρέως γνωστό αλλά ο κοινωνικός περίγυρος , η γειτονιά της οικογένειας πολύ συχνά γίνεται γνώστης του τί συμβαίνει .¹⁶¹

Να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στον καταρτισμό διαφόρων εκπαιδευτικών προγραμμάτων , που να αφορούν στην πρόληψη της βίας , της επιθετικής συμπεριφοράς και της καταστολής της , στην ευαισθητοποίηση μαθητών , γονιών και εκπαιδευτικών , για επίλυση διαφορών με τη μέθοδο του διαλόγου και της ειρηνικής διαπραγμάτευσης. Οι ίδιοι οι νέοι γονείς πρέπει να στηρίζονται και να επιμορφώνονται με προγράμματα που θα τους ενισχύσουν στο γονεϊκό τους ρόλο , για να μπορούν να μεταλαμπαδεύσουν στα παιδιά τους δεξιότητες αντίστασης , καλλιέργειας και αλληλοσεβασμού με σωστή διαπαιδαγώγηση για την ισότητα των δύο φύλων.

Θα πρέπει , επίσης , να δρομολογηθούν **προγράμματα πρόληψης** όπως:

- Προώθηση εξειδικευμένων υπηρεσιών στήριξης και ενίσχυσης για παιδιά και οικογένειες με πολλαπλές ειδικές ανάγκες με στόχο την αποκατάσταση της ομαλής λειτουργίας αυτών των οικογενειών. Είναι σημαντικό να βοηθηθούν όχι μόνο οι άνδρες – θύματα αλλά και τα δευτερεύοντα θύματα που είναι τα παιδιά της οικογένειας.¹⁶²
- Η συνεχής βελτίωση της γνώσης του αντικειμένου , των μεθόδων πρόληψης και καταστολής χρειάζεται απαραίτητα , πέρα από τη νομοθεσία , την πολιτική βούληση , την παιδεία , την υποδομή , την διακρατική δικτύωση και την συνεργασία με μη κυβερνητικές

¹⁶¹ Βλ. οπ.π. (2000) σ.102

¹⁶² Βλ. Πρακτικά της Βουλής των Αντιπροσώπων , Η΄ Βουλευτική Περίοδος – Σύνοδος Β΄(2003) σ.σ. 77-78

οργανώσεις , κρατικές υπηρεσίες και κέντρα πρόληψης και καταστολής στην Ευρώπη και στο εξωτερικό. Από αυτή τη δικτύωση γίνεται ανταλλαγή γνώσεων , χρήσιμων εμπειριών , στόχων και στρατηγικών.¹⁶³

Όσον αφορά στα θεραπευτικά προγράμματα , θα πρέπει να επισημάνουμε ότι είναι σπάνιες οι περιπτώσεις που τα θύματα κακοποίησης πηγαίνουν άμεσα σε κάποιο ειδικό , πόσο μάλλον όταν το θύμα είναι άντρας. Πέρα από το κοινωνικό στίγμα που καλούνται να αντιμετωπίσουν , θα πρέπει να έρθουν αντιμέτωποι με τον ίδιο τους τον εαυτό , με την σκληρή πραγματικότητα που βιώνουν και να πάρουν την απόφαση να αλλάξουν την ζωή τους.¹⁶⁴

Πολλά είναι τα θύματα που αρνούνται την όλη κατάσταση και υποστηρίζουν τον θύτη. Αν το θύμα δεν συνεργάζεται , αν οι τραυματισμοί είναι συχνοί και ασυνήθιστοι και ασυνεπείς μ' αυτό που υποστηρίζει το θύμα , για παράδειγμα ότι έπεσε από τις σκάλες , οι γιατροί θα πρέπει να καταγράψουν τις υποψίες τους. Πολλοί θεραπευτές τείνουν να ενθαρρύνουν τα θύματά τους να θυμηθούν τους εφιάλτες που βλέπουν , να τους γράψουν ώστε να τους αντιμετωπίσουν και να συνειδητοποιήσουν τη σοβαρότητα της θυματοποίησής τους έτσι ώστε να μπορούν να θεραπευτούν.

Ένας σύμβουλος θα βοηθήσει να το επιλύσουν μέσα τους και μόλις ξεπεράσουν την άρνησή τους θα είναι ευκολότερο να επικοινωνήσουν με τα επίπονα συναισθήματά τους , με την ίδια την

¹⁶³ Βλ. το ίδιο (2003) σ.σ. 91-92

¹⁶⁴ Βλ. Crowder A. (1993) , *Opening the door : a treatment model for therapy with male survivors of sexual abuse* , Family and Children's services of the Waterloo Region.

εμπειρία που βίωσαν και να βρουν λύσεις σε συνεργασία με τον θεραπευτή τους ώστε να αποκτήσουν μια υγιή προσωπική και κοινωνική ζωή. Η σχέση με τον θεραπευτή είναι σχέση συνεργασίας. Μαζί θα αποφασίσουν ποια θέματα θα συζητήσουν και το πώς θα συνεχιστεί η θεραπεία¹⁶⁵

Το θύμα θα πρέπει να ενημερωθεί για τις επιλογές που έχει και να πεισθεί να κάνει ένα ασφαλές σχέδιο διαφυγής. Με την συναίνεση του ειδικού, ο θύτης μπορεί να μιλήσει στο θύμα για να βρει και αυτός βοήθεια. Με την άδεια του θύματος, ο γιατρός μπορεί να φωτογραφήσει τα τραύματα και άλλα σημάδια κακοποίησης.

Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο βασικό στάδιο της θεραπείας είναι η συνειδητοποίηση της κακοποίησης που έχουν υποστεί, η παραδοχή της από το θύμα. Ίσως είναι το πιο δύσκολο κομμάτι για ένα άντρα να παραδεχτεί ότι έχει θυματοποιηθεί από μια γυναίκα και να σπάσει τη σιωπή του αποκαλύπτοντάς το.

Οι άντρες περνούν το στάδιο της "άρνησης" που είναι και το μεγαλύτερο εμπόδιο για να αποφασίσουν να απευθυνθούν σε κάποιο ειδικό. Χρειάζεται κουράγιο για να υπερπηδήσουν αυτό το στάδιο και να προχωρήσουν στο στάδιο της "overcoming denial" όπου πλέον παραδέχονται την κακοποίηση που έχουν υποστεί και ζητάνε βοήθεια. Εντούτοις, ακόμα και σ' αυτό το στάδιο μπορεί να αντιμετωπίσουν ακόμα μια "άρνηση", μπορεί να παραδεχτούν την κακοποίηση αλλά να υποστηρίξουν ότι δεν έχουν επηρεαστεί ή να συνεχίσουν να δίνουν

¹⁶⁵ Βλ. "*When teenage boys have been sexually abused*", National Clearinghouse on Family Violence, Family Violence Prevention Division, Health Canada

έμφαση στις θετικές πλευρές της συντρόφου και να δικαιολογούν τη συμπεριφορά της.¹⁶⁶

Όσον αφορά στις **ομοφυλόφιλες σχέσεις**, η προσέγγιση από τους ειδικούς χρήζει ιδιαίτερης προσοχής και ευαισθησίας. Ένας θεραπευτής που θα αναλάβει μια τέτοια περίπτωση πρέπει να έχει πλήρη ενημέρωση και γνώση για τη βία μεταξύ των ομοφυλόφιλων και κυρίως να είναι απογυμνωμένοι από κάθε είδους προκατάληψη και ρατσιστική τάση ως προς την σεξουαλική τους ταυτότητα.

Θα πρέπει, επίσης να σημειωθεί, ότι ο θεραπευτής πρέπει να γνωρίζει τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν τα συγκεκριμένα θύματα, λόγω της ανεπάρκειας των πηγών βοήθειας και της προκατάληψης που χαρακτηρίζει την αντιμετώπισή τους από το ποινικό σύστημα. Τα παραπάνω στοιχεία κάνουν τους επιστήμονες διστακτικούς ως προς την ανάληψη μιας τέτοιας υπόθεσης.¹⁶⁷

Παρ' όλο που οι ομοφυλόφιλοι γνωρίζουν την ύπαρξη του προβλήματος, οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι δεν έχουν πλήρη γνώση της όλης κατάστασης. Επίσης, δεν γνωρίζουν για υπηρεσίες βοήθειας και σωματεία υποστήριξης και επιπλέον έχουν λιγότερες διεξόδους βοήθειας σε σύγκριση με τα ετερόφυλα θύματα.¹⁶⁸

¹⁶⁶ Βλ. το ίδιο.

¹⁶⁷ Βλ. Richard N. (2004) "*Introduction to gay male domestic violence*", Resources for students and professionals, διευθ. ιστοσελίδας: www.psychpage.org

¹⁶⁸ Βλ. Richard J. D. (2000) "The therapeutic status of the myth poetic approach : A psychological perspective" in *Myth poetic perspectives of men's healing work : An anthology for therapists and others*, edited by E.R. Barton, Westport, CT : Bergin & Carvey, p.p.157-158

Οι κοινότητες των ομοφυλόφιλων , οι ειδικοί (γιατροί , ψυχολόγοι) , η αστυνομία και οι κοινωνικές υπηρεσίες πρέπει να δημιουργήσουν και να προωθήσουν κατάλληλα προγράμματα και να επιμορφώσουν τα θύματα

Επικρατεί η εσφαλμένη αντίληψη ότι *"Το να φύγεις από μια σχέση είναι πιο εύκολο απ' το να φύγεις από ένα γάμο"* : Στην περίπτωση των ομοφυλόφιλων ζευγαριών , παντρεμένα και μη , είναι το ίδιο δύσκολο όπως και στα υπόλοιπα ζευγάρια. Επιπροσθέτως , αν το θύμα έχει απορριφθεί από την οικογένειά του και από τον κοινωνικό του περίγυρο , η σχέση αυτή μπορεί να είναι και το σωσίβιο του ανεξάρτητα από του τι βιώνει.

Η ανάγκη δημιουργίας **ξενώνων** για τους άνδρες – θύματα γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική. Πρέπει αμέσως να γίνουν οι αναγκαίες διευθετήσεις για τη δημιουργία ειδικών χώρων για το διακριτικό χειρισμό των περιστατικών βίας , που θα εξασφαλίζει την εχεμύθεια για τις οικογένειες που βιώνουν βίαιες καταστάσεις καθώς και την ασφαλή διαμονή των θυμάτων.¹⁶⁹

Προϋπόθεση για το σύνολο των κινήσεων που θα γίνουν για να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο στήριξης και προστασία των ανδρών είναι η χρηματοδότηση , από αρμόδιους φορείς , που όμως σπάνια γίνεται. Για να γίνει , όμως , και η παραμικρή κίνηση είναι απαραίτητο να γνωστοποιηθεί το πρόβλημα γι' αυτό και οι **γραμμές άμεσης βοήθειας** θα λειτουργήσουν ως το πρώτο βήμα κοινοποίησης του εν λόγω θέματος. Μια ακόμα πρωτοβουλία που πρέπει να ληφθεί είναι η δωρεάν παροχή

¹⁶⁹ Βλ. Πρακτικά της Βουλής των Αντιπροσώπων , Η' Βουλευτική Περίοδος – Σύνοδος Β'(2003) σ.σ. 88

νομικών συμβουλών και η ενημέρωση των θυμάτων για τα δικαιώματα που έχουν και πρέπει να διεκδικήσουν.¹⁷⁰

Τα **τρίτα πρόσωπα** , τα άτομα από το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον του ζευγαριού , δεν θα πρέπει να μένουν αμέτοχα στο πρόβλημα. Αν υποπτεύονται ότι κάποιος γνωστός τους βιώνει μια σχέση κακοποίησης θα πρέπει να τον προσεγγίσουν χωρίς καχυποψία , να τον υποστηρίξουν και όχι να τον επικρίνουν για την εμπειρία που βίωσε. Το κακοποιημένο άτομο δεν ευθύνεται για την κακοποίηση που υπέστη και σε καμία περίπτωση δεν την άξιζε.

Το θύμα θα πρέπει να πειστεί ότι υπάρχουν άτομα στα οποία μπορεί να βασιστεί , ότι δεν είναι ο μόνος που έχει βιώσει μια τέτοια κατάσταση .και ότι υπάρχουν ειδικοί που μπορούν να τον βοηθήσουν αποτελεσματικά. Γι' αυτό και το άτομο που θα το προσεγγίσει θα πρέπει να έχει υπομονή και να του δώσει χρόνο να του πει την ιστορία του. Δεν χρειάζονται όλα τα άτομα τον ίδιο χρόνο για να εξομολογηθούν την τραυματική τους εμπειρία.

Λίγα είναι τα άτομα που γνωρίζουν τις εναλλακτικές που διαθέτουν με αποτέλεσμα να μένουν σ' αυτές τις σχέσεις. Το τρίτο άτομο θα μπορούσε να ψάξει για πηγές βοήθειας μέσω γνωστών που θα είναι πρόθυμοι να βοηθήσουν αλλά και μέσω διαδικτύου. Να μάθει για προγράμματα ενδοοικογενειακής βίας αν και στην περίπτωση της ανδρικής θυματοποίησης , είναι εξαιρετικά περιορισμένα.¹⁷¹

¹⁷⁰ Βλ. Kuhl B. (2001) "*Violence knows no gender*" διευθ.ιστοσελίδας: www.aardvarc.org , (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).

¹⁷¹ Βλ. "*Domestic Violence : Prevent , assist , get involved*" , διευθ.ιστοσελίδας: www.aardvarc.org , (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).

Η φυγή από μια τέτοια σχέση είναι μια απόφαση ζωής που δεν είναι εύκολο να παρθεί απ' όλα τα θύματα. Το άτομο που προτίθεται να βοηθήσει θα πρέπει να δείξει κατανόηση και να συνειδητοποιήσει ότι είναι δύσκολο για κάποιον να αποφασίσει να αφήσει το σπίτι και την οικογένεια που αγαπάει γι' αυτό και πολλές είναι οι φορές που το θύμα επιστρέφει στο δράστη προτού αποφασίσει να φύγει οριστικά.

Επιπλέον , η φυγή είναι η πιο επικίνδυνη στιγμή μιας και οι περισσότεροι φόντοι ενδοοικογενειακής βίας συμβαίνουν όταν το θύμα αποφασίσει να αποδράσει. Το θύμα είναι το μόνο άτομο που ξέρει καλύτερα από τον καθένα τον δράστη και είναι ο καλύτερος κριτής για το πότε και το πώς θα φύγει με ασφαλές τρόπο. Ωστόσο , υπάρχουν και οι περιπτώσεις που το θύμα διστάζει μονίμως να φύγει και χρειάζεται μια ώθηση από ένα τρίτο πρόσωπο για να πάρει αυτή την απόφαση. Θα πρέπει να του προσφερθεί συμπαράσταση , βοήθεια για να ξανακερδίσει την εμπιστοσύνη στον εαυτό του , την αυτοεκτίμησή του και ένα ασφαλές καταφύγιο για την στιγμή που θα φύγει από την σύντροφό του.

Παράλληλα , θα πρέπει να βοηθηθεί και η δράστης να συνειδητοποιήσει το πρόβλημά της και να βρει σε ποιες υπηρεσίες θα απευθυνθεί. Είναι επίσης σημαντικό να αναγνωρίσει ότι η βία , οποιασδήποτε μορφής και να είναι , είναι τόσο ηθικά όσο και νομικά λάθος.¹⁷²

¹⁷² Βλ. το ίδιο

Σε περίπτωση που η υπόθεση φτάσει σε δίκη , τα άτομα που ήταν μάρτυρες περιστατικών βίας , θα ήταν χρήσιμο να παρίσταντο σαν μάρτυρες ώστε να αυξηθούν οι πιθανότητες δικαίωσής του.¹⁷³

Παρά την μειωμένη γνωστοποίηση του θέματος , τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικά βήματα στην ίδρυση **συλλόγων** που ασχολούνται με τα θέματα ανδρικής θυματοποίησης.

α) Στην Ελλάδα ιδρύθηκε επίσημα με απόφαση δικαστηρίου τον Μάιο του 2005 ο **"Σύλλογος Ανδρικής και Πατρικής Αξιοπρέπειας"** με πρόεδρο τον Νίκο Σπιτάλα , καθηγητή των ΤΕΙ Λάρισας. Απέκτησε πάνω από 1500 μέλη , έχει δύο γραφεία (Αθήνα , Θεσσαλονίκη) και δραστηριοποιείται σε 25 ελληνικές πόλεις. Μέλη είναι άνδρες-θύματα δικαστικών αποφάσεων ή αρνητικών επιπτώσεων που έχει η στάση της πρώην συζύγου στην επιμέλεια των παιδιών , με λευκό ποινικό μητρώο ιδιαίτερα σ' ότι αναφορά στην ανάρμοστη συμπεριφορά εις βάρος του παιδιού.

Έγινε κίνημα για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων του πατέρα και του παιδιού. Ερευνά την άνιση μεταχείριση , την ανάδειξη προβλημάτων και τη νομική προστασία για τα παραπάνω θέματα καθώς και θέματα παρενόχλησης ή κακοποίησης , νομική και ψυχολογική στήριξη παιδιού και πατέρα μετά το διαζύγιο.

Μεταξύ αυτών που διεκδικούν τα μέλη είναι η κοινή επιμέλεια και γονική μέριμνα στους γονείς , εναλλασσόμενη επικοινωνία όπου είναι δυνατό , δίκαιη διατροφή σύμφωνα με τις ηλικιακές ανάγκες και τις

¹⁷³ Βλ. Το ίδιο.

δυνατότητες των γονέων , να ισχύσουν οι νόμοι για την παρενόχληση – βιασμό του άνδρα όπως και της ψυχολογικής βίας κλπ.¹⁷⁴

Ο κος Σπιτάλας λέει χαρακτηριστικά : "οι πατεράδες αντιμετωπίζονται ως γονείς δεύτερης κατηγορίας καθώς η επιμέλεια των παιδιών στο 99% των περιπτώσεων δίδεται στη μητέρα , με τον πατέρα να αρκείται σε επαφή ελάχιστων ημερών το μήνα. Μολονότι ο νόμος ορίζει ότι η επιμέλεια πρέπει να δίδεται στον καταλληλότερο απ' τους δύο , στην πράξη ο νόμος καταργείται.¹⁷⁵ Ο λόγος είναι ότι στη χώρα μας δεν υπάρχουν κοινωνικές υπηρεσίες που να ελέγχουν το οικογενειακό περιβάλλον ώστε να βγάλουν ένα πόρισμα και έτσι τα δικαστήρια αποφασίζουν βάσει των κρατούντων ηθών , δηλαδή ότι ένα παιδί χρειάζεται κατά βάση τη μητέρα του. Η θεωρία αυτή , όμως , καταρρέει μιας και το παιδί έχει εξίσου ανάγκη και τους δύο γονείς

Θα πρέπει να αρθεί , συνεπώς , το στερεότυπο της μοναδικότητας του ενός γονέα που είναι η μητέρα. Πρέπει να υπάρχουν δύο γονείς που να έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις απέναντι στα παιδιά τους ενώ ο αποκλεισμός του ενός προκαλεί τεράστια ζητήματα κοινωνικής , ψυχοσωματικής , οικονομικής και πολιτισμικής ανισότητας με καταπάτηση των δικαιωμάτων του παιδιού. Η γονική μέριμνα και η επιμέλεια πρέπει να είναι θεσμικά και νομικά κατοχυρωμένοι εξ' ίσου για τους δύο γονείς.

¹⁷⁴ Βλ. www.sos-sygara.eu(Ημερ. Δικτ.: 28/9/06).

¹⁷⁵ Σύμφωνα με τον Έλληνα νομοθέτη : "Κάθε απόφαση των γονέων σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας πρέπει να αποβλέπει στο συμφέρον του τέκνου...Η απόφαση του δικαστηρίου πρέπει επίσης να σέβεται την ισότητα μεταξύ των γονέων και να μην κάνει διακρίσεις εξαιτίας του φύλου , της φυλής , της γλώσσας , της θρησκείας , των πολιτικών ή όποιων άλλων πεποιθήσεων....Ανάλογα με την ωριμότητα του τέκνου πρέπει να ζητείται και να συνεκτιμάται η γνώμη του πριν από κάθε απόφαση σχετική με την γονική μέριμνα , εφόσον η απόφαση αφορά τα συμφέροντά του." ΠΔ 456/1984/ Β-Ο Αστικός Κώδικας , Άρθρο 1511.

Η επικοινωνία με τους δύο γονείς δεν πρέπει να στερείται δια νόμου και η κατοικία μετά το διαζύγιο να είναι ελεύθερη ή εναλλασσόμενη όπου είναι εφικτό. Μια τέτοια πολιτική θα ενθάρρυνε την απόφαση ενός κακοποιημένου άντρα να χωρίσει χωρίς να στερηθεί τα παιδιά του.¹⁷⁶

β) Το **"Help Stop PAS"** είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που προσπαθεί να εγείρει την ανησυχία για το θέμα του "συνδρόμου γονικής αλλοτρίωσης" και να μειώσει τις σχετικές περιπτώσεις. Προσπαθεί να δημιουργήσει μια υγιή σχέση μεταξύ γονέα και παιδιού κατά τη διάρκεια του διαζυγίου. Αποστολή του είναι να επιμορφώσει τους γονείς και τους ειδικούς να αναγνωρίζουν τα σημάδια και τα συμπτώματα γονικής απομόνωσης ώστε να παρέμβουν και να τα μειώσουν.¹⁷⁷

γ) Ο οργανισμός **"Moving Forward's Domestic Violence Program" (MOVE)** είναι ένα κρατικό πρόγραμμα από το 1989 που ασχολείται με ομάδες ατόμων που έχουν κακοποιηθεί στις προσωπικές τους σχέσεις , σωματικά , συναισθηματικά , λεκτικά , οικονομικά ή σεξουαλικά ως ένας τρόπος ελέγχου του συντρόφου της.

Κατά την διάρκεια του προγράμματος , τα άτομα αυτά καλούνται να πάρουν την εξ' ολοκλήρου ευθύνη της συμπεριφοράς τους. Διδάσκονται να αναγνωρίζουν τις βίαιες καταστάσεις που δημιουργούν και πώς να επιλέξουν εναλλακτικές ώστε να μην καταφύγουν σε βίαια ξεσπάσματα. Θεωρούν ότι η συγκεκριμένη συμπεριφορά δεν είναι

¹⁷⁶ Βλ. Gardner A. R. (1991) "Νομικές και ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις στους τρεις τύπους γονικών συνδρόμων αποξένωσης στην οικογένεια" , *Όταν η ψυχιατρική και ο νόμος ενώνουν τις δυνάμεις τους* , Court Review , Vol.28 No 1 , American Judges Association , p.p.14-21.

¹⁷⁷ Βλ. www.sos-sygapa.eu(Ημερ. Δικτ.: 28/9/06).

πρόβλημα της σχέσης αλλά πρόβλημα του θύτη. Γι' αυτό πρώτος σκοπός είναι η ανάληψη των ευθυνών τους.

Προσφέρεται εκτεταμένη υποστήριξη και πληροφορίες στα άτομα των οποίων οι σύντροφοι εγγράφονται στο πρόγραμμα. Επίσης , χρησιμοποιούνται ομάδες ατόμων που έχουν ολοκληρώσει το πρόγραμμα , ως δάσκαλοι για τα καινούρια μέλη.

Κάθε ομάδα έχει 12μέλη , οι οποίοι μαθαίνουν: **α)** να αναγνωρίσουν τις βίαιες συμπεριφορές που εκδηλώνουν και τα προειδοποιητικά σημάδια που οδήγησαν σ' αυτή την συμπεριφορά **β)** να εξασκούν στρατηγικές για να επιλέξουν εναλλακτικές ώστε να αποφύγουν τις βίαιες συμπεριφορές **γ)** να αναγνωρίζουν τα αποτελέσματα της βίας στα μέλη της οικογένειάς του **δ)** να αναπτύξουν σεβασμού στον σύντροφό του.¹⁷⁸

¹⁷⁸ Βλ. "*Moving Forward's Domestic Violence Program*" , Men's Resource Center for change.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η βία είναι λερναία Ύδρα με πολλά κεφάλια. Το θέμα της ενδοσυζυγικής βίας είναι σίγουρα ένα φλέγον και ανεξάντλητο ζήτημα. Σαν τέτοιο θα πρέπει να το παρακολουθούμε συστηματικά και συλλογικά για να προλάβουμε τα χειρότερα και να το καταστείλουμε άμεσα.

Η συζυγική κακοποίηση με θύματα είτε τους άντρες είτε τις γυναίκες είναι απαράδεκτη. Η κακοποίηση των αντρών είναι ένα περίπλοκο κοινωνικό πρόβλημα που απαιτεί στενή παρακολούθηση. Το πρόβλημα αυτό είναι το πλέον ενδεδειγμένο για να δημιουργήσει λανθασμένες αντιλήψεις και κακή πληροφόρηση και στα δύο φύλα , αφού άνδρες και γυναίκες πιστεύουν ότι μπορεί να ανατρέψει τα παραδεδειγμένα και επιμελώς οριοθετημένα στερεότυπα για την ανδρική και την γυναικεία συμπεριφορά. Μόνο αν αποδεχθούμε την ύπαρξη αυτού του κοινωνικού προβλήματος , τότε θα μπορέσουμε να μιλήσουμε για λύσεις που θα δημιουργήσουν υγιέστερες οικογένειες και συγχρόνως πιο υπεύθυνους γονείς.

Σκοπός της εργασίας αυτής ήταν να καταδείξει ότι το φαινόμενο της ενδοσυζυγικής κακοποίησης είναι ένα νόμισμα με δύο όψεις. Ελπίζω να καταφέραμε να σας παρουσιάσουμε την αθέατη πλευρά του , τη βία κατά του συζύγου , μια βία που τα κοινωνικά στερεότυπα δεν έχουν επιτρέψει να έρθει στο φως παρ'όλες τις πολύ σοβαρές συνέπειες που έχει. Σύμφωνα με τα στοιχεία των περισσότερων ερευνών η ανδρική

θυματοποίηση δεν είναι μόνο υπαρκτή αλλά μπορεί να συγκριθεί και με την γυναικεία μιας και κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα.

Σε καμιά περίπτωση , δεν θα θέλαμε να μετριάσουμε ή να υποβιβάσουμε την σοβαρότητα της βίας με θύματα τις γυναίκες από τους συζύγους τους. Είναι ένα σοβαρό κοινωνικό φαινόμενο με τραγικές συνέπειες όχι μόνο για τα θύματα αλλά και για τα δευτερεύοντα θύματα που είναι τα παιδιά αυτών των οικογενειών , τα οποία γίνονται μάρτυρες αυτών των βίαιων καταστάσεων. Θα πρέπει να ρίχτεί , εντούτοις , φως και στην ανδρική θυματοποίηση και όχι να την αγνοούμε εσκεμμένα φοβούμενοι μην καταρριφθεί ο μύθος που χτίζεται , επί χρόνια , γύρω από την ανδρική εικόνα.

Αν κινηθούμε υπέρ μιας βαθύτερης κατανόησης του προβλήματος , βλέποντας και τις δύο όψεις , θα αυξηθούν οι πιθανότητες να έχουμε θετική εξέλιξη στο θέμα της ενδοσυζυγικής βίας που όμως απαιτεί κοινωνική ευαισθητοποίηση , επαγρύπνηση και κοινωνικά αντανakλαστικά.

Αυτό που μπορεί κάποιος να κάνει , πέρα από την νομική προστασία , είναι να πιστέψουν τα θύματα. Αυτοί οι άντρες θυματοποιούνται απ' τις συζύγους τους και έπειτα γελοιοποιούνται από το ποινικό σύστημα. Αν θέλουμε να κάνουμε πραγματικά βήματα προόδου της θέσης του άνδρα – θύμα ενδοσυζυγικής κακοποίησης , θα πρέπει να ανοίξουμε τα αυτιά μας στις εμπειρίες τους , να τους σεβαστούμε και να ξεπεράσουμε πολλά στερεότυπα της κοινωνίας μας.

Με το να αγνοούμε την βιαιότητα των γυναικών τροφοδοτούμε τον κύκλο της βίας για την επόμενη γενιά. Η συνειδητοποίηση αυτής της κατάστασης από τα ίδια τα άτομα , από τους ψυχολόγους και από το

κοινωνικό σύνολο γενικότερα θα έρθει σταδιακά. Το σημαντικό είναι να μην δικαιολογούμε τη βία. Αν δικαιολογήσουμε τις βίαιες πράξεις από τις γυναίκες , λέγοντας ότι έγιναν για να αυτοπροστατευθούν από τους άντρες τους θα πρέπει να αποδεχτούμε και την βία κάθε μορφής.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αρτινοπούλου Β. (2000) *Αιμομιξία - Θεωρητική προσέγγιση & ερευνητικά δεδομένα* , Νομική Βιβλιοθήκη , Αθήνα .
2. Αρτινοπούλου Β. - Μαγγανάς Α. (1996) *Θυματολογία & Όψεις Θυματοποίησης* , Νομική Βιβλιοθήκη , Αθήνα.
3. Αστικός Κώδικας
4. Γιάνναρου Λ. (2006) "Χωρισμένοι μπαμπάδες ζητούν ισότητα" , *Εφημερίδα Καθημερινή*.
5. Λαμπροπούλου Ε. (1994) *Κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος* , Παπαζήση , Αθήνα.
6. Μαγγανάς Α. (1999) *Η ενδοσυζυγική βία ή ένας κόσμος όμορφος , αγγελικά πλασμένος , Ποινική Δικαιοσύνη , Νομοθεσία & Νομολογία* , τευχ.12 Ιανουαρίου , Νομική Βιβλιοθήκη σ.σ. 70-71.
7. Παπαμιχαήλ Σ. "Αποτελέσματα έρευνας μέτρησης της τηλεοπτικής βίας" , Διάλεξη στο Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της γυναίκας.
8. Πρακτικά της Βουλής των Αντιπροσώπων , Η΄ Βουλευτική Περίοδος – Σύνοδος Β΄(2003) .
9. Σπινέλλης Δ. (1990) *Βασικά Στοιχεία Ποινικού Δικαίου και Ποινικής Δικονομίας* , Αντ. Ν. Σάκκουλα , Αθήνα – Κομοτηνή.
10. Σπινέλλη Δ. Κ. (1992) *Ελληνικό Δίκαιο ανήλικου δράστη & θύματος – ένας κλάδος υπό διαμόρφωση* , Αντ. Ν. Σακκούλα , Αθήνα – Κομοτηνή .
11. Τσήτσουρα Α. (1996) "Πρόληψη της Θυματοποίησης" , *Θυματολογία και όψεις θυματοποίησης* , Αρτινοπούλου Β. – Μαγγανάς Α. (eds) , Νομική Βιβλιοθήκη , Αθήνα.

- 12.**Φαρσεδάκη Ι. (1996) , *Στοιχεία Εγκληματολογίας* , Νομική Βιβλιοθήκη , Αθήνα.

ΑΓΓΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Aronson J. T. & Williams K. (1995) "Wife assault in old age : Coming out of obscurity ". *Canadian Journal on Aging*. Vol. 14 , no. 2:72-88
2. AuCoin K. (2005)"Family Violence in Canada : A statistical profile 2005" , *Canadian centre for Justice Statistics* , Catalogue no. 85-224-XIE.
3. Briere J. & Marsha R. (1988) "Symptomatology associated with childhood sexual victimization in a non clinical adult sample" , *Child Abuse and Neglect* , Vol.12 .
4. Brinkerhoff M.B. , Grandin E. and Lupri E. (1992) "Religious Involvement and Spousal Violence : The Canadian Case" , *Journal for the Scientific Study of Religion* , 31 , 1.
5. Brzozowski J.(2004) "Spousal violence" in *Family Violence in Canada : A statistical profile 2004* , Brzozowski J.(ed.) , Catalogue no. 85-224-XIE. Canadian center for Justice Statistics. Ottawa : Statistics Canada.
6. Burke L.K. & Follingstad D.R. (1999) , "Violence in lesbian and gay relationships :Theory , Prevalence and Correlational Factors" , *Clinical Psychology Review* , 19(5) .
7. Byrne Dan (1996) "Clinical models for the treatment of gay male perpetrators of domestic violence" , in *Violence in gay and lesbian domestic partnerships* , edited by C. Renzetti & C. Miley. , New York : Harrington Park Press .
8. Canadian Centre for Justice Statistics (2000), *Family Violence in Canada : A statistical profile 2000* , Ottawa : Statistics Canada, Catalogue no 85-224-XIE , 2000 : 9
9. Canadian Centre for Justice Statistics (2002) *Family Violence in Canada : A statistical profile 2002* , Ottawa : Statistics Canada, Catalogue no 85-224-XIE , 2000 : 8 : 9 : 12 :15:17:18 : 25

10. Carrado M. , George M.J. , Loxam E. , Jones L. & Templar D. (1996) "Aggression in British Heterosexual Relationships : A Descriptive Analysis " , *Aggressive Behavior* , 22: 401-415.
11. Cochran D. & Druker L. (1984) *Women who rape* , Report of the Office of the Commissioner of Probation , Boston.
12. Coker Al , Derrick C , Lumpkin Jh , Aldrich Te , Oldendick R. (2000) *American Journal of Preventive Medicine*, Vol 19 , Issue 4 .
13. Cook W. Philip(1998)*Abused men : The hidden side of domestic violence*.
14. Crossley Tina (2000) *Sexuality abuse : Paper written for the World Children's Forum* (presented at the International Forum for Child Welfare Annual World Conference , Sydney Australia)
15. Crowder Adrienne (1993) *Opening the door : a treatment model for therapy with male survivors of sexual abuse*, Family and Children's services of the Waterloo Region.
16. Cruz J.M. & Juanita Firestone (1998) *Exploring violence and abuse in gay male relationships* , Violence and Victims 13 , 2.
17. Daniel J. Richard (2000) "The therapeutic status of the myth poetic approach : A psychological perspective " , in *Myth poetic perspectives of men's healing work : An anthology for therapists and others* , edited by Barton E.R., Westport , CT : Bergin & Carvey.
18. Department of Justice Canada (2004) *A Handbook for Police and Crown Prosecutors on Criminal Harassment* , Ottawa , Ontario.
19. *Domestic Violence and abuse: Types , Signs , Symptoms , Causes and Effects* , Helpguide , Mental Health Issues.

20. Fiebert M. (1997) *References examining assaults by women on their spouses or male partners. An annotated bibliography* , State University , California , Long Beach
21. Fiebert S. M. & Gonzalez M. D. , *College Women who initiate assaults on their male partners and the reasons offered for such behavior* , Department of Psychology , California State University of Long Beach.
22. Gardner A. Richard (1991) "Νομικές και ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις στους τρεις τύπους γονικών συνδρόμων αποξένωσης στην οικογένεια" , *Όταν η ψυχιατρική και ο νόμος ενώνουν τις δυνάμεις τους* , Court Review , Vol.28 No 1 , American Judges Association .
23. Gelles R. & M. Straus (1988) *Intimate Violence : The causes and consequences of abuse in the American family* , New York : Simon and Schuster.
24. Haltzwork-Munroe A. & Stuart G. L. (1994) , "Typology of Male Batterers :Three Subtypes and the differences among them" , *Psychological Bulletin* .
25. Hammond – Saslow C. (1997) *Domestic Violence and Levels of Depression , Self – Esteem and Assertiveness in Battered Men* , Doctoral Dissertation , United States International University , San Diego.
26. Harvey M. , *Violence in gay and lesbian domestic partnerships* , Binghamton , NY :Harworth .
27. Herman L. Judith (1992) *Trauma and recovery : The aftermath of violence – From domestic abuse to political terror* , , Basic Books , New York .
28. Hoff H. B. (1999) *Dating violence against men , new study shows: college men nearly as likely as women to report they are victims of unwanted sexual coercion* , University of Washington.

29. Hoff H. B. (2001) "Men's Reaction's to female Sexual Coercion" , Review of Struckman – Johnson C., Ph.D. & Struckman – Johnson D. *Men's Reactions to Female Sexual Coercion* , Psychiatric Times , Vol. XVII Issue 3.
30. Homicide Survey , Canadian Centre for Justice Statistics , (1996)
31. Holly J. (1996) *Dangerous Domains : Violence Against Women in Canada..* Scarborough : Nelson Canada.
32. Incident based Uniform Crime Reporting Survey (VCRII) Canadian Center for Justice Statistics 1999.
33. Island D. & Latellier P. (1991) *Men who beat the men who love them* , New York : Harrington Park Press.
34. Johnson M.P. & Ferraro K.J. (2000) *Research on domestic violence in the 1990s: Making Distinctions*, Journal of Marriage and the Family.
35. Karr – Morse R. & Wiley M. (1997) , "Ghosts from the Nursery : Tracing the Roots of Violence " , *Atlantic Monthly Press* , New York.
36. Kirkland K. , *Abuse in gay male relationships : A Discussion Paper* , Goverment of Canada , National Clearinghouse on Family Violence.
37. Letellier P. (1996) "Twin epidemics :Domestic Violence and HIV infection among gay and bisexual men" in *Violence in gay and lesbian domestic partnerships* , edited by Renzetti C. & Miley C., New York : Harrington Park Press.
38. Lurpi E. (1998) "Why does Family Violence occur ? " in *Everyday Life : A Reader* , edited by Tepperman L. and Curtis J. , Toronto :McGraw-Hill Ryerson Ltd .

39. Fiebert S. M. & Gonzalez M. D. , *College Women who initiate assaults on their male partners and the reasons offered for such behavior* , Department of Psychology , California State University of Long Beach.
40. Fiebert S. M. & Gonzalez M. D. , *Why women assault?* , Department of Psychology , California State University of Long Beach.
41. Mechanic M. , Uhlmansiek M. , Weaver T. & Resick P. (2001) "The impact of severe stalking experienced by acutely battered women : An examination of violence , psychological symptoms and strategic responding" *Violence and Victims* , Vol. 15 , p.p. 443-458.
42. Merrill G. (1996) "Alcohol Consumption , Personality and Female Perpetrated Spouse Abuse " , *Personality and Individual Difference* , 13(12): 1315-1323.
43. Merrill G. (1996) *Ruling the exceptions : Same – sex battering and domestic violence theory.* in C.M. Renzetti and Charles
44. Merrill G.S & Wolfe V.A. (2000) , Battered Gay Men : An Exploration of abuse , help seeking and why they stay , *Journal of Homosexuality* , 39(2).
45. Migliaccio T.A. (2001) "Marginalizing the Battered Male " , *The Journal of Men's Studies* , 9, 2 : p.p.1-18 , 236-237
46. "Moving Forward' s Domestic Violence Program" , *Men's Resource Center for change.*
47. Nielsen Terry (1983) "Sexually abuse of boys: Current Perspectives" , *Personnel and Guidance Journal* .
48. Olszewski P. (1999) *Women aren't the only victims of domestic violence* , Vol.2 No.5.

49. "Physical & Mental health effects of intimate partner violence for men and women "(2003) , *American Journal of Preventive Medicine* .
50. Retzinger S. M. (1991) *Violent Emotions : Shame and Rage in Marital Quarrels* , Newbury Park , CA : Sage : 38
51. Rosenfeld B. & R.Harmon (2002) Factors Associated with Violence in Stalking and Obsessional Harassment Cases , *Criminal Justice and Behavior*. 29 , 6. American Association for Correctional Psychology.
52. Salber P.R. & E. Taliafero (1995) , The physician' s guide to domestic violence : How to ask the right questions and recognize abuse , Volcano , CA: Volcano Press.
53. Sepler F. (1991) "Victim Advocacy and Young Male Victims of sexual abuse: An evolutionary model" ch.3 in *The sexually abused male* , Vol.1 edited by Mic Hunter , Lexington , Mass : Lexington Books.
54. Straus A. M.(1999) "The controversy over domestic violence by women : a methodological , theoretical and sociology of science analysis" , in *Violence in Intimate Relationships* Arriaga X.B. & Oskamp S. (eds), Sage Publication.
55. Stets J. & Straus A. M. (1990) "Gender differences in reporting marital violence and It's medical and psychological consequences" , *Physical Violence in American Families : Risk factors and adaptations to violence in 8.145 families* , New Brunswick , N.J.: Transaction Publishers.
56. Straus A. M. (1977) "Wife – Beating : How Common and Why?" , *Victimology* .

57. Straus A. M. (1992) "Social Stress and Marital Violence in a National Sample of American Families" in *Physical Violence in American Families* , edited by Straus A. M. and Gelles R.J., New Brunswick , NJ : Transaction Publishers.
58. Straus A. M. & Gelles R. J. (1986) "Societal Changes and Change in Family Violence from 1975 to 1785 as revealed by two national surveys" , *Journal of marriage and the family* .
59. Salber P.R. & Taliafero E. (1995) *The psysician's guide to domestic violence: How to ask the right questions and recognize abuse* , Volcano , CA : Volcano Press.
60. Summer M. & Parker H. (1995) *Low in Alcohol : A review of International Research into Alcohol's Role in Crime Causation.*, UK : The Portman Group , London.
61. "The war against the family , a parent speaks out" (1992) , , Stablard , Toronto.
62. Tjaden P. & Thoennes N. (1998) "Prevalence , Incidence and consequences of violence against women : Findings from the National Violence Against Women Survey " , *National Institute of Justice* , Centers for Disease Control and Prevention.
63. Urquiza A. & Capra M.(1990) "The impact of sexual abuse : Initial and long-term effects" ch. 5 in the *Sexually Abused Male* Vol.1 (Mic Huntered) Lexington , Mass: Lexington Books.
64. Bunge P. V. & Levett A. (1998) "Family Violence in Canada : A statistical profile 1998 " , *Statistics Canada*, Canadian Center for Justice Statistics , Ministry of Industry
65. Walker Glynnis (1986) *Solomo Children : Ανατίναξη των μύθων του διαζυγίου* , Ν. Υόρκη.

66. Walby S. & Allen J. (2004) *Domestic Violence , sexual assault and stalking , Findings from the British Crime Survey* , Home Office Research Study 276 , Development and Statistics Directorate.
67. *When teenage boys have been sexually abused* , National Clearinghouse on Family Violence , Family Violence Prevention Division , Health Canada
68. Wise A.J. & Bowman S.L. (1997) , *Comparison of beginning counselors; responses to lesbian vs Heterosexual partner abuse. Violence and victims* 12(2).
69. Wolak J. and Finkelhor D. (1998) "Children Exposed to Partner Violence " in *Partner Violence : A Comprehensive Review of 20years of Research* , edited by Jasinski J.L. and Williams L.M., Thousand Oaks , CA : Sage.

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

1. "Αυστηρότερες ποινές για την ενδοοικογενειακή βία" (2006) ,εφημερίδα Καθημερινή. διευθ.ιστοσελίδας: www.disabled.gr , (Ημερ. Δικτ.: 4/10/06).
2. Kuhl B. (2001) "*Violence knows no gender*" διευθ.ιστοσελίδας: www.batteredmen.org , (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).
3. Lehnman M.(2002) "*Are you being abused ?*" , Toronto: *Gay Partner Abuse Project* , διευθ.ιστοσελίδας: www.gaypartnerabuseproject.org , (Ημερ. Δικτ.: 15/7/06).
4. Lehnman M. (2003) "*At the end of the rainbow : A report on gay male domestic violence and abuse*" , p.p.37-38 διευθ. ιστοσελίδας: [www.lgbt - dv.org](http://www.lgbt-dv.org) / copy final/ end rainbow.pdf. , (Ημερ. Δικτ.: 15/7/06).
5. Munson C. Michael (1999) "*Issue on domestic violence*" , διευθ.ιστοσελίδας: www.execpc.com , (Ημερ. Δικτ.: 15/7/06).
6. Niolon R. (2004) "*Resources for students and professionals*" διευθ.ιστοσελίδας: www.psychpage.org
7. Sacks G. (2001) "*Domestic Violence : A two- way street*" , διευθ.ιστοσελίδας: www.batteredmen.org , (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).
8. "*Common questions about domestic abuse against men*" διευθ.ιστοσελίδας: www.batteredmen.org , (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).
9. "*Domestic Violence : Prevent , assist , get involved*" , διευθ.ιστοσελίδας: www.aardvarc.org , (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).
10. "*How does sexual violence affect me?*" , διευθ.ιστοσελίδας: www.masv.gr , (Ημερ. Δικτ.: 16/4/06).
11. "*Warning signs of domestic violence*" , διευθ.ιστοσελίδας: www.aardvarc.org , (Ημερ. Δικτ.: 9/6/06).

12. "*What is domestic violence?*", διευθ. ιστοσελίδας:
www.aardvarc.org , (Ημερ. Δικτ.: 16/4/06).
13. www.sos-sygara.eu (Ημερ. Δικτ. : 28/6/06).
14. www.unicef.org , (Ημερ. Δικτ.: 12/10/06).